

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 0

✓

Handwritten notes in the right margin:
Makład...
Wydawca...
Cena...
3

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

AMERYKA

JEST NAJWIĘKSZYM
RYNKIEM NA ŚWIECIE

AMERYKAŃSKO-POLSKA

IZBA HANDLOWA
W STANACH ZJEDNOCZONYCH
149 East 67th Street New York City

POŚREDNICZY W NAWIĄZYWANIU
STOSUNKÓW HANDLOWYCH
POMIĘDZY AMERYKĄ A POLSKĄ

KUPCZE I PRZEMYSŁOWCZE POLSKII
po przybyciu do Nowego Yorku
UDAJ SIĘ ZARAZ DO IZBY

ROZMÓWISZ SIĘ TAM PO POLSKU, OTRZYMASZ
WSKAZÓWKI I POMOC BIUROWĄ ZA DARMO!
KORESPONDENCJA W JĘZYKU POLSKIM

W POLSCE

załatwiaj swe sprawy przez

Polsko - Amerykańską Izbę Handlową

Warszawa, Nowy Świat 72, tel. 26-62

OD 2. DO 16. WRZEŚNIA 1930 ROKU
JUBILEUSZOWE
X. TARGI WSCHODNIE
WE LWOWIE

Podaj krajowych i zagranicznych artykułów ze wszystkich gałęzi produkcji.

DZIAŁY SPECJALNE:

DZIAŁ BUDOWLANY: Pokaz wszelkich materiałów, maszyn, narzędzi i konstrukcji z zakresu budownictwa mieszkaniowego i inżynierskiego.

GRUPA RADJOTECHNICZNA zorganizowana pod egidą Centralnej Dyrekcji „Polskiego Radja” przez Zrzeszenie Przedsiębiorstw Radjotechnicznych w Polsce.

KOLEKCJA PRODUKTÓW KARPATORUSKICH z Czechosłowacji. — OFICJALNA ZBIOROWA GRUPA RUMUŃSKA. — GRUPA REGIONALNA PRZEMYSŁU PÓLNOOCNEJ FRANCJI.

ZBIOROWY POKAZ WYROBÓW POLSKIEGO PRZEMYSŁU DOMOWEGO I LUDOWEGO zorganizowany przez Krajowy Patronat Rękodziel i Drobno Przemysłu we Lwowie.

DZIAŁ ROLNICZY: Maszyny rolnicze, nasienie, nawozy sztuczne, targi hodowlane koni remontowych i luksusowych, bydła rogatego, trzody chlewnej i owiec. Targ drobiu, gołębi i królików.

I. OGÓLNOKRAJOWA WYSTAWA JAJCZARSKA urządzona staraniem Izby Przemysłowo-Handlowej we Lwowie i Zjednoczenia Polskich Eksporterów Jaj.

Dla zamiejscowych uczestników w drodze powrotnej ze Lwowa 50% zniżka na kolejach polskich i liniach lotniczych „Lotu” za okazaniem karty stałego wstępu.

Karty stałego wstępu po cenie Zł 10 —, dla osób wykazujących się zaoproszeniem kupieckim po cenie Zł 6 —.

Przydział kwater na głównym dworcu we Lwowie.

Informacje w Biurach Targów Wschodnich, Lwów, Plac Wystawowy, tel. 9-64, 5-37.

TOW. ELEKTRYCZNE SP. AKC. w WARSZAWIE

ROK ZAŁOŻ. FIRMY 1911

KAPIT. ZAKŁ. ZŁ. 1.500.000

ROK ZAŁOŻ. FABRYKI 1920

DYREKCJA I BIURA: WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 119. TELEFON 274-84, 9-98

WYROBY WŁASNE. Fabryka maszyn i aparatów elektr. w Warszawie, ul. Skierniewicka Nr. 7. Tel. 37-41.

Nagroda Państwowa. Wielki medal srebrny P. W. K. za całokształt **produkcji kraj. i twórczość inowacyjną.**

ODDZIAŁ INSTALACYJNY — Mazowiecka 11. Tel. 543-02. — Instalacje elektryczne w fabrykach i domach.

GENERALNE PRZEDSTAWICIELSTWO NA POLSKĘ I W. M. GDAŃSK

ATELIERS DE CONSTRUCTIONS ELECTRIQUES DE **CHARLEROI** (BELGJA) „A. C. E. C.”

KOMPLETNA ELEKTRYFIKACJA FABRYK, KOPALŃ, KOLEI i t. p. DŹWIGI PRZEMYSŁOWE.

Czy wiesz, że nasze lotnictwo komunikacyjne szczyli się pełnym 100% bezpieczeństwem, a zatem, że jest najlepiej zorganizowane w świecie.

Czy wiesz, że samoloty komunikacyjne poza pasażerami codziennie przewożą również listy i towary tanio i najszybciej na liniach:

Warszawa — Poznań, Warszawa — Katowice — Kraków, Warszawa — Lwów, Warszawa — Gdańsk, Kraków — Katowice — Wiedeń, Poznań — Bydgoszcz — Gdańsk

Kronika o Polskim Morzu

Dzieje Walk, Zwycięstw i Pracy

WIELKIE WYDAWNICTWO ALBUMOWE

ZAWIERA 50 PRAC NAJPOWAŻNIEJSZYCH
ZNAWCÓW SPRAW MORSKICH; 520 STRON
DRUKU DUŻEGO FORMATU; 200 ILUSTRA-
CYJ, WYKRESÓW, MAP i STATYSTYK

CENA EGZEMPLARZA W OZDOBNEJ OPRAWIE Zł. 25

Z PRZESYŁKĄ POCZTOWĄ Zł. 28

DO NABYCIA

WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ W ADMI-
NISTRACJI TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA, UL. ELEKTORALNA 2 (POKÓJ Nr. 26)

UPRASZA SIĘ O SPIESZNE NADSYŁANIE ZAMÓWIEN
WOBEC TEGO, ŻE NAKŁAD JEST NA WYCZERPANIU

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ
PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIALE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR		STR.
MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA ROLNICZA W WARSZAWIE — DR. T. LYCHOWSKI	1485	POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁ. W SPÓLKACH AKCYJNYCH TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	1511 1512
ZŁOTO A POZIOM CEN — ZYGMUNT RAWITA-GAWROŃ- SKI.	1488	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
SPRAWA TŁUSZCZOWA W POLSCE — M. POGORZEL- SKI	1492	SPRAWY BUDŻETOWE	1512
ŻYCIE GOSPODARCZE:		PODATKI I OPŁATY.	1516
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		RYNEK DRWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH Z BANKU POLSKIEGO	1516 1517
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1495	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
PRZEMYSŁ NAFTOWY	1495	W SPRAWIE WYKORZYSTANIA URZĘDÓW CZE- KOWO-POCZTOWYCH W MIĘDZYNARODOWYCH STOSUNKACH FINANSOWYCH — R. WOJDALIŃSKI	1519
ROLNICTWO	1499	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
Konwencja Weterynaryjna Polsko-Włoska — K.		FRANCJA	1521
HANDEL:		BELGJA	1521
OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ	1501	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1521
TARGI I WYSTAWY	1501	NIEMCY	1521
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1502	AUSTRJA	1522
RYNEK AKCYJNY	1505	RUMUNJA	1522
KOMUNIKACJA I TRANSPORT.	1505	WĘGRY	1522
Międzynarodowe organizacje kolejowe — J. G.		SZWECJA	1523
ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE.	1507	BULGARJA.	1523
POCZTA I TELEGRAF	1510	LITWA	1523
PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM:		INDJE BRYTYJSKIE.	1523
ORZECZNICTWO SĄDOWE	1510	SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	1524
KRONIKA BIEŻĄCA:		Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1525
PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1511		
NOWE SPÓŁKI AKCYJNE	1511		

DO ZESZYTU NINIEJSZEGO DOŁĄCZONY JEST Nr. 16 „WIADOMOŚCI STATYSTYCZNYCH GŁ. URZ. STATYST.”

MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA ROLNICZA W WARSZAWIE¹⁾

KONFERENCJA 8 państw rolniczych Europy Środkowo-Wschodniej, zwołana do Warszawy z inicjatywy Rządu polskiego na dn. 28—30 b. m., wzbudziła szerokie zainteresowanie nie tylko w kraju, ale i zagranicą. Zwłaszcza ta ostatnia opatruje zjazd warszawski komentarzami w równej mierze obfitemi, jak różnorodnymi. Czyni się z niego — w zależności od takich czy innych celów danej enuncjacji prasowej —

zjazd o charakterze rolniczym, polityczno-handlowym względnie nawet czysto politycznym „pod pokrywką” celów gospodarczych. Dla rządowej prasy niemieckiej np. konferencja warszawska nie jest niczym innym, jak tylko „kwestją prestiżową” Polski, dla socjaldemokratycznego „Vorwärts” — wynikiem protekcjonistycznej polityki agrarnej Rzeszy pod batutą P. Schielego, dla umiarkowanej prasy francuskiej powstaje obawa, czy czasem nie stworzy się w Warszawie „blok państw rolniczych” z frontem przeciwko państwom przemy-

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 30/1930, str. 1.315.

słowem Europy, wreszcie prasa sowiecka nie waha się przypisywać zjazdowi ściśle politycznego i związanego (oczywiście...) z planem „okrażenia Związku Sowieckiego” istotnego znaczenia...

Konferencja warszawska tymczasem bynajmniej nie zamierza rościć sobie praw do rozstrzygania jakichkolwiek zagadnień „wielkiej polityki”, a natomiast celem jej ma być, o ile się można w ten sposób wyrazić, próba wspólnego rozwiązania przez państwa, najbardziej w tem zainteresowane, najpoważniejszego bodajże zagadnienia „wielkiej ekonomii”, a mianowicie kryzysu rolniczego w Europie. Możliwy się jednak od razu zapytać, jakie to kryterium decydowało o zebraniu się konferencji tych właśnie 8 państw rolniczych Europy (Bułgarii, Czechosłowacji, Estonii, Jugosławii, Łotwy, Polski, Rumunii i Węgier) na wspólne obrady nad kryzysem rolniczym, skoro wiadome jest, iż nie tylko te państwa rolnicze są przezeń dotknięte, a — odwrotnie — zasadniczą cechą kryzysu tego jest jego charakter światowy. Odpowiedzieć na to można, iż dzieje się to wskutek zupełnie specyficznych warunków egzystencji gospodarczej tych właśnie państw, warunków, które sprawiają, iż kryzys rolniczy, dotkliwy dla wszystkich państw rolniczych świata, w tych państwach czyni spustoszenia największe. Wiadomo dobrze, iż jedna z głównych (jeśli nie najgłówniejsza) przyczyna światowego kryzysu rolnego tkwi w samym charakterze produkcji rolniczej, uniemożliwiającym, odmiennie od przemysłu, wszelką kartelizację produkcji, a, co za tem idzie, wszelkie sztuczne ograniczenie produkcji w wypadku nadprodukcji i utrzymanie wskutek tego odpowiedniego poziomu cen. Jeśli ta podstawowa cecha kryzysu rolniczego odbija się swymi fatalnymi skutkami na wszystkich państwach rolniczych bez wyjątku, to szczególniejszej wagi nabiera w tych dopiero, gdzie warunki, panujące w dziedzinie organizacji handlu produktami rolniczymi i hodowlanami, oraz słabość finansowa utrudniały dotychczas, jeśli nie uniemożliwiały, wszelką racjonalizację produkcji rolniczej. Z tych też przyczyn, jeśli kryzys rolniczy dawał się odczuwać we wszystkich państwach agrarnych, to najmniejsze napięcie musiał on wykazywać tam, gdzie istniały podstawy organizacyjne i finansowe do jego osłabienia (Stany Zjednoczone, Kanada, Argentyna), oraz w państwach „przemysłu rolnego” (w rodzaju Danii lub Holandji), największe zaś — w krajach Europy Południowo-Wschodniej i Środkowej. Nic więc zatem dziwnego, iż te właśnie państwa, najbardziej kryzysem dotknięte, usiłują stworzyć w drodze wzajemnego porozumienia te podstawy do zlikwidowania kryzysu, których dotychczas były pozbawione.

Jeśli bowiem zboże rumuńskie, jugosłowiańskie lub węgierskie notowane jest na zachodnio-europejskich rynkach o 20% przeciętnie niżej od i tak już obniżonych cen zboża zamorskiego, jeśli trzoda chlewna Holandji, przypościmy, posiada całkowitą swobodę obrotu poprzez europejskie granice celne, a trzoda chlewna Polski lub Jugosławii wystawiona jest na cały szereg sztykan „weterynaryjnych”, czyniących w sumie niemal niemożliwym racjonalny handel w tej dziedzinie, to tego rodzaju fakty muszą spowodować ruch koncentracyjny w obozie pokrzywdzonych dla ochrony swych żywotnych interesów gospodarczych.

Rozumie się, iż wszelka mowa o takiej koncentracji nasuwa od razu na myśl pojęcie jakiegoś wspólnego „frontu” rolniczego przeciwko państwom przemysłowym.

Pogląd taki jednak musi być zaliczony do krańcowych. Można stworzyć niewątpliwie jakiś „blok” państw rolniczych przeciwko państwom przemysłowym, ale cel, przyświecający takiej koalicji, musiałby się okazać zupełnie niewspółmierny z ofiarami, jakie musiałby ponieść 2 obozy, walczące ze sobą w ten sposób. Między tworzeniem „walczącego monopolu” w jakiejś dziedzinie przemysłu, monopolu, który rozpocząłby kroki agresywne przeciwko, powiedzmy, innemu jakiemuś działowi produkcji przemysłowej — i pomiędzy zwykłym dążeniem szeregu fabryk do wzajemnego porozumienia, podziału rynków, wspólnej polityki cen i t. d. i t. d. zachodzi przecież zasadnicza różnica. I znaną powszechnie jest rzeczą, iż nowy kartel przemysłowy nie wywołuje nigdy w przemysłach, związanych w ten czy inny sposób z daną gałęzią produkcji, specjalnych zastrzeżeń. Wnosi on nieco ładu w zamącony zazwyczaj porządek produkcji w tej gałęzi, co musi przyczynić się do wspólnej korzyści wszystkich zainteresowanych.

Cel zatem, jaki miał Rząd polski, zwołując konferencję państw rolniczych w Warszawie, jest jasny. Niemniej jednak, jeśli konferencja ta w opinii państw obcych wybiega znacznie poza zakres jej w programie ramy, to stało się to przede wszystkim wskutek okoliczności zewnętrznych, a mianowicie w pierwszym rzędzie wskutek wyników rumuńsko-jugosłowiańskiej konferencji gospodarczej w Sinaja, zakończonej, jak wiadomo, uchwałami wysoce znamienymi w sprawie częściowej unii celnej między obu krajami.

Naturalną bowiem konsekwencją myślową zestawienia obu konferencji: sinajskiej i warszawskiej — będzie stwierdzenie, iż akcja, rozpoczęta w Sinaja pomiędzy 2 państwami, będzie miała w Warszawie odpowiedni teren dla dalszego rozwoju. Pogląd taki jednak znów szedłby nieco zadaleko. Niewątpliwie, z okazji konferencji warszawskiej dojdzie do wysoce interesującej wymiany zdań między państwami, które rozpoczęły realizować w praktyce zasady regionalnego zespalandia się wzajemnego już obecnie, a temi, które z uwagi na warunki gospodarcze są w mniejszym stopniu zainteresowane w tej akcji, którą z nowego punktu widzenia możnaby nazwać „racjonalizacją gospodarczą Europy”. Niemniej jednak wydaje się nam, iż głównym zadaniem konferencji warszawskiej w tej dziedzinie powinno być przede wszystkim wzajemne zapoznanie się z tem, co dotychczas zrobiono na tym terenie, dalej — ocena możliwości rozwoju całej tej akcji i — ewentualnie, o ile zajdzie potrzeba — teoretyczne rozbudowanie wgląd samej idei, co do celowości której nie może być chyba wątpliwość 2 zdań wśród uczestników konferencji.

Tego rodzaju rozbudowa wgląd podstaw ewentualnych przyszłych ścisłych porozumień gospodarczych uwarunkowana jest niewątpliwie jednolitym poziomem istniejących w poszczególnych państwach warunków organizacyjnych w zakresie produkcji rolnej i obrotu artykułami rolnymi. Dopiero z chwilą, gdy ustalą się w sposób niezbicie pewny, iż każde z państw będzie mogło we własnym zakresie normować dowolnie wywóz wspomnianych produktów, będzie można przejść do porozumień międzypaństwowych o charakterze bądź prywatnym, bądź nawet oficjalnym, z celami określonymi w dziedzinie racjonalizacji wzgl. sui generis kartelizacji wywozu tych produktów. Poto jednak, aby zorientować się, o jakie produkty w danym

wypadku chodzić powinno, oraz gdzie istnieje najpilniejsza potrzeba tego rodzaju akcji kolektywnej — trzeba uprzednio zbilansować wzajemne obroty najgłówniejszymi przynajmniej produktami rolnymi i zbadać sytuację, jaka w ich zakresie panuje na terenie Europy. W wielu wypadkach okaże się, iż racjonalna kartelizacja i podniesienie standartu danego artykułu wywozowego odbije się odrazu na jego cenie wywozowej, gdzieindziej trzeba będzie w przyszłości ewentualnie stworzyć dla racjonalnego postawienia produkcji odpowiednie warunki ogólnej natury w zakresie międzynarodowym, gdzieindziej znów wreszcie okaże się, iż odpowiednie zmodernizowanie obrotu, podział rynków zamiast dotychczasowej rujnującej konkurencji i t. d. może już osiągnąć doraźne skutki. Wszystkie te kwestje winny być zbadane w drodze wspólnego porozumienia i w miarę potrzeby do każdego produktu stosowana odpowiednia metoda. Wzór uchwał sinajskich, gdzie przecież wyraźnie zostały oddzielone co do traktowania surowce i produkty rolne od produktów przemysłowych, powinien być i tutaj zachowany z możliwie daleko idącym różniczkowaniem.

Nietylko jednak organizacyjne kwestje handlu produktami rolnymi są powodem trudności, jakie specjalnie napotyka na swej drodze rozwój produkcji rolniczej państw Europy Środkowo-Wschodniej. Znane wszędzie są poza tem przeszkody, stawiane normalnemu wywozowi rolniczemu tych państw przez premjowanie wywozu przez państwa, w których rolnictwo nie posiada naturalnych warunków rozwoju, a które w tendencji do samowystarczalności gospodarczej nie wahają się łożyć wielkich sum pieniężnych dla uczynienia swego wywozu rolniczego konkurencyjnym wobec wywozu państw rolniczych i państw o strukturze mieszanej z przewagą rolniczej. Konferencja stwierdzi niewątpliwie, iż, jeśli premjowanie wywozu zostało obecnie zastosowane i w niektórych państwach rolniczych, to stanowi ono tylko owe „malum necessarium”, wynikające z premjowania wywozu przez niektóre państwa przemysłowe, a nadające się do możliwie szybkiego usunięcia. Nie od rzeczy będzie tutaj stwierdzenie, co należy rozumieć pod premjowaniem wywozu w najszerszym tego słowa znaczeniu, gdyż nieraz istnieją tutaj próby zrzucenia z siebie odpowiedzialności przez to lub owe państwo w tej dziedzinie. Odpowiednia uchwała, powzięta przez konferencję, niewątpliwie posunie naprzód sprawę projektowanej międzynarodowej konwencji antipremjowej w Lidze Narodów.

Osobnym działem w pracach konferencji będą kwestje weterynaryjne. Rozpadają się one odrazu na 2 grupy problemów, a mianowicie te zagadnienia, które winno się wspólnymi siłami popierać na terenie międzynarodowym w tym zakresie, oraz te, które nadają się do rozwiązania w drodze wzajemnego tylko porozumienia państw rolniczych Europy Środkowo-Wschodniej. Do pierwszych zaliczona być musi „odwieczna” już niemal kwestja międzynarodowej konwencji weterynaryjnej, która nie wyszła jeszcze na terenie prac gospodarczych Ligi Narodów ze stadium przygotowawczego, a która ma być ostatecznie dyktowana na specjalnej konferencji międzynarodowej w 1931 r. — zgodnie z postanowieniem protokołu genewskiego z dn. 24 marca r. b. „w sprawie przyszłych rokowań”. Tutaj solidarne wystąpienie zainteresowanych państw może posiadać wielkie znaczenie dla posunięcia sprawy naprzód. Co do drugiej grupy

zagadnień — to zawiera ona kwestje wzajemnego uporządkowania istniejących w poszczególnych państwach Europy Środkowo-Wschodniej przepisów weterynaryjnych, ewentualne stworzenie wspólnych podstaw, ewentualnie wreszcie — uporządkowanie wzajemnych stosunków w tym zakresie między poszczególnymi państwami zainteresowanymi, co już w znacznej mierze może zaradzić trudnościom, jakie niektóre z tych państw spotykają na tem polu. Niewątpliwie i tutaj wyniki, do których doszły Rumunja i Jugosławia w Sinaja w tym zakresie, mogą posłużyć nieraz za wzór do stworzenia szerszych porozumień.

Osobną i szczególnie ważną dziedzinę prac konferencji winny stanowić zagadnienia, związane z międzynarodowym kredytem rolniczym. Jeśli kwestja ta — o palącej wprost doniosłości dla rozwoju rolnictwa w Europie Środkowo-Wschodniej — stanie się raz jeszcze w gronie zainteresowanych podstawą dyskusji, jeśli uchwały konferencji zdołają wnieść w dotychczasowe teorie nowe prądy i dezyderaty (w szczególności w tem, co się tyczy rodzaju i czasowego zakresu kredytu międzynarodowego dla rolnictwa, t. j. tych 2 zagadnień, gdzie szkopyły przeciwko pozytywnemu rozwiązaniu całego zagadnienia były największe), to obrady warszawskie mogą się stać istotnie punktem zwrotnym w historii całego tego, jak powiadamy, niezmiernie ważnego zagadnienia.

Dotknęliśmy już w naszych uwagach szeregu zagadnień, dotyczących się wspólnych spraw wszystkich państw, które będą uczestniczyły w konferencji, a nawet niektórych, gdzie wyłania się potrzeba współpracy wszystkich tych państw nazewnątrz na terenie międzynarodowym. Istnieje jednak niewątpliwie cały szereg innych jeszcze zagadnień, gdzie wzajemne porozumienia państw zainteresowanych może dać niezwykle korzystne wyniki, uprościć prace na terenie międzynarodowym i skierować dyskusję w gronie ogólnoeuropejskiem względnie nawet ogólnoswiatowem na właściwe tory. Jeśli rzucimy okiem na program przyszłych prac gospodarczych na terenie Ligi Narodów — tak, jak został on uchwalony we wspomnianym powyżej protokole z dn. 24 marca r. b. w sprawie przyszłych rokowań — to rzuci się nam w oczy cały szereg poruszonych w tym protokole kwestyj, gdzie jednolite stanowisko szeregu państw europejskich może przynieść tylko wielki pożytek dla ogólnego pozytywnego rozwiązania tych spraw. Na samym wstępie odrazu kwestja przyjęcia wspólnej linii w odpowiedzi na ankietę Ligi Narodów w sprawach handlu międzynarodowego, załączoną do wspomnianego protokołu z dn. 24 marca r. b., narzuca się swą koniecznością. Wiadomo, iż w lipcowych obradach bukareszteńskich rzeczoznawcy Rumunji, Czechosłowacji i Węgier ujednostajnili odpowiedzi swe na ankietę tę całkowicie. Nie łudzimy się, aby można było to uczynić w szerszym zakresie, niemniej jednak wzajemna wymiana zdań w tej dziedzinie i sformułowanie niejako wspólnego „credo” w najbardziej zasadniczych punktach ankiety jest chyba zupełnie pożądane i na miejscu. Toż samo porozumienie nieraz jeszcze okaże się konieczne i w innych kwestjach, dotyczących się międzynarodowych spraw gospodarczych. Dlatego też ustalenie przez konferencję form technicznych tego rodzaju porozumień — powinno również znaleźć się pomiędzy uchwałami konferencji.

Wszystkie te zagadnienia, o których wspomnieliśmy powyżej, nie wyczerpują, rzecz prosta, całości pro-

blematów, jakie nasuwają się przy ocenie ogólnej sytuacji rolnictwa Europy Środkowo-Wschodniej. Podaliśmy przykładowo tylko kilka — zdaniem naszym najważniejszych — zagadnień, w toku dyskusji wyłonić się mogą i inne. W szczególności niewątpliwie zacznie się na konferencji dyskusja o nowych formach międzynarodowej współpracy gospodarczej w Europie — w najogólniejszym, państwowym znaczeniu tego słowa. Waga tego problemu jest niezaprzeczalna. Łączy się ona pośrednio z zagadnieniem ewentualnej zmiany podstaw kontraktualnych, istniejących dotąd w gospodarczych stosunkach międzypaństwowych, podstaw, które wielu chce uważać — i słusznie naogół — za nie odpowiadające wymaganiom międzynarodowej polityki handlowej doby obecnej, a polityki handlowej państw rolniczych lub posiadających znaczne interesy rolnicze w szczególności.

Nie może ulegać najmniejszej wątpliwości, iż w całym szeregu wypadków klauzula największego uprzywilejowania — owa podstawa dotychczasowego systemu europejskich traktatów handlowych dwustronnych — nie odpowiada swemu przeznaczeniu wobec ofiar, jakie składają na jej ołtarzu państwa, posiadające rozgałęzione interesy rolnicze. Cały szereg zarządzeń, wkraczających wyraźnie w zakres gospodarki przmysłowej, jak zakazy weterynaryjne, monopole handlu poszczególnymi ziemiopłodami, układy prywatno-kontyngentowe i t. d. i t. d., wyłobowały już dotychczas nader szerokie drogi „obchodzenia” klauzuli największego uprzywilejowania, pozostającej nadal „tabu”, jeśli chodzi o traktaty handlowe oficjalne. Nie da się zaprzeczyć, iż wszystkie te „obejścia” klauzuli tyczą właśnie kwestii handlu produktami rolniczymi, nigdy zaś — przemysłowymi. Nic dziwnego, iż prąd prze-

ciwko klauzuli największego uprzywilejowania wśród krajów rolniczych wzrasta i prowadzi do nastrojów zupełnie temu systemowi kontraktualnemu nieprzychylnych.

Doceniając jednak w całej pełni powody, które skłaniają przeciwników klauzuli największego uprzywilejowania do tak gwałtownego występowania przeciwko niej i żądania wykreślenia jej z systemu traktatów handlowych, zawieranych przez państwa o szerokich interesach rolniczych, nie można się jednak powstrzymać od zalecenia jak największej ostrożności w operowaniu temi hasłami w praktyce. Tylko po dokładnym przemyśleniu każdej indywidualnej sprawy i w obliczu zupełnie wyraźnych korzyści należałoby się zdecydować na pójście drogą czyto preferencyj celnych, czyto innych podobnych „ograniczeń” prawnych lub faktycznych w klauzuli.

Konferencja warszawska niewątpliwie przyniesie obfity materiał w całym szeregu zagadnień, związanych zarówno z produkcją rolną, jak i z polityką agrarną w najszerszym słowa tego pojęciu. Powinna stać się pożytecznym etapem na drodze nie tylko do poprawy interesów tych państw, które wezmą w niej udział, ale spodziewać się należy, iż przyczyni się ona wynikami swymi do znacznego rozjaśnienia pojęć w tej całej olbrzymiej dziedzinie zagadnień, którą nazwaćby można „racjonalizacją gospodarczą” Europy. Jeśli oba te cele — subiektywny i obiektywny — zostaną osiągnięte (a osiągnięte być bezwątpienia powinny), ogólne jej wytyczne zostaną zrealizowane z pełnym pożytkiem dla stosunków gospodarczych całego naszego kontynentu.

Dr. T. Łychowski

ZŁOTO A POZIOM CEN

Spadek cen, trwający w większości krajów europejskich mniej więcej od 1926 r., a zarysowujący się od 1929 r. w przyspieszonym tempie, wywołał zaniepokojenie o dalsze losy poziomu cen oraz szukanie środków zaradczych. Nie można też było pominąć dochodzenia przyczyn tego niepokojącego zjawiska, gdyż inaczej środki zaradcze, jakieby się w danym wypadku projektowało, byłyby tylko błędzeniem poomacku.

Źródła złego szukać można albo w zaburzeniach cyklu gospodarczego, albo też w strukturze gospodarczej, albo wreszcie poza materją gospodarczą wogóle. W ramach każdego z tych zasadniczych poglądów możemy za punkt oparcia teorii wybrać sobie jeden z czynników, odgrywających w tej grupie ważną rolę. A więc wychodząc z założenia, że mamy do czynienia z funkcjonalnymi zaburzeniami cyklu gospodarczego, możemy jako główną przyczynę oznaczyć zaburzenia stosunku między pieniądzem a towarem, lub nawet tylko między poszczególnymi elementami po stronie pieniądza i towaru, albo też wyłącznie zaburzenia tylko pośród elementów strony pieniężnej, lub tylko strony towarowej. Do zakresu teorii, opierających się o strukturę gospodarczą, zaliczyć możemy te wszystkie, które źródła zła dopatrują się w jakimkolwiek z czynników strukturalnych, jak np. technika lub przyrost ludności. Szukając wreszcie przyczyn poza materją gospodarczą, możemy znaleźć tłumacze-

nie np. albo we wpływach kosmicznych na urodzaje, albo w psychice zbiorowej podmiotów gospodarczych.

Jak widzimy już z tego krótkiego przeglądu, zarówno rozpatrywanie wyjaśnień interesującego nas zjawiska spadku cen, pod kątem widzenia powyższych punktów wyjścia dla teorii, jak i próbowanie konstruowania jakiejś teorii, najwięcej nam wyjaśniającej, zaprowadziłoby nas za daleko. To też celem tego artykułu jest tylko możliwie wszechstronna krytyczna analiza faktów i argumentów, wykazanie istniejących związków współzależności (zamiast szukania wszystko tłumaczącej „przyczyny”), a przez to możliwe przybliżenie się do prawdy.

Za punkt oparcia posłuży nam drukowany w londyńskim „*The Economist*” memoriał, którego autorem jest Prof. Sir Henry Strakosch¹⁾. Krytyka jego wywodów pozwoli nam dojrzeć wiele nici, łączących z sobą zjawiska gospodarcze, i utworzyć sobie obraz skomplikowanych stosunków, na jakich opiera się pozornie proste zjawisko spadku cen, pełniejszy, aniżeli dają nieco dogmatyczne argumenty autora, szukającego jedynej przyczyny.

Teza ta nie idzie tak daleko, jak pogląd Cassela, który uważa, że spadająca produkcja złota pociąga za sobą ogólny spadek cen i zapowiada długotrwały okres niżki cen z tego właśnie powodu. Strakosch

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 30/1930, str. 1322.

podnosi i rozwija poprzednio już spotykaną w literaturze ekonomicznej tezę, że przyczyną spadku cen jest nieodpowiednie rozlokowanie zapasów złota. Produkcja światowa, twierdzi on, wzrasta corocznie o ok. 3%, a po potrąceniu tego, co wypada na przyrost ludności, zostaje około 2%. Zakłócenia procesu wymiany nie powstają, o ile wzmożonej produkcji stoją do dyspozycji odpowiednio większe środki wymiany. Ponieważ nie dadzą się stwierdzić żadne inne przyczyny natury fizycznej lub moralnej, tłumaczenie zakłócenia „nadprodukcją” upada i jesteśmy zmuszeni szukać zadawalającego wyjaśnienia w nieodpowiedniej ilości pieniądza, mającego przeprowadzić te wymiany. Złoto, zamiast iść do krajów, które skorzystają z niego dla emisji pieniądza i budowy kredytu, bywa od czasów wojny i po wojnie nagromadzane przez pewne kraje (Stany Zjedn., Francja, Argentyna), które nie robią zeń użytku monetarnego, odbierając tę możliwość innym krajom. Jak długo nie zostanie przez kooperację banków emisyjnych zaprowadzona racjonalizacja monetarnego użytku złota, tak długo o usunięciu istniejących zaburzeń cen nie może być mowy.

Od pierwszego rzutu oka widać już, że pogląd Strakoscha jest jednostronny. Wygląda bowiem za prosto, by być prawdziwym. Najpierw bowiem stosunek cen towarów do siły kupna pieniądza zależy od całego szeregu czynników (Irving Fisher wymienia ich 5: ilość obiegu, szybkość obiegu, ilość depozytów bankowych i czekowych, szybkość ich obiegu, ogólny rozmiar obrotów), a następnie: złoto a pieniądz — to są dwie różne rzeczy. Zupełnie czem innym jest zaopatrzenie gospodarstwa narodowego w złoto, a czem innym zaopatrzenie w pieniądz, te 2 rzeczy możnaby identyfikować tylko w kraju, w którym niema innego pieniądza jak złoto, a więc na gruncie idealnej teorii Ricarda.

Pieniądz i kredyt opierają się wprawdzie na złocie, ale nie można twierdzić, że ich rozmiary są tylko funkcją złota. Palyi oblicza, że w Stanach Zjednoczonych, zajmujących czołowe miejsce w gospodarstwie świata, wzrósł zapas złota monetarnego od 1914 r. do października 1929 r. tylko 2½ raza — z \$ 1.890 na 4.380 milj., suma zaś środków pieniężnych w gotówce i kredycie przez ten czas się potroiła:

	1914	1924	1929
	m i l j a n. \$		
Gotówka w obiegu	3.459	5.047	4.864
Depozyty wszystkich banków	18.566	45.835	55.289
Suma środków obiegowych:	22.025	50.882	60.153

A zatem pokrycie złote tych wszystkich środków obiegowych spadło przez ten czas z 8·9% na 7·2%. W Kanadzie, gdzie z końcem 1928 r. zapas złota monetarnego był taki sam jak w 1914 r., wzrosła równocześnie suma środków obiegowych z 100 na 266. A więc w obu tych ważnych gospodarczo krajach wydajność wyzyskania złota poważnie wzrosła.

Przyjrzyjmy się teraz nieco bliżej powojennym ruchom złota, a zobaczymy, że posiadają one cały szereg indywidualnych właściwości, nie dopuszczających zbyt pośpiesznego uogólniania. Ruchy te, t. j. zmiany repartycji złota monetarnego, od czasów wojny przedstawia nam następująca tabelka (w milj. RM)¹⁾:

	1913	1924	1928	1 9 2 9: koniec czerwca	koniec września
Niemcy	4'18	0'82	2'80	1'98	2'28
Anglja	4'88	3'18	3'15	3'27	2'72
Francja	5'89	2'98	5'26	6'62	6'48
Europa	24'28	13'29	19'13	19'20	19'65
	58'8%	30'7%			39'7%
Stany Zjedn.	7'94	19'30	17'83	18'15	18'36
	19'2%	45'2%			37'5%

Więc przede wszystkim da się zauważyć, że dopływ złota do Stanów Zjedn., a odpływ tegoż z Europy, doszedł w 1924 r. do punktu kulminacyjnego, od którego rozpoczyna się ruch odwrotny: Europa zaczyna odbierać swoje złoto, a Stany je tracą. W 1929 r. odpływ ze Stanów Zjedn. wstrzymał się nieco z powodu haussy giełdowej, ale zato inne kraje wywoziły złoto do Europy. Równocześnie nastąpiły w Europie silne przesunięcia w rozlokowaniu złota monetarnego.

Co się kryje poza temi objawami? Pominiemy tutaj przyczyny, związane bezpośrednio z wojną i inflacją, jako każdemu znane. Zwrócimy uwagę tylko na pewne szczególne znamiona. I tak: w Stanach Zjednoczonych próbowały federalne banki rezerwowe od 1921 r. przeprowadzać politykę stabilizacji cen na poziomie ok. 50% wyższym od przedwojennego. W okresie od połowy 1927 r. do połowy 1928 r. duża część zwolnionych w ten sposób rezerw monetarnych mogła odpłynąć do Europy, co nietylko nie było utrudniane przez banki federalne, ale nawet ułatwiane przez wielkie zakupy papierów państwowych. Miało to się dziać wskutek cichego ukłamu prezesów banków emisyjnych, zawartego w New-York'u w połowie 1927 r. Ale z chwilą rozpoczęcia się haussy giełdowej w New-York'u skończył się ten okres cheap money policy. Natomiast giełda zaabsorbowała przez czas trwania boom'u ok. \$ 8 milj., uniemożliwiając w tych rozmiarach pojawienie się dodatkowego popytu na towary. W ten sposób widzimy, że od czasu kryzysu powojennego występowały w Stanach Zjedn. 2 poważne czynniki, wpływające na poziom cen z zewnątrz, a zatem paraliżujące bezpośredni wpływ złota monetarnego.

W 1929 r., kiedy Stany przestały wywozić złoto, wywoziła go Argentyna za \$ 170 milj., ponadto w ostatnim czteroleciu wywoziła Japonja za \$ 62 milj., wywoziła Australja i Nowa Zelandja. Powodem tego nie jest jednak tylko zmniejszenie wywozu, jako skutek spadku cen. W Ameryce Południowej zaciążyła tu na szali przerwa w dopływie dolarów, zaabsorbowanych boom'em nowojorskim. W Japonji, Australji i Nowej Zelandji¹⁾ miał wywóz złota przeważnie charakter jednorazowej i definitywnej likwidacji rezerw monetarnych; dotychczas nieużytkowanych i w przyszłości niepotrzebnych. Jest to zatem powrót do stanu poprzedniego (możnaby powiedzieć „normalnego”), zmienionego przez wojnę.

W Europie najwięcej uwagi zwraca na siebie ciągły i znaczny przyrost zapasów złota we Francji, stanowiący nawet powód do rozgoryczenia ze strony Anglii, której nie udaje się utrzymać kursu funta powyżej górnego punktu złotego. Francuskie przepisy stabilizacyjne, wymagające niezwykle wysokiego po-

¹⁾ Jak stwierdza to Kurt A. Hermann w „Die europäische Diskontbaisse” („Magazin der Wirtschaft” Nr. 30 z dn. 25 lipca 1930 r.).

¹⁾ P. „Wirtschaft und Statistik” IX/1929, str. 806—897.

krycia 35% dla not i depozytów, liczyły się nietylko z koniecznościami psychologicznymi, ale również z cofanymi metodami płacenia i kasowości, jakie panują jeszcze we Francji. Pokrycie złote dosięgło obecnie ok. 48%. Francja posiada dziś za ok. 45 milj. frs. złota i za 25 milj. frs. dewiz na pokrycie obiegu 73 milj. Z tego jednak podobno tylko 60 milj. jest w obiegu, czyli że faktyczne pokrycie banknotów przewyższałoby znacznie 100%. Trzeba się jednak z tem liczyć, że w takim gospodarstwie jak francuskie, które prawie nie zna obrotu czekowego i żyrowego, gdzie zatem obieg pieniądza podlegać musi nie tylko wahaniom gospodarstwa konsumpcyjnego, ale także ruchom kapitałowym, muszą istnieć większe rezerwy. Stabilizacja franka na niskim poziomie i fakt posiadania ogromnych kapitałów zagranicą wywołał przypływ złota i dewiz do Francji, częściowo na niekorzyść Anglii, która, stabilizowawszy w 1925 r. funta na wysokim poziomie, walczyła na wewnątrz z ciężką depresją, a na zewnątrz miała trudności z Kurdami, Wahabitami, Hindusami i Egipcjanami. Przytem te same względy prestiżowe, które kazały Anglii powrócić do przedwojennego parytetu funta, stały na przeszkodzie w zmianie tradycyjnej polityki dyskontowej Banku Anglii, który np. dopuścił do tego, że w czasie od października 1928 r. do stycznia 1929 r. odpłynęło z Banku tegoż £ 27 milj. złota, póki nie zdecydował się on na ograniczenie obiegu not.

A teraz, jak się przedstawia sprawa z produkcją złota i czy istotnie zagrażać może względny brak złota monetarnego?

Produkcja złota osiągnęła w 1915 r. najwyższy punkt, t. j. £ 96·4 milj., w 1922 r. spadła o 32%, t. j. do £ 65·5 milj., a w 1928 r. wyniosła £ 83·5 milj., czyli o 14·33% niżej maksimum. W końcu 1928 r. wynosiły zapasy monetarnego złota na świecie £ 2.343 milj. Jednak faktyczny stan tych zapasów a stan prawny, wymagany przez ustawy bankowe — to są dwie różne rzeczy. Można przyjąć, że w Europie i Ameryce Półn. wzrasta się rocznie obieg pieniężny o ok. 3%. Przyrost ten wynosił w 1928 r., według obliczeń Hermanna¹⁾ RM 1.854 milj., na co trzeba ok. RM 850 milj. pokrycia, a więc przeszło drugie tyle rocznej produkcji złota pozostawałoby na zużycie przemysłowe, na zapotrzebowanie innych krajów zamorskich, tezauryzację, a wreszcie rezerwy wolne (ponad pokrycie ustawowe). Ten coroczny popyt na złoto krajów europejskich i Ameryki Półn. jest jednak zlagodzony przez fakt istnienia wolnych rezerw, wynoszących dziś blisko \$ 1.800 milj., czyli RM 7½ milj., oraz przez możliwość częściowego krycia obiegu dewizami. Zwalnianie wolnych rezerw do obiegu następować może np. we Francji przez wywóz kapitału lub przez rozwój obrotu czekowego i żyrowego.

Z punktu widzenia wpływu na poziom cen interesuje nas jednak nie tyle falowanie zapasów złota, ile zmiany w nadbudowie tych zapasów, t. j. obiegu pieniądza i kredytu. W Stanach Zjedn. w maju r. b. wynosił spadek obiegu pieniężnego \$ 190 milj. wzgl. \$ 300 milj. w porównaniu z 2 latami poprzednimi. Wywołany on był głównie przyczynami konjunkturalnymi, zwłaszcza po jesiennym krachu giełdowym, ale także był wynikiem powrotu banknotów, tezauryzowanych zagranicą. W Europie stan rzeczy jest skomplikowany. Jak oblicza Hermann¹⁾, obieg zmniejszył

się w Anglii, Włoszech, Węgrzech, Finlandji i Czechosłowacji, wzrósł w Szwecji, Szwajcarji, lekko w Danji, Norwegji, Jugosławji i Rumunji, pozostał niezmienny we Francji i w Belgji, zwolnił tempo strukturalnego przyrostu w Polsce i w Niemczech. Ogółem biorąc, obieg w Europie wzrósł. Co do sumy depozytów bankowych niema liczb dokładnych, ale należy przypuszczać, że wzrosły one również. Zatem braku środków pieniężnych niema, wymiana nie może być przez ten brak hamowana, owszem, odczuwa się dziś wszędzie nadmiar pieniądza. Czy jednak między ruchami złota a spadkiem cen da się stwierdzić ten paralelizm, jakiego dopatruje się Strakosch?

Tutaj musimy sięgnąć nieco dalej wstecz. Po odkryciu kopalń złota w Kalifornji i Australji widzimy w okresie lat 1850—1873 światowy wzrost cen, sięgający 48%, od 1873 r. do 1896 r. — zniżkę, dochodzącą do 45%, a od 1896 r. do 1914 r. — wyżkę ok. 40%. Po wojnie doszły ceny w Stanach Zjedn. w maju 1920 r. do 272 (1913 = 100), skutkiem zaś wielkiej deflacji spadły do ok. 150% poziomu przedwojennego, czyli że spadek wartości złota zatrzymał się na ok. 30%. Czy miało to być jakieś definitywne ustalenie nowego poziomu wartości złota? Nie, to było tylko zatrzymanie deflacji uprzedniej inflacji papierowej na tym poziomie. Ale nie było podstaw do twierdzenia, że ten poziom musi się utrzymać. Owszem, na przykładzie Stanów Zjedn. widzimy, że polityka stabilizacji cen załamała się pod wpływem czynników wewnętrznych, które częściowo sama wyzwoliła. Ważne jest stwierdzenie¹⁾, że wielkie ruchy złota w ubiegłym stuleciu wpływały na jego wartość tylko w sensie trendu i że największe odchylenia linii tego trendu nie sięgają odchyień powojennych. Ani w ruchach złota, idących z produkcji, ani w jego fluktuacjach, uwarunkowanych monetarnie, niema, w porównaniu ze stanem przedwojennym, żadnych zasadniczych różnic (stwierdza to np. Hawtrej²⁾). Nie można jednak pominąć pewnych różnic, związanych z reformą walut. Należą tu: przejście ²/₃ krajów europejskich do systemu waluty złoto-dewizowej, wycofanie wszędzie monet złotych z obiegu, zaprowadzenie obowiązku pokrycia w złocie i dewizach także dla depozytów płatnych natychmiast i t. d. Dla oznaczenia wypadkowej wpływów tych czynników, częściowo wzajemnie się kompensujących, brak jeszcze dostatecznego materiału.

Upewniwszy się zatem, że ruch cen na wielkiej fali pozostaje tylko pod nieznacznym i powolnym wpływem ruchu złota (o czem jeszcze później), przyjrzyjmy się, jak wygląda stosunek ten na małej fali. Przekonamy się rychło, że pesymistyczne poglądy Strakoscha są przesadzone. Pomijając nawet, że opierają się na wskaźniku, złożonym przeważnie z surowców, musimy mu zrobić zarzut, że rok 1925 jest niewłaściwy jako punkt wyjścia, bo był to właśnie okres konjunkturalnej wyżki cen. Biorąc najwyższy i najniższy (dotychczas) punkt linii konjunkturalnej musi się popełnić błąd perspektywy. Tak samo myliłby się człowiek, znajdujący się w łódce u dołu fali, że ma przed sobą tylko niebo, a u szczytu fali, że tylko przepaść wodną. I w jednym i w drugim wypadku jest to to samo falujące morze.

¹⁾ P. Alexius Boër: „Die internationalen Goldbewegungen” („Weltwirtschaftliches Archiv” Band 31, Heft 2).

²⁾ R. G. Hawtrej: „The gold Standard in theory and practice”, London 1927.

Skonstatujmy więc, że ubytek złota monetarnego w pewnej grupie krajów, wynoszący £ 194 miljn., a więc zaledwie 8% zapasów złota monetarnego świata, nie może być jedynym powodem spadku cen surowców, dochodzącego do 50%, ale widocznie działały tu, albo przynajmniej współdziałały inne przyczyny. Poszukajmy ich po stronie towaru.

Idealne schematy wzrostu produkcji i wymiany tylko wówczas dać mogą zadowalające wyniki, jeśli zastosuje się je do długich epok, gdzie działanie czynnika czasu jest zniwelowane. Wówczas dopiero można powiedzieć, że niema nadprodukcji, bo gospodarstwo wymienne jest zasadniczo zawsze w równowadze, każda produkcja bowiem wyzwala tyle siły kupna, ile jest warta, czyli że sama stwarza popyt, który po krótszej czy dłuższej drodze, prędzej czy później do niej wróci. Przesilenia częściowe¹⁾ mogą być wywołane przez zmiany dróg, na jakie istniejąca w gospodarstwie siła kupna się rozdziela. Ogólne przesilenie może nastąpić w tym wypadku, gdy część wolnej siły kupna wstrzymuje wogóle z jakiegoś powodu swój bieg w gospodarstwie, odwracając się z dziedzin, do których zwyczajnie szła, a nie zwracając się do żadnych innych. Wówczas odpowiednia część produktu społecznego nie zwalnia się, ale musi również wyłączyć się z obiegu. Wstrzymanie sprzedaży powoduje zmniejszenie popytu na pracę, materiały, środki pomocnicze, każda niepodjęta produkcja uniemożliwia odpowiadającą jej konsumpcję w wielokrotnej, równej tempu odnawiania się siły kupna (szybkości obiegu pieniądza) i w tym samym stopniu zmniejsza się produkt społeczny.

Taki stan rzeczy istnieje niezawodnie dziś w Niemczech. Geneza jego jest bardzo pouczająca: może nas przestrzec przed pewnymi niebezpieczeństwami, związanymi z dopływem, koniecznego zresztą, kapitału z zagranicy. Inflacja zaskarżyła Niemcy z ogromnymi brakami w zakresie budownictwa mieszkaniowego, środków komunikacyjnych i technicznego uzbrojenia gospodarstwa wogóle, a zatem tych potrzeb, których zaspokajanie odkładano przez blisko 10 lat. Pod wpływem żywego przypływu kapitałów z zagranicy rozpoczął się ogromny proces racjonalizacji technicznej, podnoszący zdolność produkcyjną przemysłu i handlu — przez rozbudowę maszynową i motoryczną, rolnictwa — przez wzmocnienie siły wydajności. W przemyśle okazało się, że zastosowanie amerykańskich metod nie zdoła wcisnąć w konsumpcję tej masy wyprodukowanych towarów, i że wysokie koszty własne skłaniały nawet, z chwilą osłabnięcia popytu, do wyżek cen. W rolnictwie zbankrutował konserwatyzm nastawienia na przedwojenne stosunki popytu, nie liczący się z zaszłymi w międzyczasie strukturalnymi zmianami w tym popycie. Przystawienie produkcji wymaga przyciągnięcia odpowiedniej siły kupna. Ale, słusznie zauważa Lansburgh, w Niemczech i w krajach, w podobnej sytuacji się znajdujących, niema dziś wolnej siły kupna, którą możnaby skierować ku przestawieniu produkcji, gdyż program zaspokojenia odłożonych długoterminowych potrzeb finansowany był z pożyczonych pieniędzy. Kapitał zaś zagraniczny, bojaźliwy dziś i nieufny, woli narazie nie angażować się. Potrwa to tak długo, póki ogólny spadek cen i spadek ceny pieniądza nie obudzi przedsiębiorczości i nie zachęci kapitału do szukania lokat.

W Polsce powszechną zniżkę cen, równoległą z przyczynami o charakterze światowym, jak urodzaje zbóż, przypisać należy brakowi kapitału obrotowego, jak tego trafnie dowodzi Prof. Krzyżanowski¹⁾. Zniżka cen zbóż zasługuje na osobną wzmiankę, nieraz jest bowiem uważana za katastrofalną i oznaczana jako punkt wyjścia daleko idących przewrotów. Lata 1928 i 1929 dały w Europie bardzo dobre zbiory. Kraje zamorskie miały wprawdzie znakomite żniwa w 1928 r., ale słabsze zato w 1929 r. Mimo to rok 1929 przyniósł powszechną i dużą zniżkę cen, bo handel zamorski stał pod presją ogromnych zapasów z 1928 r. i słabego popytu Europy. W bieżącym roku gospodarczym zniknięcie nacisku zapasów podziela w każdym razie na wyjaśnienie horyzontu. Ale na spadek produkcji krajów zamorskich, w razie dobrego urodzaju, liczyć nie można, bo mimo wszystko rozwój techniki produkcji zbóż zachęca do ich uprawy. Przytem zastosowanie systemu wielko-kapitalistycznej produkcji do uprawy ziemi w Stanach Zjedn. i Kanadzie (w Sowietach?) może nam zgotować jeszcze dalsze niespodzianki.

Wielkiej płynności pieniądza w chwili obecnej dowodzić nie potrzeba. Nieomylną wskazówką tego jest poziom stopy dyskontowej. Nie można jednak jeszcze na tym fakcie oprzeć zwalczania tezy Cassela i Strakoscha, jakkolwiek prostym wydawałyby się argument, że brak złota musi pociągnąć za sobą brak kredytu i jego drożyznę. A jednak widzieliśmy, że w okresie stagnacji produkcji złota, w latach 70-ych i 80-ych, ceny stale spadały, od czasu zaś odkrycia kopalń w Transvaalu i na Alasce i olbrzymiego wzrostu wydobywania złota, ceny stale rosły. Słuszną uwagę robi H. Neisser²⁾, że o wysokości stopy procentowej decyduje nie tylko podaż kredytu, ale popyt nań. Jeżeli możliwość rozszerzenia kredytu jest ograniczona przez spadek ilości złota wydobywanego, to brakuje optymistycznego impulsu do rozszerzenia kredytu i rozbudowy produkcji. Zgaśnie nadzieja wyżki cen, która jest momentem ożywienia działalności gospodarczej. Zaiśnieje obfitość pieniądza przy niskich cenach i ogólnej stagnacji.

Jako pewne curiosum na marginesie też monetarnych można zarejestrować próbę tłumaczenia światowego spadku cen przez wpływ niemieckich płatności reparacyjnych, jaką przeprowadza Dalberg³⁾. Jest to kontynuacją tezy Strakoscha, opartej o zmodyfikowaną teorię kwantytatywną, i z tego stanowiska nie można odmówić Dalbergowi pewnej teoretycznej słuszności. Przypomnijmy sobie, że Ricardo musiał, po doświadczeniach epoki napoleońskiej, przyznać rację Malthusowi, że ruchy złota mogą być wywołane nie tylko przez handel zagraniczny, ale i przez zagraniczne ruchy kapitału. Chodziło tu o subsydja, ale konsekwentnie można to zastosować nie tylko do trybutów, również i do innych części składowych bilansu płatniczego. Tylko że Dalberg zaniedbuje dowieść swojej tezy, jakoby istotnie osłabiona wskutek trybutów siła kupna niemieckiego gospodarstwa wywoływała ograniczenie popytu na surowce zamorskie w rozmiarach, mogących istotnie wywołać spadek cen w stopniu, jaki obserwujemy.

¹⁾ P. art. „Przyczyny międzynarodowego spadku cen” („Przeгляд Gospodarczy” Nr. 11/1930).

²⁾ P. H. Neisser: „Goldknappheit als Ursache des Preisrückgangs?” („Magazin der Wirtschaft” z dn. 8/VIII 1930).

³⁾ P. Dalberg: „Welthkrise, Goldproblem und Kriegsschulden” („Bank-Archiv” z dn. 1 sierpnia 1930).

¹⁾ F. A. Lansburgh: „Welt-Krisis” („Die Bank” zesz. 27 i 28, rocznik 23).

Zasługuje jeszcze na wzmiankę fakt, że istnieją obecnie kraje, które nie przechodzą depresji gospodarczej, a zatem, że ta katastrofa cen, jaką miało wywołać złe rozmieszczenie złota, nie jest przecież tak ogólna. Zastanowienie się nad przyczynami pomyślnej konjunktury w tych krajach może pozwolić nam rozjaśnić sobie nieco pogląd na depresję u innych. Otóż, takie wyspy pomyślnej konjunktury tworzą w Europie: Norwegia, Danja, Szwecja, Francja i Irlandja, poza Europą: Chile i Nowa Zelandja. Stan ten tłumaczy niemiecki Institut für Konjunkturforschung¹⁾, jak następuje: w krajach, które eksportują produkty hodowlane, jak Danja, Irlandja i Nowa Zelandja, spadły ceny artykułów wywozowych mniej niż ceny importu, skąd siła kupna rynku wewnętrznego wzrosła. Główne produkty tych krajów znajdując ciągle chętnych nabywców, silny spadek cen środków pastewnych zniżył koszty produkcji. We Francji, Norwegii i Chile silne impulsy strukturalne wzmacniały siłę odporną gospodarstw. Wielki dopływ kapitału, częściowo z własnych źródeł (Francja, Szwecja), częściowo z pożyczek zagranicznych (Chile, Norwegia), dopomógł rozbudowie tych gospodarstw narodowych tak silnie, że tendencje recesji, idące z gospodarstwa światowego, były dotychczas wyrównywane przez impulsy strukturalne. Nawiasem można nadmienić, że w przeciągu ostatnich 3 lat zapas złota monetowego w Szwecji i Norwegii pozostał niezmienny, a w Danji spadł o \$ 10 miljn.

Nie trzeba dalej dowodzić, że teorie monetarne nie wyjaśniają nam dzisiejszej sytuacji, co najwyżej tylko dostarczają ku temu pewnych przyczynków. Droga, na której trzeba szukać rozwiązania tego problemu, jest, zdaniem mojem, następująca:

Deflacja amerykańska w 1921 r. zatrzymała się na poziomie, jaki odpowiadał polityce gospodarczej, ale bynajmniej nie był jakimś organicznym samostwierdzeniem się nowej wartości złota. Po kryzysie, z tem związanym, rozpoczyna się w Stanach Zjedn. okres

poprawy i pomyślnej konjunktury. Już w latach 1926 i 1927 zaczyna się spadek cen, ale mimo to pomyślna konjunktura trwa. Zdumiony świat widzi tę prosperity przy spadających cenach i zaczyna wierzyć, że Amerykanie rozwiązali zagadkę stabilizacji konjunktury. Tymczasem federalne banki rezerwowe prowadzą politykę taniego pieniądza, a równocześnie faworyzują odpływ złota, który wzmacnia siłę kupna i ożywia działalność innych gospodarstw zamorskich i europejskich. Nadmiar pieniądza wywołuje spekulację terenową i giełdową, po której załamaniu się spostrzegamy dopiero, że te zjawiska przesłaniały zapewne nurtującą już, a maskowaną depresję, która obecnie zarysowuje się w całej pełni. Rekordowe urodzaje światowe roku 1928 i europejskie roku 1929 wywołują spadek cen zbóż, pogłębiając przez to osłabienie siły kupna Europy i Ameryki łacińskiej, już wywołane wyschnięciem kredytów północno-amerykańskich. Natomiast kraje, których produkcja rolnicza odpowiada wzmożonemu po wojnie popytowi na artykuły hodowlane, a które nie były przez wojnę wycieńczone z kapitału, utrzymują się przy pomyślnej konjunkturze, w przeciwstawieniu do krajów przeważnie zbożowych. Ten cały splot zjawisk, tutaj tylko grubszymi linjami naszkicowany, dowodzi, zdaniem mojem, że mamy do czynienia z dalszą likwidacją skutków wojny i inflacji, i że to niebezpieczeństwo nie zniknie tak długo, póki kraje europejskie nie dojdą do odpowiednich zasobów kapitału. Jest to jednak o wiele trudniejsze, wymaga więcej wytrwałej pracy i zaufania wzajemnego krajów wierzycielskich i dłużniczych, aniżeli wymagałyby tego rozwiązania, jakie nam dyktowałaby teoria monetarna. Wystarczyłoby tam bowiem porozumienie banków emisyjnych co do inflacji kredytowej, ale jakie ona skutki przynosi, to widzieliśmy na przykładzie amerykańskiej cheap money policy.

Zygmunt Rawita-Gawroński

SPRAWA TŁUSZCZOWA W POLSCE

SPRAWA tłuszczów wieprzowych od paru lat nie schodzi z horyzontu zainteresowania Rządu i sfer gospodarczych. Można powiedzieć, że przez jej rozwiązanie chciano załatwić cały szereg innych trudności, jakie ukazują się w dziedzinie hodowlanej, przemysłu mięsnego, handlu wewnętrznego, wędliniarstwa, importu smalcu i słoniny, eksportu wędlin i t. p. Zapewne, że sprawa tłuszczów wieprzowych odgrywa w całokształcie gospodarstw narodowego poważną rolę, ale czy za jej pomocą uda się rozwiązać wszelkie inne zagadnienia, jakie spodziewano się jednocześnie załatwić, to wydaje mi się sprawą raczej wątpliwą.

Najważniejszym może motywem zainteresowania się kwestją tłuszczów wieprzowych był olbrzymi, jak na nasze stosunki, import smalcu amerykańskiego. Import ten uważany był za objaw nienormalny, sprzeczny ze strukturą gospodarczą kraju, szkodliwy dla hodowli nierogacizny i dla wędliniarstwa.

Psychoza, wywołana powyższymi przesłankami, musiała wpływać na czynniki ustawodawcze w kierunku

jak najspieszniejszego poczynienia pociągnięć, mających na celu zadośćuczynienie żądaniom sfer zainteresowanych. Po odpadnięciu zakazu przywozu (z wyjątkiem Niemiec) smalcu i słoniny w lutym 1928 r. Rząd podwyższył we wrześniu 1928 r. cło przywozowe z zł 3 na zł 50 na smalec i zł 60 na słoninę, zachowując dla siebie możliwość stosowania dawnego cła za pozwoleniem Ministra Skarbu. Ta, tak znaczna podwyżka cła spowodowała przedewszystkiem w momencie wprowadzenia podwyżki celnej olbrzymi napływ transportów smalcu i słoniny, które zdążyły jeszcze do Polski, aby uniknąć podwyżki cła. Ze względów formalnych część tych transportów została wstrzymana i rozłożona na miesięczne kwoty aż do marca 1929 r. Ten okres listopad 1928 — marzec 1929 charakteryzuje znikomy import — wskutek powyższego postępowania. Dalsze miesiące wykazały, że import smalcu nie uległ zmniejszeniu, jakiego oczekiwano po podwyżce cła, co wywołało pod koniec 1929 r. dalsze żądania radykalnego rozprawienia się z kwestją tłuszczową.

Import smalcu i słoniny w latach 1928 i 1929 wynosił w poszczególnych miesiącach (w tonnach):

¹⁾ P. „Wochenbericht“ z dn. 16 lipca 1930.

	Smalec		Ślonina	
	1928	1929	1928	1929
Styczeń	1.582.3	627.8	385.0	21.4
Luty	1.258.1	1.317.4	238.3	17.5
Marzec	1.547.8	969.5	370.2	5.1
Kwiecień	1.799.2	1.632.8	572.3	18.6
Maj	1.352.2	1.689.9	449.9	229.8
Czerwiec	1.733.6	1.362.5	583.4	755.7
Lipiec	1.591.9	857.9	607.8	689.0
Sierpień	1.421.1	1.116.5	613.7	436.3
Wrzesień	1.482.2	1.330.7	403.8	459.0
Październik	4.949.7	1.885.6	1.284.0	390.0
Listopad	187.1	1.430.8	121.9	500.3
Grudzień	1.225.7	1.719.4	0.6	509.2
Razem:	20.230.9	15.940.8	5.630.9	4.031.7
Rok 1927	15.169.6		3.033.3	

W związku z tak znacznym importem zainteresowane sfery, przeważnie rolnictwo, rozpoczęły energiczne kroki w Sejmie dla przeforsowania ustawy o podwyższeniu ceł do wysokości możliwie prohibicyjnej. Rząd wystąpił również z wnioskiem do Sejmu o podwyższenie cła do zł 100 od 100 kg na smalec i zł 120 na słoninę. W komisjach sejmowych przeszło cło w wysokości zł 120 na smalec i zł 150 na słoninę. Na plenum sejmowe wnioski te wniesione być nie mogły wobec zakończenia prac Sejmu.

Autorzy projektu sejmowego podwyżki cła wskazywali na konieczność wytworzenia wysokich cen na tłuszcze wieprzowe, które wywołałyby wzrost hodowli świń tłustych do tego stopnia, że hodowla ta stałaby się opłacalną i mogłaby pokryć zapotrzebowanie krajowe na tłuszcze wieprzowe. Ten punkt widzenia ściśle rolniczy, biorący pod uwagę interesy rolnictwa, jako całości, wychodził więc z teoretycznego założenia działania wysokich ceł, jako protekcjonizmu celnego rolniczego. Pomijając interesy konsumenta, któremu naturalnie chodzi o tanie artykuły pierwszej potrzeby, ogólnorolniczy punkt widzenia szedł dalej po linii wytwarzania wysokich cen na trzodę oraz pchnięcia ogólnej hodowli trzody chlewnej w kierunku tłuszczowym wzgl. przetłuszczania świń, do czego dochodziła jeszcze i ta okoliczność, że wobec tanich zbóż i paszy istnieje w ostatnim roku silna tendencja do przetłuszczania trzody.

Występowano również usilnie przeciwko istniejącej w rozporządzeniu z września 1928 r. uwadze o możliwości zastosowania dawnego 3-złotowego cła, uwadze, która praktycznie nie była stosowana, prócz transportów przejściowych w okresie październik — marzec 1929. Uważano jednak, że samo istnienie możliwości zastosowania tej uwagi wpływa niepokojąco na hodowlę.

Wędliniarstwo występowało również bardzo intensywnie za podwyższeniem cła, dopatrując się w tem posunięciu znacznej ulgi dla siebie przy produkcji wędlin, w którą musiano wkalkulowywać straty na tłuszczu, nie mogącym konkurować z tanim smalcem i słoniną amerykańską. Sądono również, że podwyżka cen na tłuszcze ułatwi eksport wędlin, któremu poświęca się obecnie znaczne wysiłki.

Całkiem odrębne stanowisko zajął przemysł bekonowy, który u nas jest właściwie jedynym przemysłem mięsnym na wielką skalę. Przemysł bekonowy wychodził z założenia hodowli świń mięsnych, które jedynie nadają się do produkcji bekonów, podczas gdy świnie przetłuszczone są dlań katastrofą. Również wychodził on z założenia dostarczania przez hodowlę

świń tanich, ale opłacalnych dla rolnika, gdyż tylko przy tanich świniaach eksport bekonów może być opłacalny. Małe zyski na sztuce przy wielkich obrotach było dewizą bekoniarstwa. Naturalnie, że tego rodzaju stanowisko, wychodzące z żywotnych interesów przemysłu bekonowego, było różne od stanowiska rolnictwa, co jednak zupełnie nie kolidowało, by przemysł bekonowy nie starał się iść po linii interesów hodowli, ujmując je jednak z innego punktu widzenia i chcąc w odmienny sposób zagwarantować rentowność hodowli, bez której przecież sam nie mógłby istnieć.

Przy tak zróżnicowanym zakresie zainteresowania się sprawą tłuszczową (przyczem zaznaczyć należy, że powyższa charakterystyka nie uwzględnia jeszcze wszystkich momentów — bądź z tego powodu, że niektóre czynniki u nas jeszcze wogóle nie działają (przemysł tłuszczowy), bądź też nie tak wyraźnie występowały) rozwiązanie jej natrafiać musiało na duże trudności.

Abstrahując od stanowiska, jakie zajmowały takie czy inne grupy, zanalizować wypada faktyczny stan sprawy tłuszczowej w Polsce.

Konsumcja tłuszczów w Polsce nie jest jednolita. Istnieją połacie kraju, które są szczególnie intensywnymi konsumentami tłuszczów, a nie są w stanie pokryć swego zapotrzebowania produkcją krajową. Są to w pierwszej linii okręgi przemysłowe: Śląsk, zagłębia dąbrowskie, Łódź, Warszawa, zagłębie naftowe, miasta poznańskie i pomorskie oraz Gdańsk. Szczególnie zachodnie województwa przyzwyczajone są do smalcu jednolitego, typu amerykańskiego. Nie można pominąć i tej okoliczności, że i robotnicy rolni oraz małorolni są szczególnie w okresie robót polnych konsumentami smalcu i słoniny. Ogólną konsumpcję kraju odnośnie tłuszczów wieprzowych obliczyć można w przybliżeniu na około 120.000 tonn rocznie. W kwiecie tej mieści się i smalec i słonina, przyczem na smalec wypadnie 30 — 40.000 t, na słoninę 80 — 90.000 t rocznie. Konsumpcję tłuszczów wieprzowych nie można nazwać wielką, gdyż wynosi ona zaledwie około 4 kg na głowę rocznie, w czem ok. 1 kg smalcu i 3 kg słoniny.

Import tłuszczów wieprzowych można obecnie uważać za ustabilizowany; przez ostatnie 2 lata wynosił on równo 16.000 t smalcu i 5.000 t słoniny rocznie. Import wynosi więc 1/6 naszej konsumpcji, co jest odsetkiem bardzo poważnym. Jednakże otrzymamy inny obraz, gdy porównamy konsumpcję i import słoniny i smalcu osobno. Wobec konsumpcji 30 — 40.000 t smalcu mamy import w wysokości 16.000 t, czyli zaledwie 14 — 24.000 t przypada na produkcję krajową i import stanowi 40 — 50% konsumpcji. Inaczej jest ze słoniną, której konsumujemy 80 — 90.000 t, importując z zagranicy zaledwie 5.000 t, czyli zaledwie około 6%. Z danych tych wnioskować należy, że kwestja tłuszczowa jest właściwie kwestją smalcową, sprawa zaś słoninowa nie jest zupełnie palącą i import słoniny, będąc tak stosunkowo nieznacznym, jest wynikiem tylko pewnych niedomagań organizacji obrotu handlowego w kraju.

Liczby produkcji krajowej, wydedukowane powyżej, znajdują potwierdzenie odnośnie smalcu przy innym obliczeniu. Przy uboju wewnętrznym świń w wysokości 4 miljn. sztuk rocznie otrzymujemy, licząc po

4 kg tłuszczu odpadkowego (kiszkowego i nerkowego) ze sztuki — 16.000 t smalcu. Słoniny na smalec nie używa się, gdyż jest za droga i daje za dużo straty przy wytapianiu. Jak widzimy więc, produkcja smalcu krajowego istnieje, ale jest zgoła nie wystarczająca co do ilości, a poza tem organizacja jej jest w porównaniu z organizacją amerykańską nie wytrzymałą konkurencji.

Produkcja nasza jest drobno-warsztatowa, gdyż odbywa się w tysiącach warsztatów masarskich w całym kraju, które muszą tłuszc: kiszkowy i nerkowy jakoś zużytkować, topiąc go na smalec, lub sprzedając w formie sadła. Topienie smalcu w małych warsztatach przy nieodpowiednich urządzeniach daje duże straty, przez co smalec taki musi być drogi. Przytem smalec ten nie jest jednakowy co do gatunku, zawiera dużo tkanek i wody, kolor jego jest różny, smak też różny. Słowem otrzymuje się towar niejednorodny, nieodpowiedni przeto dla wielkiego obrotu handlowego. Nie może umywać się on pod tym względem do smalcu amerykańskiego, który nawet będąc może i gorszy, jest towarem obiegowym, zupełnie standaryzowanym. Wreszcie podaż smalcu przez nierównomiernie rozłożoną i nierównomiernie tak co do ilości, jak i jakości produkującą masę rzeźników jest siłą rzeczy różna — tak co do miejsca, jak i czasu. W pewnych okolicach powstaje nagle brak smalcu, jak w innych jednocześnie zbyt duża podaż o różnej cenie i drobni przedsiębiorcy nie są nigdy w stanie wyrównywać tych fluktuacyj. I wtedy występuje w roli ratującego sytuację smalec amerykański, skoncentrowany w niewielu wielkich firmach, gotowych na każde telefoniczne wezwanie zaofiarować każdą ilość do każdego punktu w kraju jednakowego towaru o cenie giełdowej i na dogodnych warunkach kredytowych. Poza tem smalec krajowy jest o gr 30 — 50 droższy na kilogramie od smalcu amerykańskiego.

Niestety, przemysłu smalcowego w kraju nie posiadamy wcale i czynione tu i owdzie próby musiały zawodzić, gdyż konkurencja ze smalcem amerykańskim jest nie do wytrzymania, tem bardziej, że jak widzieliśmy, mamy bardzo poważne manco w naszej produkcji smalcowej, wynoszące około połowy zapotrzebowania. Ceny przeto na smalec krajowy będą zawsze stosowały się do cen smalcu amerykańskiego z cłem niskim czy wysokim, nie pozostawiając marży zysku i kosztów produkcji dla przemysłowca, a nawet gorzej, bo ceny smalcu krajowego wykazywały zawsze tendencję utrzymywania się ponad cenami smalcu amerykańskiego. Przemysł, który mógłby być tym regulatorem podaży i popytu, powstać nie mógł i aczkolwiek istnieje w kraju szereg zakładów, posiadających urządzenia do produkcji masowej smalcu, to wszystkie te urządzenia stały i stoją niewykorzystane.

Samo więc podwyższenie cła na smalec nie rozwiązywałoby zagadnienia. Do walki ze smalcem amerykańskim należałoby wystąpić z identycznym towarem i analogiczną organizacją zbytu. Ale standaryzowany towar i koncentrację zbytu zapewnić może jedynie produkcja przemysłowa, opierająca się o surowiec krajowy, gdyż nikt nie jest w stanie ujednostajnić produkcję i zorganizować zbytu w dziesiątkach tysięcy warsztatów masarskich. Ale surowca krajowego mamy za mało, gdyż, aby zdobyć go w ilości dostatecznej, musielibyśmy bić w kraju nie 4, a 10 miljn. sztuk świń rocznie, czyli musielibyśmy podnieść pogłowia do jakich 15 miljn. sztuk świń co najmniej, podczas

gdy obecnie mamy koło 6 miljn. i już od paru lat stan pogłowia około tej ilości się waha. Poza tem musielibyśmy rozbudować nasz przemysł mięsny (bekonowy, wędliniarski, konserwowy etc.), aby uzyskiwać od niego dużo odpadków tłuszczowych, które wówczas, podobnie, jak w Ameryce, byłyby tanie. W tych warunkach zdolni byłibyśmy do pokrycia obecnego zapotrzebowania na smalec w warunkach naturalnych i nie potrzebowałibyśmy importować smalcu z zagranicy. Do takiego stanu jeszcze nam daleko, choć — nietylko już ze względu na sprawę tłuszczową, której znaczenie w takiej płaszczyźnie stawiane maleje — nie znaczy to, byśmy doń nie mieli dążyć. Mielibyśmy wówczas 50 sztuk świń na 100 mieszkańców, podczas gdy Danja ma ich 109, Litwa 74, Polska obecnie zaledwie 24, a Niemcy 36, niektóre zaś stany amerykańskie po przeszło 300 sztuk świń na 100 mieszkańców. Podwyższenie ceł na tłuszczce powinno przyczynić się do zwiększenia pogłowia trzody chlewnej w Polsce.

Chcąc organizować w obecnych warunkach niedoboru tłuszczowego przemysł tłuszczowy, który mogłyby wyprodukować z surowca krajowego smalec, analogiczny do amerykańskiego, trzeba dać mu pewne warunki gospodarcze, które pozwoliłyby mu na użytkowanie tego droższego produktu krajowego do produkowania tańszego towaru, takiego, jaki otrzymujemy z Ameryki. W ten sposób wywołuje się w tak stworzonym przemyśle naturalne dążenie do wyciągania z kraju tłuszczu do przeróbki, podciągania zatem hodowli, która ma zapewniony rynek zbytu w przemyśle mięsnym, a więc bez ryzyka spadku ceny na żywiec może dążyć do stałego wzmagania pogłowia, z drugiej zaś strony wypierać się będzie importowany smalec, nie wywołując na rynku wewnętrznym gwałtownych perturbacji, które są zawsze żerem dla niezdrowej spekulacji.

Takimi były konstruktywne przesłanki dla ostatecznych posunięć Rządu, które odnośnie sprawy tłuszczowej zawarte zostały w 2 rozporządzeniach z dn. 23 lipca 1930 r.¹⁾: jednym — o podwyższeniu cła przywozowego na smalec i słoninę do zł 100 wzgl. 120 za 100 kg, drugim — o uldze celnej na smalec surowy, nierafinowany w wysokości 40% cła normalnego (czyli zł 40 za 100 kg).

Podwyżka ceł wprowadzona została w tempie przyspieszonym bez terminów przejściowych, aby możliwie uniknąć transportów spekulacyjnych.

Ulga celna przewidziana jest tylko dla wytwórni fabrycznych smalcu rafinowanego, standaryzowanego. Wytwórnie te produkować muszą tłuszcz krajowy i tylko w pewnym stosunku do przerobionego tłuszczu krajowego otrzymywać będą zezwolenie na sprowadzenie z zagranicy smalcu nierafinowanego t. zw. steamardu (którego dotychczas nie przywoziliśmy) za ulgą celną. Ta ulga celna winna pokryć wytwórniom straty na przeróbce droższych tłuszczów krajowych i umożliwić im płacenie lepszych cen w kraju na tłuszcz tutejszy oraz dawać towar końcowy nie droższy od sprowadzanego po normalnym ciele. W ten sposób zmieni się charakter importu smalcu konsumcyjnego na produkcyjny (półprodukt do uszlachetnienia) oraz uzyska się aparat do regulowania importu smalcu wogóle.

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zes. 31/1930, str. 1376-7.

Wytwórnice zobowiązane będą do wytwarzania smalcu standaryzowanego. Zapewne przy tej okazji da się załatwić kwestję importu słoniny, której mamy w kraju dość, ale znów niestandaryzowanej i o źle zorganizowanym zbycie (choć lepiej niż w smalcu). Wytwórnice fabryczne smalcu będą mogły bowiem zająć

się również standaryzowaniem słoniny, bo to da im większą ilość odpadków na smalec. Z taką słoniną będzie można nawet wyjść na rynki zagraniczne, choć chwilowo kwestja eksportu stoi jeszcze daleko wtyle poza kwestją rynku wewnętrznego.

M. Pogorzelski

ŻYCIĘ GOSPODARCZE

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

EKSPORT WĘGLA W I POŁOWIE SIERPNI 1930 R. —

Ekspert węgla kamiennego w I połowie sierpnia w porównaniu z przeciętną za połowę lipca zwiększył się o 19 tys. t, wynosząc 579 tys. t, chociaż liczba dni roboczych była mniejsza (12 wobec 13⁵). Wzrost eksportu miał miejsce zarówno z rej. śląskiego, skąd wywieziono 493 tys. t, t. j. o 13 tys. t więcej, jak z rej. dąbrowskiego — 86 tys. t wobec 80 tys. t w lipcu, czyli więcej o 6 tys. t.

Na rynki północne wywieziono 283 tys. t, t. j. o 9 tys. t mniej, do państw sukcesyjnych 170 tys. t, a zatem o 30 tys. t więcej, do innych krajów 47 tys. t, t. j. o 5 tys. t mniej w porównaniu z przeciętną za połowę lipca.

Ekspert węgla do Gdańska zwiększył się o 4 tys. t i wynosił 18 tys. t. Ilość wywiezionego węgla okrętowego zmniejszyła się o 1 tys. t, wynosząc 34 tys. t.

Przeciętna dzienna wysyłka zagranicę (łącznie z węglem okrętowym) w okresie od 1 do 15 sierpnia wynosiła 48.250 t, przyczem z rej. śląskiego stanowiła 41.100 t, a z rej. dąbrowskiego 7.150 t.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

PRZEMYSŁ NAFTOWY W CZERWCU 1930 R.¹⁾ —

Rok bieżący, również jak i poprzedni, przejawiał się spadkiem produkcji ropy. W pierwszym półroczu r. b. wydobyło o 1.441 cyst. ropy mniej niż w tym samym okresie r. ub. Jedną z głównych przyczyn spadku produkcji, brak dostatecznej ilości nowych wierceń, szczególnie dała się odczuć w rejonie marki podstawowej, gdzie wiercenia przy wielkim nakładzie kapitału nie wykluczają nieraz bardzo poważnego ryzyka. W innych rejonach, posiadających pokłady, nie wymagające uwięzienia większych kapitałów, systematycznie prowadzone wiercenia dały znaczną nadwyżkę produkcji. Wydobyte ropy z kopalń okręgu jasielskiego zwiększyły się o 8%. Znaczący też wzrost wydobywania, bo blisko 10%, dały kopalnie w obrębie obszarów okręgu stanisławowskiego.

Dzienna produkcja ropy w miesiącu sprawozdawczym utrzymała się na poziomie nieco wyższym niż w miesiącu poprzednim, w dalszym ciągu była jednak znacznie niższa niż w r. ub. Przeciętnie dziennie wydobywano 177 cyst. brutto, wobec 176 cyst. w miesiącu poprzednim i 196 cyst. w czerwcu r. ub.

Wyniki dowień w rejonie marki podstawowej były słabe, jednak lepsze niż w miesiącach poprzednich. Spadek wydajności otworów borysławskich z nieznaczną nadwyżką pokryła nowa produkcja otworów: „Wanderberg I”, „Br. Konrad II” i „Standard IV”. Do zwiększenia wydobywania ropy w miesiącu sprawozdawczym przyczyniły się też dowień w otworach kopalń: w Krygu, Potoku, Torosówce, Równem i Rypnem.

Produkcję ropy w poszczególnych kopalniach ilustruje poniższe zestawienie (w cysternach 10-tonnowych):

Miejscowość	Maj 1930	Czerwiec 1930
Tustanowice	1.446	1.395
Mrażnica I	1.220	1.192
Borysław	972	942
Schodnica	281	277
Bitków	274	270
Rypne	120	122
Wańkowa	111	102
Urycz	87	79
Potok	87	88
Grabownica	87	90
Harkłowa	70	72
Lipinki	69	70
Pasieczna	52	50
Krościenko	51	53
Duba	48	45
Węglówka	38	39
Rosulna	32	28
Mrażnica II	31	28
Równe	25	29
Strzelbice	22	21
Korezyna	20	19
Ropienka	19	19
Męcinka	17	16
Słoboda Rung	15	16
Humniska	15	13
Turzepole	14	13
Libusza	14	13
Wietrzno	14	13
Kobylanka	14	13
Bóbrka	13	9
Iwonicz	12	12
Białkówka	11	10
Rogi	11	11
Kryg	10	18
Wulka	8	8
Klimkówka	8	9
Męcina W.	7	7
Krosno	6	5
Kosmacz kołomyjski	6	6
Dobrucowa	5	5
Opaka	5	5
Witryłów	5	3
Stara Wieś	4	3
Polana	4	—
Paszowa	4	4
Jabłonka	4	7
Lubatówka	3	3
Inne	67	61
Razem:	5.458	5.313

Procent ropy zużytej na opał i manko ograniczył się do 4% produkcji brutto, wobec 5% w miesiącu poprzednim i czerwcu r. ub.

Ekspedycja ropy do rafinerji zmniejszyła się o przeszło 300 cyst., była zatem znacznie mniejsza (o przeszło 500 cyst.) niż w czerwcu r. ub.

¹⁾ Dane za maj — p. zesz. 30/1930, str. 1329, dane tymczasowe za czerwiec — p. zesz. 31/1930, str. 1368.

Tablica I

Produkcja i obrót ropą — w czerwcu 1930 r.

MIESIĄC I ROK	JASŁO I KRAKÓW				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu mies.	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu mies.	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu mies.	Produkcja	Opał i manko	Ekspedycja	Zapasy w końcu mies.
	C		Y		S		T		E		R		N		Y	
Maj 1930	679	11	820	312	4.378	262	4.325	1.422	401	6	363	245	5.458	279	5.535	1.979
Czerwiec 1930	684	6	627	363	4.238	247	4.173	1.339	391	5	418	212	5.313	258	5.218	1.914
Czerwiec 1929	606	7	760	399	4.717	307	4.681	2.339	413	12	384	310	5.736	326	5.825	3.048
I półrocze 1930	3.914	38	3.889	363	25.792	1.623	24.904	1.339	2.322	34	2.283	212	32.028	1.695	31.076	1.914
I półrocze 1929	3.595	56	3.613	399	27.755	2.124	27.037	2.339	2.119	48	2.091	245	33.469	2.228	32.741	3.048

Tablica II

Produkcja i zużycie gazów ziemnych — w czerwcu 1930 r.

MIESIĄC I ROK	J A S Ł O				DROHOBYCZ				STANISŁAWÓW				R A Z E M			
	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko	Produkcja	Opał (zuż. własne)	Odtłoczono	Manko
	t y s i ą c e m e t r ó w s z e ś c i e n n y c h															
Maj 1930	6.286	2.723	3.297	366	28.578	12.517	15.925	136	4.125	2.782	964	379	39.089	18.022	20.186	881
Czerwiec 1930	6.067	2.669	3.018	380	28.136	12.530	15.469	137	3.789	2.662	897	230	37.992	17.861	19.384	747
Czerwiec 1929	3.863	453	2.969	440	28.841	14.439	12.093	2.309	3.431	2.596	575	259	36.134	17.488	15.638	3.008
I półrocze 1930	35.290	11.657	21.358	2.275	184.262	77.625	105.850	787	24.029	16.801	5.477	1.751	243.581	106.083	132.685	4.813
I półrocze 1929	21.392	2.898	16.525	1.959	187.446	97.048	86.893	3.505	20.966	15.262	4.169	1.535	229.804	115.208	107.587	7.009

Tablica III

Liczba otworów wiertniczych i robotników na Kopalniach ropy i gazów — w czerwcu 1930 r.

Miesiąc i rok	L i c z b a o t w o r ó w												Liczba robotników	Ilość otworów ropodajnych	Przeciętna dzienna produkcja otworów — kg
	Montowane	Wiercone			Instrument.	Wyłączone gazowe	Samopłynące	Pompowane i łyżkowane	Tłokowane	Inne (włkw. rekonstr. i t. d.)	Razem				
		Produkcyjne	Bez produkcji	Razem											
Maj 1930	40	59	103	162	26	141	16	2.034	429	25	2.873	10.611	2.538	693	
Czerwiec 1930	37	50	108	158	25	141	15	2.053	430	32	2.891	10.636	2.548	695	
Czerwiec 1929	48	63	122	185	37	129	19	1.907	394	21	2.740	11.146	2.383	802	

Zapasy ropy, zamagazynowanej w zbiornikach na kopalniach i tłoczniach, w ostatnim dniu czerwca wynosiły 1.914 cyst., wobec 1.979 cyst. w maju r. b. i 3.048 cyst. w czerwcu r. ub.

Ceny ropy pozostały bez zmiany.

W ruchu wiertniczym naogół nie zaszły poważniejsze zmiany. Liczba wierconych otworów pozostała prawie na poziomie miesiąca poprzedniego, zmniejszając się w porównaniu z tym samym okresem r. ub. blisko o 30 otworów. W szczególności obniżyła się liczba otworów wierconych i tłokowanych, wykazując jednak poprawę dla otworów wyłączonych wierconych. Nieznaczny przyrost wierconych otworów wykazały kopalnie tustanowickie, oraz kopalnie w Rypnem, Wołosiance Małej, Pasiecznej, Majdanie, Humniskach, Wańkowej i Uryczu. Nanowo podjęto wiercenia w Kryczce, Brzozowie, Łęzanach i Długiem. Większym osłabieniem ruchu wiertniczego wyróżniły się kopalnie bitkowskie i mrażnickie oraz krośnieńskie i borysławskie. W Sękowej i Łazach ruch wiertniczy zupełnie zamarł.

Liczba robotników na kopalniach ropy i gazów ziemnych nieco wzrosła, wynosząc według okręgów:

Okręg	Maj 1930	Czerwiec 1930
Drohobycz:		
rejon marki podstawowej	5.651	5.660
" marki specjalnych	1.484	1.518
Jasło	2.353	2.326
Stanisławów	1.123	1.130
Razem: 10.611	10.636	

Wydobycie gazów ziemnych w I półroczu r. b., pomijając dawniej niebrane pod uwagę miejscowości z niską produkcją gazową w okręgu jasielskim, pokaźnie się zwiększyło. Olbrzymie zaś ilości dowierconych i zamagazynowanych w złożach gazów ziemnych wobec słabo rozwiniętej sieci gazociągowej nie znajdują szerszego zastosowania. To też produkcja gazu utrzymuje się od szeregu miesięcy na poziomie niezmiennym. Przeciętna dzienna produkcja gazowa w miesiącu sprawozdawczym wynosiła prawie jak w maju r. b. 1.265 tys. m³, wobec około 1.204 tys. m³ w czerwcu r. ub.

Tablica IV Produkcja i obrót produktami naftowymi — w czerwcu 1930 r. (w tonnach)

P r o d u k t	Wytwór- czość z przeróbki ropy	Wysyłka do spo- życia w kraju	Własne zapotrzeb. rafineryj	Eksport	Wymiana między- rafineryjna		Z a p a s y	
					wysyłki z rafineryj	przywóz do rafineryj ²⁾	w dn. 31/V 1930 ³⁾	w dn. 30/VI 1930
Gazolina z gazu ziemnego . . .	— ¹⁾	11	45	—	316	3.074	1.663	1.294
Benzyna surowa	2.843	224	8	1.347	—	161	6.393	7.758
„ rekt. do 700	— ⁴⁾	44	—	—	—	—	240	93
„ „ 700/720	853	809	—	—	—	—	176	220
„ „ 720/740	6.683	5.712	5	2.091	3	6	5.823	4.701
„ „ 740/750	478	548	3	117	—	1	1.256	1.067
„ „ 750/770	1.546	518	2	130	—	—	4.082	4.978
„ „ 770/790	798	135	—	120	—	—	2.047	2.590
Benzyna z destyl. rozkład. . . .	764	365	2	245	—	—	4.352	4.504
Benzyny razem:	10.820	8.366	65	4.050	319	3.182	26.032	27.205
Nafta rafinowana	6.304	5.587	9	942	5	—	3.562	3.323
„ destylowana	6.939	3	—	1.274	—	—	18.596	24.258
Olej gazowy	7.077	4.231	200	3.437	5	303	16.788	16.295
„ opał. z destyl. rozkład. . . .	976	359	79	674	—	1	2.510	2.375
Oleje rafin. do c. g. 0·890	736	474	—	163	—	—	715	814
„ destyl. do c. g. 0·890	235	258	—	31	—	22	1.489	1.457
„ rafin. do 3/50 E	1.112	92	—	897	1	—	1.364	1.486
„ destyl. do 3/50 E	1.268	7	—	1.047	36	43	857	1.078
„ raf. powyż. 3/50 E	2.078	1.294	14	1.075	4	25	6.329	6.045
„ dest. powyż. 3/50 E	1.724	95	—	700	252	337	17.314	18.328
„ cylindr. do pary nasyc.	111	215	3	3	30	76	1.276	1.212
„ „ „ przegrzan.	246	107	3	—	91	37	1.179	1.266
„ samochodowe	559	312	2	177	10	6	691	772
„ lotnicze	— ⁵⁾	6	—	—	—	—	33	24
„ wulkanowy letni	1.127	495	—	4	86	—	2.158	2.700
„ „ zimowy	43	67	—	—	13	13	1.390	1.366
„ specjalne	79	93	4	101	29	1	1.253	1.106
Oleje smarowe razem:	9.314	3.515	26	4.198	552	560	36.048	37.654
Smary stałe	304	272	2	24	2	2	624	633
Parafina	2.120	688	—	1.753	—	5	5.994	5.678
Swiece	15	—	1	24	—	—	28	18
Asfalt	877	919	19	639	—	—	17.106	16.406
Koks	790	48	193	569	—	—	4.327	4.307
Produkty uboczne	156	130	38	—	—	—	1.309	1.297
Ropał, gudron i pozostałości . . .	656	415	670	542	186	303	30.198	29.344
Olej parafinowy	2.517	—	—	61	—	—	31.934	34.390
Gacz	106	12	—	—	—	—	4.593	4.687
Ogółem:	48.971	24.545	1.302	18.187	1.069	4.356	199.649	207.870

Produkcję gazową z wydajniejszych kopalń ilustruje poniższa tablica (w tys. m³):

Miejscowość	Maj 1930	Czerwiec 1930
Tustanowice	7.943	7.668
Mrażnica	7.763	7.727
Daszawa	5.215	5.101
Borysław	4.396	4.330
Bitków	3.594	3.511
Gelsendorf	1.874	1.940
Białkówka	1.605	1.410
Sądkowa	1.026	934
Męcinka	912	837
Rypne	689	688
Pasieczna	323	259
Jaszczew	281	284
Inne	3.468	3.303
Razem:	39.089	37.992

Manko gazowe, pomimo nawiercenia większej ilości gazów w Strachocinie, pozostawało prawie niezmiennione, wynosząc 2% produkcji, wobec 8% w czerwcu r. ub.

Konsumpcja gazowa nieznacznie się zwiększyła, osiągając 1.241 tys. m³, wobec 1.232 tys. m³ w miesiącu poprzednim i około 1.004 tys. m³ w czerwcu r. ub.

Największe ilości gazów czerpano z otworów świdrowych: „Piłsudczyk” w Gelsendorfie — 44·91 m³/min., „Księżę Pole I” w Daszawie — 39·86 m³/min., „Polmin Pilat” w Daszawie — 33·39 m³/min., „Gdańsk I” w Mrażnicy 21·90 m³/min., „Sasyk IV” w Mrażnicy 18·23 m³/min. i „Sosnkowski III” w Mrażnicy — 16·95 m³/min.

W czerwcu r. b. było czynnych 30 rafinerij nafty, które zatrudniały ogółem 3.914 robotników i majstrów (w maju 3.878). Z tej liczby 3.857 robotników było zajętych przy pracach, związanych bezpośrednio z ruchem zakładów, 57 zaś robotników

¹⁾ Potrącono 3.042 t gazoliny, domieszanej do benzyn ciężkich, jako nie pochodzącej z przeróbki ropy.

²⁾ 29 t strata manipulacyjna na gazolinie.

³⁾ Zapasy początkowe poprawione.

⁴⁾ Potrącono 103 t, domieszanej do benzyn ciężkich.

⁵⁾ „ 4 t, oddane do dalszej przeróbki.

było zatrudnionych przy innych robotach. Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych w Drohobyczu zatrudniała w tej liczbie 671 robotników (w maju 668).

Przeróbka ropy w rafineriach wyniosła ogółem 52.850 t, czyli o 7.782 t więcej w stosunku do miesiąca poprzedniego (45.068 t), była jednak w dalszym ciągu mniejsza w porównaniu z przeciętną przeróbką miesięczną w 1929 r. (54.680 t). Według poszczególnych gatunków ropy przeróbka wynosiła:

	Tonn	%
Borysławska (Standard)	36.904	70
Specjalna małoparafinowa . . .	8.936	17
" bezparafinowa	7.010	13

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych przerobiła 7.517 t ropy, czyli nieco mniej niż w maju r. b. (7.663 t).

Wytwórczość produktów naftowych wyniosła ogółem 48.971 t, czyli że strata przy przeróbce stanowiła 7,3% (przeciętnie w 1929 r. 9%).

Konsumpcja produktów naftowych w kraju w porównaniu z odpowiednimi danymi w r. ub. przedstawiała się następująco (w tonnach):

	Czerwiec 1930	Czerwiec 1929	Przec. mies. 1929
Benzyna	8.431	8.086	7.480
Nafta	5.599	6.372	12.820
Olej gazowy i opałowy	4.869	4.070	5.750
Oleje smarowe	3.541	4.498	5.125
Parafina	688	597	788

Ogólne spożycie produktów naftowych w kraju wyniosło w czerwcu 25.847 t (w 1929 r. przeciętnie miesięcznie 34.460 t, w tem wysyłki z rafinerij do składów wynosiły 24.545 t, pozostałe zaś 1.302 t zostało zużyte w rafineriach (przeważnie ropa, gudron, pozostałości i olej gazowy).

Eksport produktów naftowych (właściwie wysyłka z rafinerij, przeznaczona na eksport) wyniósł ogółem 18.187 t, czyli był w dalszym ciągu mniejszy niż przeciętnie w r. ub. (miesięcznie 20.730 t).

Z poszczególnych produktów wywieziono zagranicę (w tonnach):

	Czerwiec 1930	Przec. mies. 1929
Benzyna	4.050	3.660
Nafta	2.216	4.765
Oleje gazowe i opał.	4.111	5.120
" smarowe	4.198	3.420
Parafina	1.753	2.233

Wartość eksportu głównych produktów naftowych w czerwcu (według danych Gł. Urz. Stat.) przedstawiała się następująco (w tys. zł):

	Czerwiec 1930	Styczeń — czerwiec: 1930	1929
Benzyna	1.352	6.255	6.970
Nafta	910	2.896	3.703
Oleje pędne	314	2.484	3.926
Oleje smarowe	616	5.141	4.513
Parafina	1.577	10.447	12.162
Razem:	4.769	27.223	31.274

Tablica V

Eksport do poszczególnych krajów — w czerwcu 1930 r. (w tonnach)

Kraj przeznaczenia	Benzyna		Nafta		Olej gazowy i opałowy	Oleje smar.		Parafina	Świece	Asfalt	Koks	Wazelina, smary stałe, mydło nafto- we i prod. uboczne	Półprodukty	Pozost. destyl. ¹⁾	Razem
	rektyfikow.	surowa	rafinowana	destylow.		rafinowane	destylow.								
Anglja	—	—	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	15
Austria	111	—	—	—	440	191	159	110	—	46	—	14	—	24	1.095
Belgia	91	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91
Czechosłowacja	1.292	1.347	—	473	92	125	461	—	—	43	112	4	—	77	4.026
Dania	63	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	63
Estonja	23	—	—	—	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	33
Francja	41	—	28	—	472	31	—	20	—	—	—	—	—	—	592
Holandja	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	475
Bułgaria	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jugosławia	—	—	—	—	—	44	—	70	—	—	—	—	—	—	117
Litwa	63	—	45	—	—	31	25	—	—	—	—	3	—	—	164
Luksemburg	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
Łotwa	31	—	80	—	49	40	10	—	—	—	—	—	—	—	210
Niemcy	40	—	16	—	—	16	—	90	—	479	420	—	—	61	1.122
Rumunia	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Szwajcaria	—	—	—	310	881	15	—	—	—	—	37	—	—	15	1.258
Szwecja	26	—	14	—	—	—	31	—	—	15	—	—	—	15	101
Węgry	—	—	14	—	—	17	43	50	—	—	—	—	—	—	124
Włochy	33	—	23	—	—	11	—	—	—	15	—	—	—	—	82
Razem:	2.302	1.347	220	783	1.934	521	739	355	—	598	569	23	—	192	9.583
Gdańsk loco	179	—	193	15	1.170	437	—	255	—	31	—	1	—	396	2.677
" tranzyt	222	—	529	476	1.007	1.456	1.043	1.143	24	10	—	—	—	15	5.925
Gdynia	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Ogółem:	2.703	1.347	942	1.274	4.111	2.416	1.782	1.753	24	639	569	24	—	603	18.187

Wartość eksportu w I półroczu r. b. stanowi zatem 87% odpowiedniej kwoty w 1929 r.

Ruch zapasów produktów naftowych w rafineriach przedstawiał się następująco (w tonnach):

¹⁾ Ropa, gudron i pozostałości z ropy bezparafinowej.

	1/VII 1930	1/VI 1930	1/VII 1929
Benzyna	27.205	26.032	21.407
Nafta	27.581	22.158	50.952
Olej gazowy i opałowy	18.670	19.298	32.021
Oleje smarowe	37.654	36.048	37.935
Parafina	5.678	5.994	7.955
Inne produkty	91.082	90.119	90.960
Razem:	207.870	199.649	241.230

Ogólne zapasy produktów naftowych uległy zatem w porównaniu z odpowiednim okresem 1929 r. zmniejszeniu, zwłaszcza zapasy nafty i olejów gazowych.

W przemyśle gazolinowym sytuacja była w dalszym ciągu pomyślna. Ceny pozostały na dawnym poziomie. Produkcja gazoliny wynosiła w czerwcu 3.018 t (w maju 3.007 t). Z ogólnej ilości 37.992 tys. m³ gazu ziemnego, wyprodukowanego na kopalniach, przerobiono w gazoliniarniach 23.452 tys. m³, czyli 62%, podczas gdy w maju r. b. przerobiono 23.729 tys. m³, czyli 60%.

Ze 100 m³ przerobionego gazu otrzymywano przeciętnie w czerwcu 12'86 kg gazoliny (w maju 12'6 kg, w 1929 r. przeciętnie 12'45 kg), przyczem ten stosunek wynosił w Boryslawiu 13'36 kg, w Bitkowie zaś 9'3 kg (w 1929 r. przeciętnie 12'8 kg i 9'7 kg). W kraju zużyto, jako domieszki do benzyn ciężkich,

celem otrzymania benzyny motorowej, 2.919 t gazoliny (w maju 2.971 t).

W ruchu było 21 zakładów gazolinowych. Zakłady te zatrudniały 241 robotników (w maju 238 robotn.)

PRODUKCJA I ZBYT WOSKU ZIEMNEGO W CZERWCU 1930 R. — Wydobycie wosku ziemnego w I półroczu r. b. osiągnęło nieco niższy poziom niż w I półroczu r. ub. Ograniczył się nieco eksport, zapasy zaś zamagazynowanego wosku na kopalniach wzrosły, osiągając poziom znacznie wyższy niż w r. ub. Konjunktura zbytu wosku ziemnego, zależna głównie od rafinerij w Niemczech, sądząc z uruchomienia dawno nieczynnej kopalni, przedstawia się pomyślnie.

W miesiącu sprawozdawczym przeciętne dzienne wydobycie wosku ziemnego osiągnęło 28 ctn., wobec 23 ctn. w miesiącu poprzednim i 27 ctn. w czerwcu r. ub. Konjunktura eksportowa pozostała bez większych zmian. Z ogólnej ilości 57 t wyeksportowanego wosku ziemnego wysłano: 10 t do Czechosłowacji, 22 t do Niemiec i 25 t do Ameryki. Zapasy zamagazynowanego wosku wzrosły do 120 ctn., wobec 105 ctn. w miesiącu poprzednim i 91 ctn. w czerwcu r. ub. Liczba robotników wynosiła 617 osob, wobec 608 osób w miesiącu poprzednim i 556 osób w czerwcu r. ub.

Produkcja i zbyt wosku ziemnego — w czerwcu 1930 r.

MIESIĄC I ROK	Pro- dukcja	E K S P O R T								Zapasy w końcu miesiąca	LICZBA ROBOTNIKÓW			
		Austria	Czecho- słowacja	Francja	Niemcy	Anglia	Włochy	Ameryka	Razem		Na kopal- niach		W topiar- niach	Razem
		T O N N Y									na dole	na górze		
Maj 1930	72	—	—	—	51	—	—	—	51	105	338	179	91	608
Czerwiec . . 1930	83	—	10	—	22	—	—	25	57	120	358	174	85	617
Czerwiec . . 1929	81	—	—	—	55	—	—	15	70	91	349	108	99	556
I półrocze 1930	425	16	20	—	187	—	—	92	315	120	—	—	—	—
" 1929	450	40	—	75	211	—	20	27	373	91	—	—	—	—

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

KONWENCJA WETERYNARYJNA POLSKO-WŁOSKA. — W dn. 22 lipca 1930 r. łącznie z zawarciem układu w sprawie zakazów i ograniczeń przywozu podpisana została w Rzymie konwencja weterynaryjna pomiędzy Polską i Włochami. Konwencja ta jest czwartą z rzędu zawartą przez Państwo Polskie; jak wiadomo bowiem, Polska posiada konwencje weterynaryjne z Czechosłowacją, Francją i Rumunją. Ta ostatnia dotyczy tylko tranzytu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego.

Konwencja weterynaryjna polsko-włoska niewiele odbiega od typu konwencji, zawartych z Francją i Czechosłowacją, jest jednak znacznie od nich liberalniejsza. Ważniejsze jej postanowienia są następujące.

Konwencja ustala przede wszystkim zasadę, iż przywóz zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego oraz przedmiotów, mogących być nośnikami zarazy, nie będzie wymagał żadnego uprzedniego pozwolenia. Przywóz tych produktów z terytorjum jednego państwa na obszar drugiego będzie mógł być natomiast ograniczony do pewnych punktów granicznych. Strony, przed wejściem w życie konwencji, podadzą sobie do wiadomości wykaz biur celnych, otwartych

dla przywozu zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, jak również materiałów lub przedmiotów, mogących przenieść zaraźliwą chorobę. Strony zobowiązują się zorganizować służbę w tych urządach w ten sposób, aby odpowiadała ona wymaganiam handlu. Będą one sobie podawały do wiadomości we właściwym czasie zmiany, wprowadzone do wymienionego wykazu biur celnych.

Zwierzęta przywożone będą poddawane badaniu weterynaryjnemu przez lekarza weterynaryjnego, państwowego lub upoważnionego przez państwo, według przepisów i warunków, istniejących w kraju przeznaczenia. Zwierzęta będą zaopatrzone w świadectwo miejsca pochodzenia i zdrowia, wskazujące również i miejsce przeznaczenia zwierząt. Świadectwo powinno stwierdzać, że gmina pochodzenia oraz obszar od miejsca pochodzenia do miejsca załadowania do wagonów lub na statek są wolne od chorób zaraźliwych, wymagających obowiązkowego zgłoszenia. Konwencja przewiduje dokładnie, przy istnieniu jakich chorób świadectwa nie mogą być wystawiane, oraz istnienie jakich chorób nie przeszkadza wydaniu świadectw. Ważność świadectw określona jest na 10 dni. Jest to termin, wystarczający dla skutecznego transportu

zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego z Polski do Włoch lub odwrotnie. Jeżeli ten termin wygaśnie podczas trwania transportu na terytorjum państwa eksportującego, zwierzęta winny być poddane nowemu badaniu weterynaryjnemu i rezultat badania winien być stwierdzony w świadectwie. Jeżeli zaś termin wygaśnie podczas tranzytu zwierząt przez terytorjum państwa trzeciego, ważność świadectw winna być uważana za prolongowaną aż do przybycia zwierząt na granicę państwa przeznaczenia.

Transporty mięsa świeżego, mrożonego, chłodzonego lub konserwowanego przez inne zabiegi, słoniny, szmalcu i wszelkich innych produktów mięsnych, przeznaczonych na spożycie, powinny być również zaopatrzone w świadectwo, wystawione przez państwowego lekarza weterynaryjnego lub lekarza, upoważnionego przez państwo. Świadectwo winno stwierdzać, że zwierzęta, z których te produkty pochodzą, były poddawane badaniu weterynaryjnemu przed i po uboju i że mięso zostało uznane za zdrowe i odpowiednie do spożycia. Konwencja określa poza tem w jaki sposób różne rodzaje mięsa winny być przygotowane do wywozu, przyczem mięso wołowe powinno być przewożone w postaci całego zwierzęcia, podzielone na połowy lub ćwiartki, skóra może być ściągnięta lub nie; mięso wieprzowe podzielone być winno na połowy z sadłem lub bez, sadło może być przewożone oddzielnie; mięso baranie lub kozie: całe zwierzę lub podzielone na połowy, skóra ściągnięta lub nie. Usunięcie błon surowicznych, jak również gruczołów, pociąga za sobą nieprzyjęcie odnośnego transportu mięsa.

Konwencja określa warunki weterynaryjne dla przywozu surowych produktów zwierzęcych, jak skór, wełny, pierza, puchu, szczeciny, jelit, żołądków, rogów, szmat i t. d., przyczem produkty te będą przyjmowane bez świadectw weterynaryjnych i ich obrót nie będzie poddawany ograniczeniom ze względów weterynaryjnych. To samo dotyczy jaj, mleka i produktów mlecznych.

Konwencja określa sposób postępowania w razie stwierdzenia w transporcie na granicy zwierząt dotkniętych zaraźliwymi chorobami zwierzęcymi. Traktowanie to jest mniej więcej analogiczne z traktowaniem zwierząt krajowych, dotkniętych temi samymi chorobami.

Jeżeli na obszarze jednej z Układających się Stron zostanie stwierdzony księgosusz, druga Strona ma prawo na czas trwania niebezpieczeństwa zarazy zakazać lub ograniczyć przywóz zwierząt i wszystkich produktów, mogących przenieść zaraźliwą chorobę.

Jeżeli wskutek obrotu zwierzętami zawleczona została z obszaru jednego państwa na terytorjum drugiego jedna z zaraźliwych chorób zwierzęcych, podlegających obowiązkowi zgłoszenia, albo jeśli jedna z tych chorób przybrała charakter groźny na terytorjum jednej strony, druga strona będzie miała prawo, na czas trwania niebezpieczeństwa zarazy, ograniczania lub zakazywania przywozu zwierząt, należących do gatunków, narażonych na zarażenie się odnośną chorobą, a pochodzących z obszarów, objętych zarazą, lub z obszarów zagrożonych. W tych samych warunkach ograniczenie lub zakaz przywozu będą mogły być rozciągnięte na produkty pochodzenia zwierzęcego lub na produkty, mogące przenieść zarazy. Te ograniczenia lub zakazy przywozu mogą być stosowane wyłącznie do terytorjów, objętych chorobą, i do terytorjów graniczących. Za terytorjum uważane są we Włoszech prowincje, w Polsce — powiaty.

Konwencja przewiduje ponadto, przy istnieniu jakich chorób przywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego nie może być zakazywany.

Konwencja ustala sposób wzajemnego komunikowania się o stanie zaraźliwych chorób zwierzęcych i przewiduje wymianę biuletynów weterynaryjnych oraz obowiązek ich publikowania dwukrotnie w ciągu miesiąca.

Na wypadek sporu pomiędzy obu państwami w sprawie stosowania konwencji utworzona zostanie komisja mieszana o charakterze doradczym, w której skład wejdzie po 2 członków każdej ze stron, przyczem członkowie będą mieli prawo wyboru piątego członka w razie niemożności osiągnięcia porozumienia.

Konwencja wejdzie w życie w 15 dni po wymianie dokumentów ratyfikacyjnych i będzie obowiązywała aż do wygaśnięcia konwencji handlowej pomiędzy Polską i Włochami z dn. 12 maja 1922 r. Na mocy specjalnego porozumienia pomiędzy Rządem polskim i włoskim konwencja weterynaryjna ma wejść w życie przed odnośną ustawą ratyfikacyjną.

Do konwencji weterynaryjnej dołączony jest protokół końcowy, precyzujący i wyjaśniający niektóre postanowienia konwencji, jak np. pojęcie zwierzęcia, podejrzanego o zarazę. Protokół przewiduje ponadto, iż konwencja dotyczy jedynie metropolji każdej z układających się stron, nie rozciąga się zatem na kolonie. Wreszcie, obok kilku kwestyj, posiadających mniejsze znaczenie gospodarcze, ustala, iż wiza konsularna nie będzie potrzebna dla świadectw, wystawianych zgodnie z konwencją weterynaryjną.

Przez zawarcie konwencji weterynaryjnej z Włochami Rząd polski wypełnił jeden z postulatów, wysuwanych od dłuższego czasu przez sfery rolnicze i handlowe w Polsce. Jakkolwiek rynek włoski nie posiada dla Polski większego znaczenia w zakresie zbytu zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego, to jednak w obecnej sytuacji gospodarczej należy wykorzystywać każdą okazję dla nawiązania i utrzymania stosunków handlowych w zakresie eksportu rolniczego.

Włochy posiadają stały niedobór bydła rogatego i są importerem mięsa wołowego z zagranicy, pokrywając swój niedobór głównie przez przywóz mrożonego mięsa wołowego z Południowej Ameryki. W ostatnich kilku latach częściowo z powodów koniunkturalnych, jak również ze względu na upodobanie ludności, która chętniej konsumuje mięso świeże niż mrożone, przywóz mięsa mrożonego zmniejsza się, natomiast wzrasta import bydła i mięsa świeżego. W ostatnich miesiącach Włochy importują tygodniowo około 10 tys. sztuk bydła. Pierwsze miejsce w imporcie zajmują Węgry, następnie idzie Jugosławia i Rumunja.

Ekspert bydła z Polski rozpoczął się w końcu 1929 r. i rozwijał się początkowo korzystnie. Wskutek wypadku skonstatowania pryszczycy w jednym z transportów bydła, pochodzącego z Polski, Rząd włoski zakazał przywozu bydła z Polski. Od tego czasu eksport bydła z Polski do Włoch nie odbywa się. Należy mieć nadzieję, że w związku z zawarciem konwencji weterynaryjnej eksport ten zostanie wznowiony. Oprócz wywozu bydła żywego istnieją możliwości zorganizowania wywozu mięsa wołowego świeżego. Natomiast w zakresie trzody chlewnej i mięsa wieprzowego Włochy prawdopodobnie nie będą rynkiem zbytu dla Polski; przeciwnie, kraj ten występuje sporadycznie jako eksporter trzody chlewnej typu mięsnego.

K.

H A N D E L

OKAZJE DO HANDLU Z ZAGRANICĄ

Życzący poznać szczegóły któregokolwiek z wymienionych niżej interesów oraz otrzymać adres odnośnej firmy zagranicznej winni podać Redakcji odpowiedni numer kolejny, umieszczony przy danej wzmiance, oraz załączyć na koszt odpowiedzi sumę 1'— w znaczkach pocztowych (od każdego poszczególnego numeru).

Redakcja Tygodnika „Polska Gospodarcza” nie przyjmuje na siebie odpowiedzialności za konsekwencje handlowe zawartych tą drogą interesów.

ZAPYTANIA Z ZAGRANICY:

Nr. 132/A: Przedsiębiorstwo amerykańskie interesuje się importem z Polski kamienia budowlanego (marmuru, granitu i t. p.).

OFERTY FIRM ZAGRANICZNYCH:

Nr. 113/B: Przedstawicielstwo na Polskę fabryki, produkującej maszyny do miażdżenia kamienia górskiego na tłuczeń drogowy, odda firma londyńska.

T A R G I I W Y S T A W Y

ZJAZDY I WYSTAWY W CZASIE TRWANIA JUBILEUSZOWYCH TARGÓW WSCHODNICH WE LWOWIE. — Tegoroczne Targi Wschodnie we Lwowie, mające się odbyć w dniach od 2 do 16 września r. b., z powodu swego charakteru jubileuszowego nabierają specjalnego znaczenia i zapowiadają się nadzwyczaj okazale.

W związku z X Targami Wschodnimi odbędzie się we Lwowie w pierwszej połowie września cały szereg zjazdów i kongresów i to nie tylko krajowych, lecz i międzynarodowych. Same Targi będą równocześnie stanowiły ramy dla licznych pokazów i mniejszych wystaw. W omawianym okresie Lwów będzie ponadto celem wycieczek krajowych i zagranicznych, przybywających w celu zapoznania się z ekspozycjami, wystawionymi na X Targach Wschodnich.

Odbędą się m. in. następujące zjazdy: Zjazd radców izb handlowo-przemysłowych (3—4 września); Zjazd izb przemysłowo-handlowych rumuńskich; II Ogólnopolski zjazd komunalnych kas oszczędności (14—15 września); Kongres polskich eksporterów jaj (9—10 września); Międzynarodowy kongres importerów jaj (9—10 września); Kongres polskich hodowców drobiu (9—10 września); Ogólnopolski walny zjazd piwowarów i inne.

Ze specjalnych wystaw i imprez wymienić należy przewidywane: VI targ drobiu, królików i gołębi, wystawę jajczarską, wystawę budowlaną, kurs wykładów technicznych dla inżynierów i techników budowlanych (13—15 września) i inne.

OFICJALNY UDZIAŁ RUMUNJI W X TARGACH WSCHODNICH.—Targi Wschodnie prowadzą od dłuższego już czasu intensywną propagandę wśród kupiectwa i sfer przemysłowych Rumunii celem nawiązania z nimi ściślejszego kontaktu, wysuwając

hasło gospodarczej współpracy polsko-rumuńskiej na czoło programu tegorocznej jubileuszowej swej kampanji. Akcja, w tym kierunku prowadzona, znalazła na tamtejszym terenie żywy oddźwięk.

Związek rumuńskich izb przemysłowo-handlowych przy poparciu Posła Polskiego P. Szembeka, organizuje swój zbiorowy udział w X Targach Wschodnich, wszedłszy w tym celu w porozumienie z kupiectwem, władzami i szeregiem instytucji gospodarczych. Oficjalny udział Rumunii w ramach jubileuszowej kampanji Targów Wschodnich zaakcentuje dobitnie kierunki i drogi nowej orientacji handlowej krystalizującej się pod wpływem obecnych warunków międzynarodowej sytuacji gospodarczej.

ULGI DLA UCZESTNIKÓW X TARGÓW WSCHODNICH NA P. K. P. — Wszyscy zamiejscowi uczestnicy Targów Wschodnich i goście je zwiedzający korzystać mogą za nabyciem karty stałego wstępu ze zniżki cen biletów jazdy kolejowej dowolną klasą w pociągach osobowych i pośpiesznych. Zniżka realizowana jest na kolejach polskich w drodze powrotnej ze Lwowa w podwójnej wysokości, t. j. 50% — na podstawie karty stałego wstępu na X Targi Wschodnie, zaopatrzonej poświadczeniem Zarządu Targów, stwierdzającym bytność jej nabywcy na X Targach Wschodnich.

ULGI DLA UCZESTNIKÓW X TARGÓW WSCHODNICH NA LINJACH LOTNICZYCH. — Zarząd Polskich Linij Lotniczych „Lot” przyznał uczestnikom Targów Wschodnich z okazji tegorocznej, dziesiątej z rzędu jubileuszowej ich kampanji, zniżki w wysokości 50% dla przelotów samolotami w drodze powrotnej z Targów w czasie od 2 do 20 września r. b. Prawo do korzystania ze zniżki tej będzie miał każdy, kto w biurze sprzedaży biletów lotniczych we Lwowie przed powrotnym odlotem okaże okładkę pełnopłatnego biletu na podróż samolotem do Lwowa na dowód, że bilet taki w terminie ustalonym po cenie normalnej wykupił, a zarazem przedłoży zużyty co najmniej jednorazowy bilet wstępu na X Targi Wschodnie celem wykazania, że przybył do Lwowa dla ich zwiedzenia. Okazanie karty stałego wstępu, która jest wymagana przy zniżkach kolejowych, nie będzie potrzebne. Dla uczestników X Targów Wschodnich, zwłaszcza z Rumunii, skąd w związku z oficjalnie zorganizowaną rumuńską grupą zbiorową na Targach zapowiedziany jest przyjazd całego szeregu osób i licznych przedstawicieli kupiectwa, przyznane zniżki rozwiązują w sposób możliwie najdogodniejszy sprawę oszczędzania czasu i kosztów podróży dla przyjazdu do Lwowa celem dokonania zakupów na Targach Wschodnich.

ULGI DLA UCZESTNIKÓW X TARGÓW WSCHODNICH NA KOLEJACH ZAGRANICZNYCH. — Zainteresowanie Targami Wschodnimi wśród zagranicznych sfer gospodarczych zatacza z roku na rok coraz rozleglejsze kręgi i stopniowo rozszerza się także na kraje, które doniedawna jeszcze zajmowały stanowisko biernego obserwowania rozwoju tej instytucji.

Wyrazem nawiązania przez Targi Wschodnie silniejszej łączności z temi krajami są ulgi kolejowe, przyznane uczestnikom Targów Wschodnich przez tamtejsze ministerstwa komunikacji. W rezultacie zagraniczni uczestnicy X Targów Wschodnich korzystają z ulg przejazdowych nie tylko, jak w latach ubiegłych, na kolejach: austriackich, czeskosłowackich, jugosłowiańskich, rumuńskich i węgierskich, lecz także po raz pierwszy w r. b. w Bułgarii, Estonji i Finlandji. Przyznane zniżki wynoszą w Austrii i Finlandji 25% tam i zpowrotem w Czechosłowacji 33% tam i zpowrotem, w Estonji, Bułgarii, Jugosławji i Rumunii 50% w drodze powrotnej, na Węgrzech zaś normalny bilet klasy bezpośredniej niższej uprawnia do jazdy w klasie wyższej, a w pociągach pośpiesznych pół biletu klasy II do jazdy klasą III. Ze zniżek korzystać można zarówno przy wyjeździe z odnośnych krajów, jak też przejeżdżając przez ich terytorja w drodze do Polski lub zpowrotem. W całym szeregu tych krajów przyznano również wydatne ulgi dla transportu ekspozycji.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPEZ „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ
w okresie od 1 do 15 sierpnia 1930 r.

(za kwintal)

	1 — 8/VIII		9 — 15/VIII		Różnica w %/q-ach cen z 9 — 15/VIII w stos. do cen z 1 — 8/VIII
	zł	g	zł	g	
Pszonica					
Warszawa . . .	33'70	3'78½	31'00	3'48	— 8'0
Poznań . . .	32'70	3'67½	31'83	3'58	— 2'6
Lwów . . .	33'50	3'76½	33'00	3'70½	— 1'4
Średnia giełd krajowych	33'30	3'74	31'94	3'59	— 4'0
Zyto					
Warszawa . . .	19'00	2'13	19'50	2'19	+ 2'6
Poznań . . .	19'83	2'23	21'33	2'39½	+ 7'5
Lwów . . .	18'81	2'11	19'00	2'13½	+ 1'0
Średnia giełd krajowych	19'21	2'16	19'94	2'24	+ 3'8
Owies					
Warszawa . . .	23'10	2'59	21'50	2'41½	— 6'9
Poznań . . .	22'00	2'47	21'16	2'38	— 3'8
Lwów . . .	20'00	2'24½	20'00	2'24½	—
Średnia giełd krajowych	21'70	2'44	20'88½	2'34½	— 3'7
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	26'00	2'92	26'33	2'96	+ 1'2
Poznań . . .	25'50	2'86½	26'16½	2'94	+ 2'6
Lwów . . .	—	—	—	—	—
Średnia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	23'10	2'59½	22'66½	2'54½	— 1'9
Poznań . . .	22'25	2'50	22'75	2'55½	+ 2'2
Lwów . . .	19'50	2'19	20'00	2'42½	+ 2'5
Średnia giełd krajowych	21'61½	2'43	21'80	2'45	+ 0'9

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 11 do 16 sierpnia 1930 r.

WARSZAWA. — Okres sprawozdawczy przyniósł pewną poprawę na rynku zbóż chlebowych; w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego zwykływały ceny jęczmienia browarowego i przemiałowego, owsa oraz otrąb pszenicznych i żytnich, żyto utrzymało się na dotychczasowym poziomie, a jedynie pszenica i owies poniosły niewielkie straty. Obroty, jak i podaż — nieco wzrosły. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica nowa 30'00 — 32'00 (32'00 — 33'00), żyto 19'00 — 20'00 (19'50 — 20'00), jęczmień brow. 26'00 — 28'00 (25'00 — 27'00), — przemiałowy 22'50 — 23'50 (22'00 — 23'00), owies jednolity 21'00 — 22'00 (22'00 — 23'00), otręby pszenne szale 16'00 — 18'00 (15'00 — 16'00), — średnie 13'00 — 14'00 (13'00 — 14'00), — żytnie 10'75 — 11'25 (10'50 — 11'00).

— Ceny mąki pszennej obniżyły się. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Warszawa (jak wyżej): mąka pszenka luksusowa 70'00 — 80'00 (78'00 — 83'00), — pszenka 4/0 60'00 — 70'00 (68'00 — 73'00), — żytnia (typ przepisowy) 34'00 — 36'00 (34'00 — 36'00).

POZNAŃ. — Dla zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja nieco mocniejsza, przyczem poprawiły się ceny: pszenicy, żyta, jęczmienia browarowego, mąki oraz otrąb żytnich; ceny pozostałych bez zmiany. Obroty nieco wzrosły. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 31'50 — 33'00 (31'00 — 32'00), żyto 21'25 (21'00), jęczmień brow. 26'00 — 28'00 (24'50 — 26'50), — przemiałowy nowy 21'50 — 24'00 (21'50 — 24'00), owies stary 24'00, — nowy 19'00 — 20'00, mąka pszenka 65½-owa wraz z workiem 52'00 — 55'00 (52'00 — 55'00), — żytnia 70½-owa wraz z workiem 33'50 (32'50), otręby pszenne 15'50 — 16'50 (15'50 — 16'50), — żytnie 12'50 — 13'50 (12'00 — 13'00).

LWÓW. — Obroty zbożami chlebowymi zmniejszyły się, tendencja niejednolita. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Podwoleczyska (jak wyżej): pszenica nowa 30'25 — 30'75, jęczmień przemiałowy 17'50 — 18'00 (17'00 — 17'50), loco Lwów: mąka pszenka 56'00 — 57'00 (59'00 — 60'00), — żytnia 32'50 — 33'50, otręby pszenne 12'75 — 13'25 (11'50 — 12'00).

KRAKÓW. — Okres sprawozdawczy minął przy tendencji słabszej dla pszenicy. Ceny nie wykazują poważniejszych zmian w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków (jak wyżej): pszenica dworska czerwona stand. 34'50 — 35'00 (35'00 — 35'50), — biała stand. 34'00 — 34'50 (34'50 — 35'00), — targowa stand. 32'50 — 33'50 (33'50 — 34'50), — żyto dworskie stand. 18'50 — 19'00 (18'50 — 19'00), — targowe stand. 17'50 — 18'00 (17'50 — 18'00), jęczmień przemiałowy stand. 21'00 — 22'00 (20'00 — 20'50), owies dworski stand. 21'00 — 22'00 (22'00 — 23'00), — targowy stand. 20'00 — 20'50 (21'00 — 22'00), mąka pszenka 65½-owa 62'00 — 63'00 (65'00 — 66'00), — żytnia typowa 35'00 — 35'50 (35'00), otręby pszenne 14'50 — 15'00 (14'50 — 15'00), — żytnie 12'00 — 12'50 (12'00 — 12'50).

WILNO. — Zainteresowanie rynkiem zbóż chlebowych niewielkie, tendencja niejednolita. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): żyto 18'00 — 20'00 (18'00 — 21'00), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (24'00 — 25'00), — przemiałowy 24'00 — 25'00, owies 23'00 — 25'00, otręby pszenne 16'00 — 18'00 (14'00 — 15'00), — żytnie 13'00 — 15'00 (12'00 — 13'00), makuchy lniane 43'00 — 44'00 (43'00 — 44'00), — słonecznikowe 24'00 — 25'00 (24'00 — 25'00).

GDĄŃSK. — Notowano — w guld. gd. za 100 kg: pszenica 20'00, żyto nowe 12'25 — 12'40, — stare 12'00, jęczmień nowy 15'00 — 18'00, — pastewny 13'00 — 14'00, otręby pszenne 12'00, — żytnie 8'50.

PASZA

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: siano koniczynowe świeże 14'00 — 15'00, — zwykłe, średnie gat. 11'00 — 12'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 9'00 — 10'00; franco wagon stacja załadowania: siano I gat. 7'00 — 7'50, słoma prasowana 3'80 — 4'20; za 1 tonnę loco cukrownia w Poznaniu: wyłoki buraczane \$ 14'00; za 100 kg franco stacja Warszawa: otręby pszenne średnie 13'00 — 14'00, — żytnie 10'75 — 11'25; kuchy zagraniczne — za 100 kg franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50% białka i tłuszczu w workach brutto za netto 40'50 — 41'50, kuch sojowy śrutowy 46% w workach brutto za netto 40'50 — 41'50, kuch słonecznikowe w taflach 32'00, — mielone 33'00, — rzepakowe 27'00 — 28'00, — mielone 28'00 — 29'00, — lniane w taflach 42'00, — mielone 43'00.

LWÓW. — Tendencja słabsza. Notowania paszy Centralnej Targowicy — w zł za 100 kg: siano I gat. 9'00 — 11'00, — II gat. 5'00 — 7'00, koniczyna niemiłoccona 11'00 — 14'00, słoma okładowa 5'00 — 7'00.

LEN I KONOPIE

LUBLIN. — Dla konopi tendencja nieco mocniejsza przy niewielkiej podaży. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco stacja Lublin: konopie czesane I gat. 280'00, — II gat. 230'00, — nieczesane I gat. 180'00, — II gat. 130'00, pakuły konopne I gat. 100'00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w zł za 1 sztukę worki do zboża pojemności 100 kg zależnie od gatunku 2'75 — 3'15, worki jutowe najwyższy gatunek 3'80, worki czyste lniane pojemności 100 kg 7'40, postronki do chomąt „Sisal” za 1 kg 3'00.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: bób 25'00 — 30'00, fasola zielona strączkowa 30'00 — 36'00, — żółta 42'00 — 45'00, groch strączkowy 50'00 — 75'00, kapusta 2'00 — 3'00, pomidory I gat. 40'00 — 50'00, — II gat. 20'00 — 30'00, ziemniaki 11'00 — 13'00; za 1 kg: chrzan 2'00 — 2'50; za 100 sztuk względnie pęczków: botwina 6'00 — 10'00, cebula młoda I gat. 18'00 — 24'00, — II gat. 12'00 — 15'00, kalafior I gat. 45'00 — 54'00, — II gat. 15'00 — 20'00, — III gat. 6'00 — 10'00, kalarepa 16'00 — 24'00, kapusta biała I gat. 3'00 — 6'00, — włoska 6'00 — 10'00, koperek 15'00 — 20'00, koper 15'00 — 20'00, marchew 12'00 — 15'00, ogórki gruntowe 3'00 — 5'00, pietruszka 15'00 — 20'00, pory 15'00 — 20'00, sałata 6'00 — 10'00, selery 20'00 — 30'00.

NASIONA

TORUŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco stacja załadowania: koniczyna czerwona 180'00 — 230'00, — biała 200'00 — 270'00, — szwedzka 170'00 — 250'00, — żółta odłuszczone 90'00 — 100'00, — żółta w łuskach 40'00 — 50'00, inkarnatka 180'00 — 200'00, przelot 90'00 — 110'00, rajgras krajowy 100'00 — 120'00, tymotka 40'00 — 50'00, seradela 26'00 — 30'00, wyka letnia 30'00 — 36'00, wiczka zimowa 80'00 — 95'00, peluszka 30'00 — 34'00, groch Wiktorja 45'00 — 50'00, — zielony 36'00 — 40'00, gorczyca 60'00 — 65'00, rzepak 48'00 — 52'00, rzepik 55'00 — 60'00, łubin żółty 28'00 — 32'00, siemię lniane 75'00 — 80'00, — konopne 60'00 — 70'00, mak niebieski 90'00 — 100'00, — biały 100'00 — 120'00, tatarska 30'00 — 35'00, proso 40'00 — 50'00.

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg: koniczyna czerwona 180'00 — 240'00, — biała 180'00 — 270'00, — szwedzka 180'00 — 240'00, — żółta odłuszczone 100'00 — 120'00, — żółta w łuskach 50'00 — 60'00, inkarnatka 180'00 — 200'00, przelot 100'00 — 120'00, tymotka 40'00 — 50'00, rajgras 100'00 — 120'00, seradela 32'00 — 36'00, wyka letnia 30'00 — 34'00, — zimowa 80'00 — 90'00, groch polny 32'00 — 36'00, — zielony 42'00 — 45'00, — Wiktorja 43'00 — 48'00, peluszka 32'00 — 34'00, rzepak 46'00 — 48'00, rzepik letni 56'00 — 60'00, gorczyca 60'00 — 70'00, konopie 72'00 — 76'00, siemię lniane 72'00 — 80'00, proso żółte 40'00 — 50'00, tatarska 30'00 — 34'00, mak biały 100'00 — 120'00, — niebieski 90'00 — 100'00, łubin żółty 32'00 — 36'00, — niebieski 30'00 — 34'00.

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Kraków: proso 30'00 — 32'00, groch Wiktorja poznański 42'00 — 45'00, — półwiktorja małopolski 32'00 — 38'00, — polny 26'00 — 29'00, peluszka 28'00 — 30'00, fasola biała długa 60'00 — 65'00, — krótka 36'00 — 40'00, bobik pastewny 24'00 — 25'00, wyka siewna 29'00 — 31'00, łubin żółty 27'00 — 28'00, — niebieski 34'00 — 36'00, rzepak zimowy z workiem 80'00 — 82'00, mak niebieski 150'00 — 155'00, — szary 125'00 — 135'00, koniczyna nasienna bez kianianki atest. 190'00 — 220'00, — surowa czerwona 300'00 — 330'00, seradela 25'00 — 28'00, esparseta 42'00 — 45'00.

BYDŁO I MIĘSO

— W I połowie sierpnia cena bydła rzeźnego na krajowym rynku doznała dalszej i to dość pokaźnej wyższki. Wzwyżka ta jednak niema cech trwałości, gdyż wyptywa z chwilowego zmniejszenia się podaży.

Cena natomiast trzody chlewnej, która zwykle w tym okresie jeszcze wyższkuje, nie tylko nie utrzymała się na poprzednim poziomie, lecz jeszcze niższkowała, a to głównie wskutek zmniejszenia się zakupów dla rynków zagranicznych.

Na rynku drobiu dowozy duże przy tendencji prawie utrzymanej.

WARSZAWA. — Notowania świń na targu żywcia według kasy ubezpieczeniowej ostatnio wynosiły za 1 kg $\mathcal{Z}$ 1'90 — 2'10.

POZNAŃ. — Płacono — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg żywej wagi (ceny loco Targowica Poznań łącznie z kosztami handlowymi): woły mięs. tucz. starsze 100 — 110, buhaje wytucz. pełnom. 122 — 128, — tucz. mięs. 114 — 120, — nietucz. dobrze odżywione starsze 100 — 106, krowy wytuczone pełnom. 122 — 130, — tucz. mięs. 110 — 120, — nietucz. dobrze odżywione 80 — 90, — miernie odżywione 60 — 70; jałowice wytucz. pełnom. 128 — 136, — tucz. mięs. 118 — 124, — nietucz. dobrze odżywione 108 — 114, — miernie odżywione 90 — 100, młodzież dobrze odżywiona 86 — 90, — miernie odżywiona 78 — 84, cielęta najprzedsn. wytucz. 160 — 170, — tucz. 150 — 158, — dobrze odżywione 136 — 146, —

miernie odżywione 110 — 130; wytucz. pełnom. jagnięta i młodsze skopy 140 — 150, tuczone starsze skopy i maciorki 120 — 134, — dobrze odżywione 100 — 110; świnie (tuczniaki) pełnom. od 120 do 150 kg żywej wagi 192 — 196, — pełnom. od 100 do 120 kg żywej wagi 184 — 190, — pełnom. od 80 do 100 kg żywej wagi 178 — 182, — mięs. ponad 80 kg 170 — 176, maciory i późne kastraty 160 — 168, świnie bekonowe 178 — 182.

MASŁO

— I połowa sierpnia zaznaczyła się zwiększoną podażą masła na rynek. Wpłynęło na to zmniejszone spożycie mleka zarówno w ośrodkach produkcji wobec ukończenia żniw, jak i w ośrodkach konsumpcji w związku z oziębieniem się pogody. Również obfitość pasz zielonych spowodowała powiększenie produkcji nabiału, a niska temperatura stwarza dogodny warunki dla przewozu towaru.

To też po zaspokojeniu rynku wewnętrznego pozostają dość duże nadwyżki masła na eksport, który wobec dużej podaży masła na rynkach odbiorczych i niskich cen jest utrudniony.

Spożycie masła na rynku wewnętrznym jest też małe, a to wobec małej siły nabywczej ludności w związku z przeżywanym kryzysem.

Notowania cen masła nie uległy zmianie i utrzymują się na poprzednim poziomie, tendencja jednak jest wybitnie niższkowa, i należy oczekiwać w najbliższym czasie znacznej niższki cen.

Notowano — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg:

BYDGOSZCZ. — I gat. 5'60 — 5'35.

LWÓW. — I gat. 4'80 — 5'00 — 4'80.

WARSZAWA. — I gat. 4'90, II gat. 4'10, solone 4'40, osekowe 3'70.

KATOWICE. — I gat. 5'00, — det. 6'00, II gat. 4'70, — det. 5'60.

WILNO. — I gat. 4'80 — 5'00, det. — 5'20.

POZNAŃ. — Det. mlecz. 5'20 — 5'60, wiejskie 4'00 — 4'60.

JAJA

— Na krajowym rynku jajczarskim w I połowie sierpnia panowało usposobienie bardziej spokojne, ceny jednak utrzymały się prawie na niezmiennym poziomie. Obroty z zagranicą nie są żywe, przeciwnie nawet dość ospałe. Napotykać na dość trudne warunki zbytu w krajach konsumpcji, odbiorcy zagraniczni oferują ceny, które nie zadowalają eksporterów. Ci zaś ostatni ze względu na okres, w którym ceny już zwykle zdecydowanie wyższkują, oczekują na mającą nastąpić wyższkę i nie godzą się na redukcję cen, w wyniku czego do zawarcia transakcyj dochodzi tylko z trudnością.

Dowozy zupełnie wystarczające, pogoda chłodna i dżdżysta.

W poszczególnych ośrodkach produkcji sytuacja w końcu okresu sprawozdawczego przedstawiała się następująco (cena — w $\mathcal{Z}$ za skrzynie à 1.440 sztuk):

BOCHNIA. — Cena skrzyni eksportowej loco granica wynosi \$ 20'50, widoki na przyszłość nie są jasne.

KRAKÓW. — Zainteresowanie zagranicy nieco mniejsze, w związku z czem tendencja i na rynku tutejszym słabsza, ceny jednak utrzymują się na niezmiennym poziomie; notowano: towar oryginalny 160, towar eksportowy franco granica \$ 20'50.

KATOWICE. — Na rynku odczuwa się brak jaj zupełnie świeżych, obroty średnie, tendencja utrzymana; notowano; towar loco skład Katowice, jaja duże wyborowe 180, — niesortowane 165, — drobne i brudne 145.

LWÓW. — Tendencja naogół nieco słabsza, jedynie eksport do Francji jest żywszy przy cenach nieco wyższych; cena towaru oryginalnego bez opakowania loco stacja załadowania wynosi \$ 17 — 17'50, towaru zaś eksportowego loco granica \$ 19'50 — 20, — o wadze 51/54 kg \$ 21'50.

LUBLIN. — Obroty stosunkowo małe, cena jaj niesortowanych wynosi 152 — 155, towar eksportowy gwarantowany loco granica \$ 22'50 — 22'75.

STANISŁAWÓW. — Mimo mniejszego zainteresowania zagranicy ceny pozostają bez zmian, dowozy znaczne, pogoda dżdżysta.

TARNOPOL. — Osłabienie tendencji na rynku zagranicznym pozostaje bez wpływu na tutejszą sytuację; tranzakcyj z zagranicznymi odbiorcami prawie brak, ponieważ dostawcy, licząc się z mającą wkrótce nastąpić zwyżką, nie chcą po cenach znizowanych dostarczać towaru; za towar oryginalny bez opakowania płać 155 — 160, cena towaru eksportowego franco granica wynosi \$ 22.50.

TARNÓW. — Usposobienie na rynku więcej spokojne, jednak ceny nie wykazują tendencji zwyżkowej, gdyż kupcy liczą się z możliwością zwyżki już w bliższej przyszłości.

WARSZAWA. — Tendencja naogół spokojna. Związek Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich notuje franco skład Warszawa za 1 kg 2.20.

WILNO. — Na rynku przeważa towar zbiorowy, dowozy zwięzły się, ceny tendencji zniżkowej nie wykazują, cena towaru oryginalnego wynosi 150, eksportowego \$ 22.

SKÓRY

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne skór surowych — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco Bydgoszcz: skóry bydlęce ciężkie 1.50, — lekkie 1.50, — skopowe długowełniste 1.60 — 1.70, — krótkowełniste 1.20 — 1.50; za 1 sztukę: skóry cielęce lekkie 8.00 — 8.50, — końskie 28.00 — 29.00, — kozie 5.00 — 6.00.

LWÓW. — Usposobienie spokojne. Notowania skór surowych Centralnej Targowicy — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: skóry bydlęce lekkie 1.85, — ciężkie 1.85, — cielęce w rzeźni 3.70, — cielęce prowincjonalne 2.60; za 1 sztukę: skóry końskie duże 24.45 — małe 12.50.

KRAKÓW. — Dla skór surowych usposobienie słabsze. Notowania Centralnej Targowicy — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: skóry wołowe 1.60 — 1.70, — z buhajów 1.20 — 1.30, — krowie 1.50, — z jałówek 1.70; za 1 sztukę: skóry cielęce 11.00 — 12.00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne skór gotowych — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco fabryka: krupony podeszwowe I gat. 8.00 — 8.40, boki grube 3.60, skóry juchtowe 10.80.

WŁOSIE

LUBLIN. — Zainteresowanie minimalne, usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: włosie końskie z ogona 8.50 — 9.00, — z grzywy 3.00 — 4.50, wałówka 4.50 — 5.20.

BYDGOSZCZ. — Tendencja słaba, ceny silnie zniżkowały. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: włosie końskie z ogona 6.00, — z grzywy 1.80 — 2.00.

TŁUSZCZE I OLEJE

LUBLIN. — Zapotrzebowanie na oleje, jak i na surowiec niewielkie, tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: olej rzepakowy 1.55 — 1.60, — lniany 2.20 — 2.25, — słonecznikowy 1.90 — 2.00; za 100 kg franco Lublin: rzepak bez zapachu 56.00 — 57.00, siemię lniane 62.00 — 63.00, makuchy rzepakowe I gat. 24.00 — 25.00, — lniane I gat. 36.00 — 38.00.

CHEMIKAŁJA

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg loco fabryka bez opakowania: aceton 560.00, alkohol metylowy techniczny 90% 200.00, — czysty 99% 330.00, amoniak skroplony za 1 kg NH_3 (wraz z opakowaniem) 1.80, azotniak mielony za 1 kg N_2 (wraz z opakowaniem) 1.62, — granulowany za 1 kg N_2 (wraz z opakowaniem) 1.82, azotan amonu (wraz z opakowaniem) 103.60, benzen handlowy 90% 90.50, — czysty 105.00, bisulfat (kw. siarczan sodu) 16.00, chlorek cynku 50° Bé 55.00, chlorek wapna bielący 40.00, chlorek wapnia (CaCl_2) 20.00 — 22.00, chloroform czysty 75.00, — „pro narcosi” 1.800.00, fenol czysty 300.00, formalina 30% 250.00, gliceryna farmaceutyczna 30° Bé 305.00, — techniczna 175.00, karbid 75.00 — 80.00, karbolinum 45.00, klej kostny 240.00, klej skórny 400.00, krezol 140.00, kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3 (wraz z opakowaniem) 110.00, kwas mrówkowy 85% 241.00, kwas siarkowy 60° Bé 7.37, kwas solny 19/21° Bé 13.00, kwas octowy techn. 30% 110.00, fosforyty rachowskie surowe 3.50 — 4.00, mączka kostna odklejona 30% P_2O_5 17.00, naftalen surowy prasowany 34.50, — czysty w łuskach 68.00, octan sodu 160.00, — ołowiu 270.00, oleina zwierzęca destylat 280.00, — saponificat

270.00, oleum 20% 19.94, pirydyna czysta za 1 kg 12.00, smoła preparowana 19.95, siarczan amonu 43.00, siarczek sodu 60/62% (wraz z opakowaniem) 70.00, soda amoniakalna 25.00, — kaustyczna 60.00, sól glauberska kalcynowana niemielenona 14.00 — 16.00, stearyna 285.00, superfosfat 16% 12.80 — 13.92, toluen czysty 120.00, żelatyna techniczna 450.00.

DRZEWO

KATOWICE. — Obroty średnie. Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 m³ loco skład Katowice: belki 105.00 — 110.00, deski sosnowe grubości 33, 40 i 50 mm 95.00, kantówka do 12 cm 95.00 — 100.00, — powyżej 12 cm 105.00 — 110.00, szalówka 76.00 — 80.00, łąty 95.00 — 100.00, stolarka 160.00 — 200.00, drzewo podłogowe 145.00 — 150.00, — dębowe 250.00, — bukowe 120.00; za 1 mp.: papierówka sosnowa 15.00, — świerkowa 18.00 — 20.00, drzewo opałowe 16.00.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 m³ loco wagon stacja załadowania w Poznańskim: sosnowa kantówka 85.00 — 95.00, — belki 110.00 — 115.00, — łąty 105.00 — 110.00, sosnowe deski stolarskie 26 do 35 mm 130.00 — 145.00, — deski i bale 42 do 80 mm 150.00 — 165.00.

WILNO. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 m³: sosnowe deski stolarskie 110.00 — 115.00, — ciesielskie I gat. 80.00 — 85.00, — II gat. 55.00 — 60.00, łąty 100.00 — 110.00, kantówka do 20 cm grubości 90.00 — 100.00, — od 20 cm grubości 105.00 — 110.00, bale 100.00 — 110.00, kłocze 50.00 — 60.00, deski stolarskie wszystkich grubości: dębowe 200.00 — 220.00, grabowe 300.00 — 330.00, jesionowe 200.00 — 220.00, klonowe 200.00 — 220.00, brzoźowe 130.00 — 140.00, olszowe 120.00 — 130.00.

NAWOZY SZTUCZNE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ (w ładunkach wagonowych): azotniak sproszkowany chorzowski 22% łącznie z opakowaniem workowem brutto za netto loco wagon Chorzów: za 100 kg za gotówkę 36.30, — na kredyt 37.84, azotniak granulowany chorzowski 23% w beczkach blaszanych brutto za netto loco wagon Chorzów: za 100 kg za gotówkę 42.55, — na kredyt 44.39, azotniak chorzowski mielony 16% w workach za gotówkę 27.50, — na kredyt 29.00, saletra chorzowska „Nitrofos” (15.5% azotu i ok. 9% kwasu fosforowego) brutto za netto wraz z opakowaniem franco wagon Chorzów na kredyt do 15/II 1931 r. 36.00, siarczan amonu syntetyczny luzem loco wagon Knurów 36.00, — w workach 38.00, kainit zwykły loco wagon stacja odbiorcza na P. K. P. w woj.: łódzkim, warszawskim, kieleckim, krakowskim i lubelskim 4.90, — w woj.: poleskim i białostockim 4.60, kainit pylisty odpowiednio 6.40 i 6.00, sól potasowa 25% loco stacja załadowania Kałusz 13.75, superfosfat 16% luzem netto parytet Warszawa-Wschodnia 15.24, — parytet Częstochowa 14.60, superfosfat 18% parytet Warszawa-Wschodnia 16.92, — parytet Częstochowa 16.20, żuźle Thomasa 17% z opakowaniem workowem franco wagon Gdańsk lub Gdynia za 100 kg 14.20, wapno nawozowe palone mielone (90 — 99% tlenku wapnia) luzem loco stacja Chęciny 4.20.

METALE I WYROBY METALOWE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg: cyna Banka w blokach 7.60, ołów hutniczy 1.15, cynk 1.15, antymon 1.90, aluminium hutnicze 4.00, blacha miedziana 4.00, blacha mosiężna 3.50 — 4.50, blacha cynkowa 1.28.

KATOWICE. — Ceny orientacyjne — za 1 tonnę franco stacja Chebzie na Górnym Śląsku: blacha cynkowa przy odbiorze 30 tonn £ 25, — przy odbiorze od 5 do 30 tonn £ 25.10, — przy odbiorze do 5 tonn £ 26.10, — dla konsumentów i kupców detalicznych £ 27.10.

— Ceny orientacyjne odlewów — w $\mathcal{Z}$ za 1 kg loco odlewania Katowice: miedz pręty 2.90, — tuleje i inne odlewy 3.00, mosiądz kujny pręty 3.60, — tuleje i inne odlewy 3.90, bronz fosforowy pręty 3.20, — tuleje i inne odlewy 3.30, bronz fosforowy Dr. Kinzela pręty 4.20, — tuleje i inne odlewy 4.30, bronz specjalny pręty 3.00, — tuleje i inne odlewy 3.10, bronz niklofosforowy 5.10, bronz manganowy kuty 8.80, bronz manganowy kujny wytrzymałości 50 kg/mm² 4.60, bronz stalowy kujny 5.70, bronz aluminiowy A wytrzymałości 70 kg/mm² 10.10, — B wytrzymałości 60 kg/mm² 8.80, bronz djamentowy 16.00, miedz elektrolityczna kuta w sztabach grubości ponad 20 mm franków szwajc. 3.20, — od 15 do 19 mm 3.70, — od 14 mm 4.60.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 11 do 16 sierpnia 1930 r.

— Pierwsze dni okresu sprawozdawczego przyniosły na giełdzie warszawskiej wzrost zainteresowania i zwiększone obroty. Druga jednak połowa okresu, jak i w tygodniu poprzednim, dała osłabienie tendencji i spadek kursów większości notowanych akcji. Cały szereg popularniejszych papierów był dość silnie poszukiwany, do notowań jednak nie dochodziło z jednej strony ze względu na brak materiału, z drugiej zaś wskutek rozbieżności kursów podaży i popytu.

Z pośród akcji bankowych, którymi obracano znacznie mniej, niewielką poprawę $\text{zł} 1\cdot00$ uzyskały akcje Banku Polskiego; poza tem notowany był po kursie dotychczasowym jedynie Bank Zachodni.

Akcje przedsiębiorstw chemicznych nie były w okresie sprawozdawczym notowane.

W grupie akcji przedsiębiorstw elektrycznych nieznacznie niżej ceniona była Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrowskim; od dłuższego już czasu nie ukazujące się na rynku akcje Siły i Światła notowano po kursie $\text{zł} 75\cdot00$.

Akcjami przedsiębiorstw cukrowniczych interesowano się dość dużo; Częstocice w porównaniu z ostatnimi notowaniami z przed miesiąca cenione były o $\text{zł} 2\cdot00$ wyżej, natomiast akcje Warsz. T-wa Fabryk Cukru — po poważniejszej zwwyżce w poprzednim tygodniu — obniżyły się o $\text{zł} 1\cdot50$.

Grupy akcji przedsiębiorstw cementowych i naftowych były w okresie sprawozdawczym zaniedbane i pozostały zupełnie bez notowań.

Dla akcji Warsz. T-wa Kopalń Węgla panowała tendencja nieco słabsza; niższkując o $\text{zł} 2\cdot50$, straciły one całkowicie zysk okresu poprzedniego.

Kursy akcji przedsiębiorstw metalurgicznych kształtowały się dość niejednolicie. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego niżej cenione były akcje Modrzejowa i Starachowic, zwyczajowały zaś akcje Lilpopa, Parowozów oraz Rudzkiego. Różnice kursowe są przeważnie bardzo niewielkie.

Z pośród akcji pozostałych grup: przedsiębiorstw włókienniczych, spożywczych, handlowych i innych notowane były akcje Borkowskiego oraz Haberbuscha i Schielego, uzyskując w porównaniu z ostatnimi notowaniami niewielkie zwwyżki kursu.

Na giełdach prowincjonalnych sytuacja nie uległa zmianie; obroty akcjami uległy pewnemu ograniczeniu przy nieco mniejszym zainteresowaniu.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 14/VIII ¹⁾
Bank Polski	$\text{zł} 100$	165 ⁰⁰	164 ²⁵	164 ⁵⁰ -165 ⁰⁰
" Zachodni	$\text{zł} 100$	72 ⁰⁰	72 ⁰⁰	72 ⁰⁰
Elektrownia Okręgowa w Zagłębiu Dąbrow.	$\text{zł} 50$	57 ⁰⁰	57 ⁰⁰	—
Siła i Światło	$\text{zł} 50$	75 ⁰⁰	75 ⁰⁰	—
Częstocice	$\text{zł} 100$	34 ⁰⁰	34 ⁰⁰	34 ⁰⁰
Warsz. T-wo Fabryk Cukru	$\text{zł} 100$	33 ⁵⁰	33 ⁵⁰	—
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	$\text{zł} 100$	43 ⁰⁰	42 ⁵⁰	—
Lilpop	$\text{zł} 25$	27 ²⁵	26 ⁵⁰	—
Modrzejów	$\text{zł} 50$	8 ⁷⁵	8 ⁷⁵	8 ⁷⁵
Parowozy I — II em.	$\text{zł} 25$	20 ⁵⁰	20 ⁵⁰	—
Rudzki	$\text{zł} 50$	15 ⁰⁰	15 ⁰⁰	—
Starachowice	$\text{zł} 50$	16 ⁰⁰	15 ⁷⁵	—
Borkowski	$\text{zł} 25$	3 ⁷⁵	3 ⁷⁵	—
Haberbusch i Schiele	$\text{zł} 100$	112 ⁵⁰	111 ⁰⁰	112 ⁵⁰

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 14/VIII — w zł): Zieleniewski — 37⁵⁰.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje w ostatnich dniach okresu sprawozdawczego bez notowań.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w dn. 13/VIII — jak wyżej): Bank Polski — 165⁰⁰
Cegielski — 45⁰⁰.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

MIĘDZYNARODOWE ORGANIZACJE KOLEJOWE. — Rozwój komunikacji kolejowej, zapewniającej nieznaną dotąd możliwość szybkiego przewozu wielkich ilości towarów za opłatą niższą i z odpowiedzialnością całkowitą kolei za całość przesyłki i terminowość dostawy, spowodował ogromny wzrost wymiany towarów, która szybko przekroczyła granice poszczególnych państw i nabrała cech handlu międzynarodowego.

Koleje żelazne, pociągnięte dzięki temu do wykonywania przewozów międzynarodowych, widziały się wkrótce zmuszone do osiągnięcia porozumienia w zakresie pewnych warunków technicznych i przewozowych, bez których ujednostajnienia sprawne wykonanie przewozów międzynarodowych było niemożliwe.

W pierwszym rzędzie wymagała załatwienia sprawa wzajemnego użytkowania wagonów oraz korzystania z urządzeń kolejowych. Niezbędne porozumienie kolei, położonych na dzisiejszym obszarze Polski, osiągnięto w 1876 r. na terenie t. zw. Verein der deutschen Eisenbahnverwaltungen, do którego oprócz Niemiec przystąpiły koleje austriackie, a z kolei b. zaboru rosyjskiego — koleje Warszawsko-Wiedeńska i Łódzka.

Jako konsekwencja wzajemnego używania wagonów wyłoniła się sprawa jedności technicznej w zakresie budowy toru oraz warunków technicznych budowy wagonów. Do zawartej w tym celu umowy w Bernie w 1882 r. przystąpiły koleje Austrii, Niemiec, Francji, Szwajcarii i Włoch.

Zkolei zajęto się ujednostajnianiem przepisów przewozowych, których różnorodność pozbawiała nadawcę towaru możliwości zastosowania się do najróżniejszych wymagań przewozowych i narażała na ogrom trudności i nieporozumień.

Cztery konferencje, zwolowane kolejno w Bernie, ustaliły w 1890 r. t. zw. Konwencję Berneńską o międzynarodowym przewozie towarów, która wprowadziła ujednostajnione przepisy, regulujące przewóz towarów w komunikacji międzynarodowej, stworzyła jednolity dowód przewozowy na całą drogę przewozu, ustaliła jednakowe warunki odpowiedzialności kolei za całość przesyłki i za terminowość jej dostawy.

Wreszcie, dążenie do wyzyskania doświadczenia rozmaitych kolei w celu osiągnięcia jak największej

¹⁾ W dn. 15 i 16 sierpnia giełda nieczynna.

sprawności w organizacji kolejnictwa, tak pod względem technicznym, jak handlowym i administracyjnym, spowodowało powołanie do życia organizacji periodycznych międzynarodowych kongresów kolejowych, których do 1914 r., roku wybuchu wojny światowej, odbyło się ogółem 8.

Ponadto, rozwój bezpośrednich taryf międzynarodowych przyczynił się do powstania licznych związków kolejowych, posiadających wspólne organizacje kierownicze i zbierających się co roku na konferencje taryfowe i przewozowe oraz wspólne konferencje w sprawie rozkładów jazdy.

Cały ten skomplikowany aparat, niezbędny do regularnego prowadzenia międzynarodowej współpracy w zakresie kolejnictwa, uległ zawieszeniu w czynnościach, a częściowo zupełnemu rozbiciu z wybuchem wojny. Od połowy 1914 r. do końca 1918 r. przerwane zostały stosunki handlowe pomiędzy państwami europejskimi, koleje powołane zostały do obsługi wyłącznie armij walczących, a w konsekwencji zbędnymi się okazały organizacje, których zadaniem było usprawnienie aparatu transportowego do celów przedewszystkiem handlowych.

Jednakowoż świadomość zniszczenia gospodarczego, spowodowanego przez wojnę, oraz przeświadczenie o doniosłej roli, jaką w sprawie odbudowy życia gospodarczego odegrać powinny koleje, sprawiły, iż już traktat pokojowy wersalski zobowiązał zarówno mocarstwa „sprzymierzone i stowarzyszone”, jak i mocarstwa pokonane, do wznowienia Konwencji Berneńskiej o przewozie towarów, a na członków Ligi Narodów włożył zadanie: „wydania niezbędnych zarządzeń, celem zapewnienia i utrzymania wolności komunikacji, tranzytu oraz sprawiedliwego traktowania handlu”.

To też po wielkiej wojnie widzimy nie tylko odrodzenie dawnych międzynarodowych organizacji kolejowych, ale i powstanie szeregu nowych, wraz ze znacznym ożywieniem działalności wszystkich.

Do nowych organizacji należą przedewszystkiem organizacje, powstałe pod egidą Ligi Narodów, a więc konferencje ogólne do spraw komunikacji i tranzytu, powołane do załatwiania spraw komunikacyjnych, zleconych im przez Radę Ligi Narodów, oraz komisja doradcza i techniczna do spraw komunikacji i tranzytu, organ stały, dający orzeczenia fachowe w sprawach, skierowywanych do niego przez poszczególnych członków Ligi Narodów, oraz prowadzący akcję pojedynczą w razie sporów, powstałych na tle spraw komunikacyjnych pomiędzy członkami Ligi.

Nową organizacją jest również powstały z inicjatywy Francji Międzynarodowy Związek Kolei Żelaznych, łączący dziś 58 zarządów kolejowych wszystkich części świata o łącznej długości przeszło 200 tys. km. Związek ten stanowi dalszy etap rozwoju przedwojennego Verein der deutschen Eisenbahnverwaltungen — dziś zresztą wznowionego, ale ograniczającego się tylko do kolei Rzeszy. Związek wykazuje ogromną ruchliwość, 5 jego komisji (do spraw osobowych, towarowych, taboru, rachunkowości i spraw technicznych) omawia na corocznych konferencjach szereg najbardziej aktualnych spraw z dziedziny kolejnictwa, traktując je pod kątem widzenia ich usprawnienia i możliwego ujednostajnienia, i wydaje miesięcznik „*Bulletin de l'Union Internationale des Chemins de fer*”.

Międzynarodowe kongresy kolejowe, wznowione w 1922 r., zwoływane już były trzykrotnie i mają w dorobku kilkadziesiąt gruntownie przestudjowanych i częściowo rozwiązanych tematów z zakresu wszystkich działów gospodarki kolejowej, ogłaszanych w stałym organie „*Bulletin de l'Association Internationale des Chemins de fer*”.

Konferencja, zwołana w 1923 r. w Bernie dla rewizji przedwojennej Konwencji Berneńskiej, dała w wyniku 6-tygodniowej pracy przedstawicieli 23 państw europejskich dwie nowe konwencje: w sprawach ruchu osobowego i bagażowego i w sprawach ruchu towarowego, a zarazem stworzyła dwa stałe organy wykonawcze: Urząd Centralny przewozów międzynarodowych w Bernie oraz Międzynarodowy Komitet Transportowy.

Pierwszy z nich ma dawać orzeczenia w razie sporu pomiędzy uczestnikami Konwencji co do interpretacji jej postanowień, zbierać i opracowywać dane, dotyczące przewozów międzynarodowych, ułatwiać rozrachunki pomiędzy kolejami, przyjmować zgłoszenia o przystąpieniu do Konwencji nowych uczestników, wreszcie zwoływać periodyczne konferencje dla rewizji Konwencji. Urząd Centralny wydaje miesięcznik p. t. „*Bulletin des Transports Internationaux par Chemins de fer*”.

Międzynarodowy Komitet Transportowy, wybierany na lat 5 z pomiędzy uczestników Konwencji Berneńskich, zbiera się periodycznie i ma na celu opracowywanie postanowień wykonawczych i uzupełniających do obu Konwencji, celem najważniejszego przystosowania ich do potrzeb praktyki kolejowej, oraz ujednostajnienie sposobu ich stosowania.

Sprawa wzajemnego używania wagonów wywołała potrzebę zawarcia dwu osobnych umów: „O wzajemnym używaniu wagonów osobowych i bagażowych w komunikacji międzynarodowej” i „O wzajemnym używaniu wagonów towarowych w komunikacji międzynarodowej”. Obie te umowy warunkują powstanie odpowiednich związków międzynarodowych, mających na celu regulowanie sprawy wzajemnego używania wagonów, ustalenie zasad ich wymiany, terminów zwrotu, wysokości czynszu za używanie, postępowania w razie uszkodzenia obcego wagonu, warunków technicznych urządzenia wagonów, dopuszczonych do obrotu międzynarodowego i t. p.

Umowa o używaniu wagonów uzupełniona jest statutem Europejskiej Konferencji Rozkładów Jazdy, a umowa o używaniu wagonów towarowych — przepisami o technicznej jedności w kolejnictwie oraz przepisami o załadunku wagonów towarowych. W r. b. ogłoszono również statut Międzynarodowej Konferencji Rozkładów Jazdy Pociągów Towarowych.

Wreszcie wznowienie bezpośrednich komunikacji międzynarodowych spowodowało ponowne powołanie do życia międzynarodowych związków taryfowych, których uczestnikami są nie tylko koleje dwu państw sąsiadujących, ale i dalszych, nieraz w liczbie kilku.

We wszystkich wymienionych organizacjach międzynarodowych koleje polskie biorą czynny udział w charakterze ich członków, występując na konferencjach przez swych delegatów bądź w roli inicjatorów czy sprawozdawców poszczególnych spraw, bądź też w roli kierowników niektórych związków taryfowych.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

PIERWSZY SKŁAD DŁUGOTERMINOWY W GDYNI. — Dla składowania towarów posiadają porty zasadniczo dwa rodzaje składów: po pierwsze, są to hangary na nadbrzeżach, jednakowego przeważnie typu, służące szybkiemu przeładunkowi i nie będące niczem innym, jak zabezpieczoną od deszczu i wilgoci częścią nadbrzeża. Ze względu na konieczność intensywnego wykorzystywania drogich nadbrzeży, składowanie towarów w hangarach musi być krótkie. Dlatego też opłaty składowe w hangarach są zwykle tak skonstruowane, że za pierwsze parę dni płaci się mało, a często nic, potem opłata jest wyższa, aż wreszcie, podnosząc się stale, staje się wręcz prohibicyjną: chodzi o wypędzenie towaru ze składu, który jest potrzebny dla następnych statków na tem samym nadbrzeżu. Obok zaś hangarów porty posiadają właściwe magazyny różnego typu, gdzie już towar może być składowany tak długo, jak tego wymagają warunki danego handlu. Magazyny długoterminowe są przytem zwykle położone dalej od nadbrzeży.

W Gdyni dotąd nie istniał podział powyższy, a raczej mieliśmy tylko jeden typ składów: hangary nadbrzeżne, które jednak, siłą rzeczy, musiały być wykorzystywane także dla długoterminowego składowania (np. cukier, tomasyna). Powstawały na tem tle łatwo zrozumiałe kolizje interesów w porcie.

Niedługo nastąpi poprawa pod tym względem, albowiem zarząd portu przystępuje do budowy pierwszego składu długoterminowego. Przetarg jest już ukończony, plany opracowane, prowadzone są wiercenia w terenie, mające na celu ustalić, czy okaże się potrzeba dawania budynkowi specjalnych fundamentów. Od wyników wierceń tych jest zależny zarówno ostateczny termin ukończenia budowy, przewidywany narazie na lato 1931 r., jak też sam rodzaj budowy; jeśli bowiem kosztowne fundamenty pochłoną większą, niż przewidziana, część kredytów — projekt budowy górnych pięter będzie musiał być nieco przekonstruowany.

Magazyn ma stanąć w 2-iej linii na nadbrzeżu Polskiem, z tyłu za hangarem portowym Nr. 3. Będzie posiadał tę samą co tamten długość — 120 m, szerokość jego wyniesie 35 m. Obliczony jest na 5 kondygnacji, przytem parter ma mieć wysokość 5 m, piętra I, II i III — po 3·4 m, piętro IV — 4 m. Powierzchnia magazynu wyniesie wobec tego (o ile nie zajdą zmiany w projekcie) ok. 21.000 m², w czem powierzchnia użytkowa jest obliczona na ok. 15.000 m². Nie będą to wielkie hale składowe, natomiast na każdym z pięter będzie szereg mniejszych pomieszczeń składowych, zaopatrzonych w biura, połączonych za pomocą korytarzy. W ten sposób każda z firm czy instytucyj, uczestniczących w obrocie towarowym przez Gdynię, będzie w stanie wynająć dla siebie dowolną część składu i to na czas dłuższy. Pomieszczenia składowe będą wewnątrz zaopatrzone we wszelkie nowoczesne urządzenia, a w szczególności zostaną połączone z nadbrzeżem za pomocą szeregu transporterów automatycznych, które przejdą ponad hangarem nadbrzeżnym Nr. 3. Wewnątrz magazynu ma pracować 9 wind.

MLECZARNIA PAROWA W GDYNI. — Pomorska Izba Rolnicza wykańcza w Gdyni, przy szosie Gdańskiej, w pobliżu kolonji robotniczej, budowę

wielkiej mleczarni parowej p. n. „Mleczarnia Spółdzielcza w Gdyni Sp. z o. o.”. Chodzi o skup mleka od okolicznej ludności, przerób jego i sprzedaż. Dotąd zadania te spełnia mleczarnia w Sopotach — „Milchvertrieb Zoppot”. Samochody tego niemieckiego przedsiębiorstwa docierają wskutek tego do najdalszych zakątków polskiego pasa nadmorskiego, co ze zrozumiałych względów wcale nie jest pożądane. Trudno także dopuścić, aby zaopatrywanie m. Gdyni w mleko i produkty mleczne było w obcym ręku. A zapotrzebowanie Gdyni, która ma już 42.000 mieszkańców, stale i szybko rośnie. Sytuacja zmienia się pod tym względem radykalnie już za parę tygodni, przypuszczalnie bowiem jeszcze we wrześniu r. b. Mleczarnia Gdynska rozpocznie swą pracę. Obecnie wykończono 90% robót, brak jedynie posadzek, oraz nie jest ukończona chłodnia.

Budowę mleczarni rozpoczęto w kwietniu r. b.; kosztem ok. zł 600.000 powstały nowoczesne budynki przedsiębiorstwa, gdzie wszystko stanowi najnowsze słowo techniki. Zdolność przetwórcza zakładu jest obliczona na c-a 25.000 litrów mleka dziennie. Samochody Mleczarni będą codziennie objeżdżały okoliczne wsie, zbierając zakontraktowane u rolników mleko. Większa część tego mleka, zwłaszcza w ożywionym sezonie letnim, będzie poddawana procesowi sterylizacji, przyczem zostanie zastosowany nowoczesny system prof. Stassani'ego. Większość też produkcji będzie prawdopodobnie sprzedawana w postaci mleka butelkowanego. Przewidziana jest jednak poza tem poważna produkcja masła (ok. 10.000 litrów mleka dziennie) oraz serów pełnotłustych. Zwłaszcza w zimie praca Mleczarni będzie nastawiona w tym kierunku. Poza zasadniczym celem — aprowizacji miasta Gdyni, Mleczarnia ma za zadanie również prowadzenie aprowizacji statków w porcie, wreszcie całą nadwyżkę masła i serów zamierza eksportować, w czem dopomoże jej Chłodnia Portowa w Gdyni oraz statki Polsko-Brytyjskiego T-wa Okrętowego.

RUCH PORTOWY W LIPCIE 1930 R.¹⁾ — Lipiec jest dla portów naszych zawsze okresem szczególnego napięcia ruchu i pracy. Np. w Gdyni lipiec r. ub. ustanowił rekord przeładunku miesięcznego w kwocie 335.446 t. — i musieliśmy doczekać się aż następnego lipca, żeby rekord ten pobić — liczbą 366.320 t. W Gdańsku lipiec r. b. również jest wyjątkowo pomyslny. Zmiany na lepsze w obu portach dotyczą zarówno ruchu statków, jak i towarów, i świadczą o żywotności tych portów.

Z tem wszystkiem jednak zanotowany objaw jest raczej zjawiskiem sezonowym, niż znamię nowej fali intensywnego rozwoju, podobnie do tego, co obserwowaliśmy w naszym życiu portowym w latach poprzednich. Niestety, kryzys gospodarczy w dalszym ciągu ciąży także nad portami i ich pracą i uniemożliwia nam realizację wielu zamierzeń. Poważny stosunkowo skok w górę w lipcu nie powinien nas ludzi pod tym względem. Sierpień prawdopodobnie nie dorówna swemu poprzednikowi.

W Gdyni ruch okrętów wykazał w lipcu na wejściu 220 statków (w czerwcu 193) o pojemności 200.083 n. r. t. (176.206), na wyjściu zaś 218 (182) statków o pojemności 197.611 (165.966)

¹⁾ Dane za czerwiec — p. zesz. 29/1930, str. 1297.

n. r. t. Ilustruje to w szczegółach dalszych zestawienie następujące:

	Przyszło:		Wyszło:	
	statków	n. r. t.	statków	n. r. t.
Polska	44	43.812	44	40.127
W. M. Gdańsk	6	510	6	510
Szwecja	77	56.251	78	55.843
Dania	19	23.165	20	24.957
Stany Zj. Am.	3	9.302	3	9.302
Niemcy	41	30.476	37	27.013
Francja	4	10.392	4	10.392
Norwegia	9	8.840	8	8.087
Anglja	5	8.113	5	10.442
Łotwa	5	5.492	6	7.218
Estonja	1	433	1	433
Finlandja	2	1.063	2	1.063
Belgia	1	1.384	1	1.384
Litwa	1	585	1	585
Holandja	2	265	2	265
Razem:	220	200.083	218	197.611

Bandera polska w lipcu utrzymała zdobyte w poprzednim miesiącu drugie miejsce. Pierwsze należy niezmiennie do Szwecji. Nie zmienił się także dalszy szyk po Polsce: Niemcy, Danja, Francja, Stany Zjedn. Am. i t. d.

Obrót towarowy przez port w Gdyni wykazał w lipcu, jak już powiedzieliśmy, rekordową liczbę 366.320 t. W szczególności w stosunku do czerwca (280.779 t) jest to wzrost o 31%. Wzrósł zarówno wywóz — z 232.721 do 292.089 t, t. j. o 26%, jak przedewszystkiem przywóz — z 48.058 do 74.331 t, t. j. o 54%. Zmiany w zakresie obrotu poszczególnymi towarami są uwiidocznione w poniższej tabelce (w tonnach):

Przywóz:

	Czerwiec	Lipiec
Rudy	8.402	8.522
Żelastwo (złom)	18.456	22.047
Miedź	10	—
Fosforyty	—	4.300
Saletra	—	2.000
Tomasyna	11.150	27.829
Asfalt	—	398
Kamienie brukowe	796	335
Ryż surowy	7.825	7.306
Szmalce	768	561
Słonina	288	—
Tytoń	—	468
Drobnica	363	665
Razem:	48.058	74.331

Wywóz:

	Czerwiec	Lipiec
Węgiel:		
eksportowy	207.039	267.312
bunkrowy	11.436	13.898
Koks	135	800
Cukier	9.842	5.220
Wytłoki buraczane	853	905
Ryż polerowany	1.766	470
Mąka ryżowa	1.010	1.055
Masło	211	181
Jaja	5	16
Bekony	223	899
Szynki	14	179
Siarczan amonu	—	810
Drobnica	187	344
Razem:	232.721	292.089

Trzy rzeczy wymagają omówienia w zestawieniu powyższem. Przedewszystkiem eksport węgla: tym razem jest to nie tylko największa cyfrowo zmiana, w pierwszej linii wpływająca na zmianę liczb globalnych; mamy tu do czynienia z istotnym postępem w eksporcie węgla — o 29%; zaczyna się w krajach skandynawskich zaopatrywanie się w paliwo na zimę. Drugi moment — to wzrost w eksporcie pozycji bekonów i wędlin: chodzi tu zresztą bardziej o symptom niż o wynik cyfrowy.

Trzecie — to pewne ożywienie w imporcie towarów masowych i przedewszystkiem tomasyny (skok z 11.150 na 27.829 t), następnie fosforytów i saletry, dosyć już dawno nie przywożonych przez port gdyński, wreszcie — w mniejszym stosunkowo stopniu — złomu.

Ruch pasażerski w Gdyni w lipcu pozostał prawie że bez zmian: przyjechało 1.560 pasażerów (w czerwcu 1.649), wyjechało 1.794 (1.783).

Do Gdańska w lipcu przybyło 590 (513) statków o pojemności 389.788 (356.532) n. r. t., wyszło zaś 586 (487) okrętów o pojemności 394.174 (335.698) n. r. t.

Podług bander ruch statków w porcie gdańskim był w lipcu następujący:

	Przyszło:		Wyszło:	
	statków	n. r. t.	statków	n. r. t.
Polska	20	26.907	18	25.186
W. M. Gdańsk	11	3.284	10	2.777
Niemcy	180	95.571	176	94.447
Szwecja	133	70.346	138	76.187
Dania	112	74.960	105	75.832
Łotwa	35	20.958	39	23.382
Anglja	17	31.880	14	24.249
Norwegia	21	11.727	25	16.984
Finlandja	12	12.257	12	14.315
Holandja	14	7.132	15	8.556
Grecja	7	13.575	6	11.119
Francja	6	6.105	6	6.105
Estonja	16	9.404	14	9.066
Litwa	4	2.421	4	2.241
Z. S. R. R.	—	—	2	482
Włochy	1	2.950	1	2.950
Czechosłowacja	1	316	—	—
Razem:	590	389.788	586	394.174

Polska bandera jest i w tym miesiącu w Gdańsku na 5-em miejscu, po niemieckiej, duńskiej, szwedzkiej i angielskiej. W poprzednim miesiącu kolejność bander była podobna, z tą tylko różnicą, że 4-e miejsce Łotwy zajęła obecnie Anglja. W liczbach absolutnych udział bandery polskiej wzrósł w porównaniu do poprzedniego miesiąca z 37.565 n. r. t. na wejściu i wyjściu łącznie do 52.093 n. r. t., osiągając prawie całkowicie liczbę z maja — 57.068 t. Potwierdziło się zatem w zupełności nasze przypuszczenie (p. zesz. 29/1930, str. 1298), że spadek tych liczb w czerwcu był tylko przypadkowy.

W obrocie towarowym przez Gdańsk obserwujemy wzrost przedewszystkiem liczb globalnych: przywozu z 66.276 do 108.264 t, wywozu zaś z 535.932 do 638.961 t. Dalsze szczegóły obrotu towarowego przez port gdański ilustruje zestawienie następujące, pochodzące z Dyrekcji K. P. w Gdańsku. Dane poniższe są tymczasowe (w tonnach):

Przywóz:

	Czerwiec	Lipiec
Ruda żelazna	42.611	72.684
Żelastwo (złom)	2.510	3.451
Żelazo	140	60
Nawozy sztuczne	4.896	12.879
Inne towary	16.119	19.190
Razem:	66.276	108.264

Wywóz:

	Czerwiec	Lipiec
Węgiel eksportowy	396.906	484.833
Zboże	9.155	18.246
Cukier	1.980	4.555
Drzewo	100.040	102.377
Cement	3.825	5.462
Żelazo	485	3.784
Prod. naftowe	5.649	5.374
Inne towary	17.892	14.330
Razem:	535.932	638.961

W każdej prawie szczegółowej pozycji zarówno przywozu, jak i wywozu, mamy do czynienia z wyraźnym postępem liczb;

na każdym polu znać ożywienie obrotów. Zasługuje na wyróżnienie wzrost przywozu rud, co pozostaje częściowo w związku z zawarciem umowy tranzytowej z hutami czeskiemi. Wzrost importu nawozów sztucznych oraz eksportu węgla ma charakter sezonowy. Eksport zboża zwiększył się w związku z finalizacją pierwszego okresu umowy żytniej polsko-niemieckiej oraz w związku z wyprzedają reszty zapasów zboża zeszłorocznego przed pojawieniem się zboża nowego.

Ruch pasażerski w Gdańsku był w lipcu następujący:

	Ruch zamorski	Ruch przybrzeżny
Pasażerowie przyjeżdżający	295	5.734
„ wyjeżdżający	1.370	8.320

BAŁTYCKI RYNEK FRACHTOWY. — W tygodniu od 11 do 17 sierpnia nie zauważyliśmy żadnych zasadniczych zmian w sytuacji na bałtyckim rynku frachtowym. W pierwszych dniach tygodnia tendencja była dosyć spokojna, i dopiero pod koniec tygodnia nastąpiło pewne ożywienie.

Zwyzka stawek frachtowych na przewóz zboża z Ameryki Południowej do Europy nie wpłynęła na sytuację na rynku bałtyckim. Charakterystyczne jest na rynku La Plata, że równocześnie z podwyższeniem się stawek na przewóz zboża w kierunku kontynentu europejskiego spadają raptownie stawki na przewóz węgla do La Plata, tak że ogólny rezultat podróży tam i z powrotem jest tylko nieznacznie korzystniejszy dla armatora.

Obecnie stawki z La Plata do Europy (z wyższych części rzeki) osiągnęły wysokość sh 20 za tonnę. Przepuszczalnie stawki te potrafią się przez pewien okres utrzymać. Niekorzystnie może wpłynąć na mocne ukształtowanie się stawek frachtowych fakt, że armatorzy, zachęceni poprawieniem się rynku w La Plata, wysyłają za wiele tonnażu w tym kierunku. Zachodzi zatem obawa, że podaż tonnażu będzie za wielka i spowoduje redukcję stawek. Należy się jednak spodziewać, że tonnaż okrętowy, szukający ładunków, normalnie się rozdzieli na różnych rynkach, ponieważ oprócz rynku La Plata, rynki północno-amerykańskie, Australia i rynki Dalekiego Wschodu wykazują pewną tendencję poprawy.

Obroty w Gdyni w ostatnim okresie przedstawiają pomyślny rozwój co do towarów masowych. Obroty drobnicy są narazie nieznaczne, a to z powodu braku dostatecznych połączeń liniami regularnymi z zagranicą w porównaniu z Gdańskiem. Dla porównania nadmieniamy, że do Hamburga zawijają obecnie okręty 60 towarzystw okrętowych, utrzymujących regularne linie w różnych kierunkach, gdy natomiast w Gdyni mamy narazie tylko 5 linii regularnych.

Tomasyna. — Poszukiwane są statki z Gandawy i Rotterdamu pod ładunki od 900 do 2.000 t, i frachty, proponowane przez właścicieli ładunków, wynoszą od 4/9 do 5/3 zależnie od wielkości statku.

Drzewo. — Tendencja słaba. Z Leningradu zafrachtowano 1.000 fadenów papierówki do Rotterdamu po 22. Z tego samego portu zafrachtowano również 900 std D. B. B. do Rotterdamu po cenie 35/6. Jest to bardzo niska stawka, jeśli się zważy, że fracht w tej relacji wynosił rok temu 53 do 54. Poszukiwane są w Gdańsku statki pod ładunek 500 fathoms kopalniaków do West Hartlepool po 32 oraz pod ładunek 500 std D. B. B. do Rouen po 30 za std.

Węgiel. — Sytuacja na rynku węglowym jest nadal słaba. Nadmierna podaż tonnażu przyczynia się do utrzymania dotychczasowych niskich stawek. Orientacyjne stawki z Gdyni/Gdańska przy ładunkach od 2.000 do 3.500 t są następujące:

Tallin	4	— 4/3
Połdn. Finlandja	4/3	— 4/6
Stockholm	4	— 4/3
Oxelösund	4	— 4/3
Połdn. Szwecja	4	— 4/6

Porty duńskie	4/3	— 4/9
Rouen	5/2	— 5/5
Bordeaux	6/9	— 7/2

Sytuacja w odniesieniu do cukru, złomu i rudy bez zmiany.

RUCH STATKÓW P. P. „ŻEGLUGA POLSKA”, podług sprawozdań, otrzymanych w tygodniu od 11 do 18 sierpnia 1930 r., był następujący:

T r a m p y:

- S/S. „K a t o w i c e” — od dn. 12 b. m. ładował w Gdańsku węgiel, dn. 14 b. m. odpłynął do Rouen z ładunkiem 2.575 t węgla;
- S/S. „K r a k ó w” — po załadowaniu w Gdyni 900 t węgla, 100 t cukru, 150 t cementu i 400 t drobnicy, odpłynął do Dżeddy (Hedzas) w dn. 4 b. m. i przez cały czas był w drodze, mijając Gibraltar w dn. 15/VIII;
- S/S. „N i e m e n” — przybył dn. 15/VIII do Bône (Algier) i wyładowuje 4.703 t węgla;
- S/S. „P o z n a ń” — przybył w dn. 11/VIII do Caen z ładunkiem 2.584 t węgla z Gdańska, poczem po wyładowaniu węgla przybył dn. 16/VIII do Dunkierki i ładuje złom do Gdyni;
- S/S. „T o r u ń” — dn. 8/VIII ładuje w Gandawie (Belgia) złom dla Gdyni;
- S/S. „W a r t a” — dn. 11/VIII ukończył w Gdańsku wyładunek rudy, poczem od dn. 14/VIII ładuje węgiel z przeznaczeniem do Lulea (Szwecja);
- S/S. „W i l n o” — przybył w dn. 13/VIII do Gdyni i wyładowuje 2.800 t tomasyny z Rotterdamu;
- S/S. „W i s ł a” — dn. 9/VIII odpłynął z ładunkiem 1.350 sążni drzewa z Leningradu do Barrow (Anglja), dn. 13/VIII wstąpił do Gdyni celem uzupełnienia bunkru, poczem w dn. 14/VIII odpłynął w dalszą drogę.

L i n j a B a ł t y c k a:

- S/S. „C h o r z ó w” — naładował w Gdyni c-a 100 drobnicy, w dn. 13/VIII przeszedł do Gdańska, gdzie załadował dalszych 600 t drobnicy, poczem odpłynął do Rygi.
- S/S. „T c z e w” — przybył do Tallina, wyładował 150 t i załadował 100 t drobnicy i w dn. 15/VIII przybył do Helsingforsu.

S t a t e k d z i e r ż a w i o n y:

- S/S. „K o p e r n i k” (właśc. firma „Polryż”) — po wyładowaniu reszty ładunku do Kolding (Danja), przybył dn. 14/VIII do Gdyni i został narazie unieruchomiony.

OSTATNIE WIADOMOŚCI Z NAD MORZA. — Poniżej podajemy w paru wierszach garść krótkich informacji aktualnych. Ciekawsze sprawy poruszymy poza tem w najbliższych zeszytach oddzielnie, bardziej wyczerpująco.

— Molo pasażerskie w porcie gdyńskim jest już całkowicie ukończone. Obecnie wykańczane są szkie wielkiego kolejowo-morskiego dworca pasażerskiego w porcie, który ma stanąć na tem moło. Jest to kwestja już niedługiej przyszłości.

— W Gdyni kończy się montaż dalszej serji (4 szt.) dźwigów bramowych dla drobnicy. Są one montowane na nadbrzeżu Indyjskiem, poczem przy pomocy dźwigu pływającego zostaną przewiezione przez basen Marszałka Piłsudskiego i będą ustawione na nadbrzeżu Indyjskiem.

— Żaglowiec „L w ó w” pierwszy statek Szkoły Morskiej, został przekazany marynarce wojennej. Uczniowie są szkoleni na żaglowcu „Dar Pomorza”.

— Dn. 16/VIII zwiedzał port gdyński P. Rosting, referent gdański w Lidze Narodów.

POCZTA I TELEGRAF

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW

WYDANIE NOWEJ MAPY POŁĄCZEŃ POCZTOWYCH. — Nakładem Ministerstwa Poczt i Telegrafów wydano nową mapę połączeń pocztowych według stanu z dn. 1 stycznia 1930 r. Mapa składa się z 4 luźnych sekcji o wymiarze 144 × 168 cm.

Do użytku prywatnego mapę tę mogą nabywać zarówno pracownicy pocztowi, jak i osoby prywatne w Kancelarii Głównej Min. P. i T. w Warszawie, Plac Napoleona 8, w cenie zł 2, z przesyłką w opakowaniu tekturowym zł 3'25, za pobraniem zł 3'95. Za przesyłkę większej ilości map pobiera się własne koszty.

POCZTOWA KOMUNIKACJA LOTNICZA Z NIEMCAMI. — Z dniem 21 lipca r. b. wprowadzono pocztową komunikację lotniczą w obrocie z Niemcami drogą powietrzną Warszawa-Wrocław w przedłużeniu na Berlin.

Samoloty Międzynarodowego Towarzystwa Żegluga Powietrznej, utrzymujące tę komunikację na przestrzeni Warszawa—Wrocław, odchodzą z Warszawy w porze letniej, z wyjątkiem niedziel, o godz. 6 rano, nadchodzą zaś do Warszawy o godz. 19'15 wieczorem.

W obrocie tym są dopuszczone wszelkiego rodzaju przesyłki zwykłe, pośpieszne i polecone oraz paczki pocztowe bez podanej wartości do wagi 10 kg.

Opłata za przewóz lotniczy przesyłek listowych, pobierana obok taryfowej opłaty pocztowej za przesyłki do Niemiec, wynosi:

a) do Wrocławia: listy gr 40 za każde 20 g lub część 20 g, kartki pocztowe gr 20, druki, papiery handlowe, próbki towarów gr 20 za każde 20 g lub część tychże;

b) do Berlina lub innych portów lotniczych w Niemczech: listy gr 60 za każde 20 g lub część tychże, kartki pocztowe gr 30, druki, papiery handlowe, próbki towarów gr 40 za każde 20 g lub część tychże.

Opłata za paczki lotnicze składa się z opłaty lądowej i opłaty za przewóz lotniczy. Opłata lądowa wynosi (w centymach w złocie):

do 1 kg	120
od 1 do 5 kg	220
od 5 do 10 kg	400

Opłata za przewóz lotniczy wynosi:

a) do Wrocławia: za paczki wysłane z portu lotniczego w Warszawie 30 cent. za 1 kg lub część kg; z innych portów lotniczych przez Warszawę 110 cent. za 1 kg lub część kg;

b) do Berlina lub innych portów lotniczych w Niemczech: za paczki wysłane z portu lotniczego w Warszawie 155 cent. za 1 kg lub część kg; z innych polskich portów lotniczych przez Warszawę 235 cent. za 1 kg lub część kg.

TARYFA TELEFONICZNA. — W „Dz. Ust. R. P.” z dn. 14 lipca 1930 r. Nr. 49, poz. 411, ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Poczt i Telegrafów z dn. 17 czerwca 1930 r. w sprawie taryf telefonicznych, obowiązujących na sieciach, eksploatowanych przez Polską Akcyjną Spółkę Telefoniczną. Rozporządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia.

ROZWÓJ SIĘCI POCZTOWEJ, TELEGRAFICZNEJ I TELEFONICZNEJ. — W czerwcu i lipcu uruchomiono:

Łuck 2	pow.	Łuck
Warszawa 26	„	m. Warszawa
Warszawa 27	„	„

agencje pocztowe:

Denków	„	Opatów
Dłutowo	„	Mława
Ihrowica	„	Tarnopol

Kaletnik	pow.	Suwałki
Klonowa k/Sieradza	„	Sieradz
Kunin Szlachecki	„	Ostrołęka
Łąd	„	Słupca
Olbięcin	„	Janów
Oleśnica	„	Stopnica
Polichna Górna	„	Janów
Rabka 2	„	Maków
Ruda Jaworska	„	Słonim
Rusinowicze	„	Baranowicze
Sąsadowice	„	Sambor
Seroczyn	„	Siedlce
Słupia k/Włoszczowej	„	Włoszczowa
Spiczyn	„	Lubartów
Sudarwa	„	Wilno-Troki
Szelków Nowy	„	Maków Mazowiecki
Tuligłowy	„	Rudki
Wieżnia Kościelna	„	Mława
Zaprudy	„	Kobryń
Złotokłós	„	Grójec

Służbę telegraficzną i telefoniczną w maju i czerwcu r. b. zaprowadzono:

w urzędach pocztowych

Bystra k/Białej	pow.	Biała
Dereczyn	„	Słonim
Ilja	„	Wilejka
Inowódź	„	Rawa Mazowiecka
Łokacze	„	Horochów
Młynów	„	Dubno
Radziszów k/Skawiny	„	Kraków
Skolimów	„	Warszawa
Słonim 3	„	Słonim
Targowiska	„	Krosno
Wróblak Szlachecki	„	Sanok

agencje pocztowe:

Brzegi k/Świdra (sezonowa)	„	Warszawa
Drużyłowicze	„	Drohiczyn
Gudziejewice	„	Grodno
Gozd	„	Radom
Jeremcze k/Kobrynia	„	Kobryń
Kaletnik	„	Suwałki
Korszów k/Kołomyi	„	Kołomyja
Lubikowicze	„	Sarny
Łągyny	„	Ciechanów
Łuka n/Narwią	„	Wołkowysk
Mikołajów k/Dziszny	„	Dziszna
Mogilany n/Horyniem	„	Zdołbunów
Nawarja	„	Lwów
Nizborg Nowy	„	Kopyczyńce
Ościśowo	„	Ciechanów
Puńsk	„	Suwałki
Rzęśna Polska	„	Lwów
Skobelka	„	Horochów
Stawno k/Opoczna	„	Opoczno
Sosnówka	„	Włodawa
Urle (sezonowa)	„	Radzymin
Uście Biskupie	„	Borszczów
Wieżnia Kościelna	„	Mława
Zdołbica	„	Zdołbunów

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

ZEBRANIE WIERZYCIELI W POSTĘPOWANIU ZAPOBIEGAWCZYM. — Dłużnik-handlujący korzystał z udzielonego przez sąd odroczenia wypłat. Sąd we właściwym czasie

nakazał wszczęcie postępowania zapobiegawczego, zmierzającego do zawarcia układu między dłużnikiem a wierzycielami. Ponieważ dwa kolejne zebrania wierzycieli nie doprowadziły do wyniku, przeto sędzia-komisarz odmówił zwołania trzeciego zebrania wierzycieli, motywując to brzmieniem prawa, które

ma tylko dwa zebrania wierzycieli, celem zawarcia układu zapobiegawczego.

Tę decyzję sędziego-komisarza zainteresowany dłużnik skarżył do Sądu Okręgowego, który w Wydziale Handlowym (sprawa upadł. Nr. 21/29) nie podzielił stanowiska sędziego-komisarza i zlecił mu zwołanie trzeciego zebrania wierzycieli, wyjaśniając, co następuje;

Prawo o odroczeniu wypłat i zapobieganiu upadłości zezwala na pierwszym ogólnym zebraniu wierzycieli wnosić poprawki i uzupełnienia warunków układu i, jeżeli propozycje układowe ulegną zmianie, winno nastąpić zwołanie ponownego ogólnego zebrania, a oprócz tego, jeżeli w głosowaniu zabraknie jednego z przewidzianych przez prawo warunków wymaganej do przyjęcia układu większości, to na żądanie dłużnika sędzia-komisarz winien z urzędu zwołać ponowne ogólne zebranie, i uchwały tego zebrania już będą ostateczne.

Tak więc trzecie zebranie wierzycieli celem zawarcia układu zapobiegawczego jest prawnie dopuszczalne i, ilekroć zachodzą przewidziane w prawie okoliczności, sędzia-komisarz na żądanie dłużnika winien zwołać trzecie zebranie wierzycieli.

POSZUKIWANIE NALEŻNOŚCI W OKRESIE ODROZCZENIA WYPŁAT. — Wierzyciel wytoczył skargę przeciwko dłużnikowi-handlującemu, znajdującemu się pod nadzorem sądowym. Sąd Okręgowy powództwo zasądził wraz z kosztami procesu, z zastrzeżeniem, że egzekucja z wyroku może być dokonana po zniesieniu nadzoru sądowego.

Od wyroku tego odwołał się dłużnik do Sądu Apelacyjnego, a to w części, dotyczącej zasądzenia kosztów procesu, wywodząc, że w chwili wytoczenia skargi pozwany korzystał z odroczenia wypłat, i nie zachodziła potrzeba poszukiwania należności, której dłużnik nie negował.

Sąd Apelacyjny w Warszawie (sprawa Nr. Ac. 2. 135/26) nie podzielił tego poglądu, uznając zasadność wyroku Sądu Okręgowego w całej jego rozciągłości i wyjaśniając, że nadzorem sądowym pozwany w danym wypadku bronić się nie może, gdyż ustanowienie nadzoru wstrzymuje tylko egzekucję należności, a nie jej poszukiwanie, i dlatego koszty procesu należą się powodowi.

ZAOZNY WYMIAR PODATKU DOCHODOWEGO. — Spółka akcyjna po terminie ustawowym, przewidzianym przez ustawę do złożenia zeznania o dochodzie, przedłożyła właściwej izbie skarbowej bilans swego przedsiębiorstwa za ubiegły okres operacyjny, w bilansie tym wykazała podlegający opodatkowaniu dochód i prosiła, aby złożone pismo władza skarbową przyjęła do wiadomości, jako zeznanie o dochodzie.

Władza skarbową zarządziła zbadanie ksiąg handlowych spółki i, stwierdziwszy, że księgi są nieoparafowane i prowadzone wadliwie oraz że cały szereg pozycji potrącono od wykazanego dochodu bezzasadnie, wymierzyła podatek dochodowy zgodnie z wynikiem przeprowadzonego badania ksiąg.

Zainteresowana spółka odwołała się do Ministerstwa Skarbu, podnosząc niesłuszność wymiaru przez zakwestjonowanie, zdaniem skarżącej, zasadniczych odpisów, i przyznając wprawdzie, że wskutek niesumienności pracowników firmy księgowość znajdowała się w nieładzie, żądała przeprowadzenia dalszego dowodu z ksiąg handlowych.

Ministerstwo Skarbu, pomijając ofiarowany dowód z ksiąg handlowych, jako nieprawidłowo prowadzonych, dokonało wymiaru podatku na podstawie opinii biegłych, zaznaczając w uzasadnieniu, że wobec niezłożenia przez płatników w ustawowym terminie zeznania o dochodzie, władza skarbową, zgodnie z art. 50 ustawy o podatku dochodowym, dokonała wymiaru podatku na podstawie materiału, jakim rozporządzała, a że dowodu z nieprawidłowo prowadzonych ksiąg, nie odzwierciedlających dostatecznie wyników działalności gospodarczej przedsiębiorstwa, przyjąć nie mogła, więc uciekła się do oceny i opinii rzeczoznawców.

Orzeczenie Ministerstwa Skarbu zainteresowana spółka skarżyła do Najwyższego Trybunału Administracyjnego, który (w sprawie L. Rew. 4370/27) skargę oddalił, jako nieuzasadnioną, wyjaśniając, co następuje:

Gdy skarżąca spółka nie złożyła w terminie zeznania o dochodzie, to władza skarbową miała prawo zastosować art. 50 ustawy o podatku dochodowym i dokonać wymiaru zaocznego, a płatniczka utraciła prawo zwalczania faktycznych podstaw wymiaru. Może ona bronić się tylko co do zasadności zaocznego wymiaru, względnie co do zastosowania przepisów materialnych do ustalonego jednostronnie przez władzę w prawidłowym postępowaniu stanu faktycznego.

Otóż skarżąca spółka nie może w tej sytuacji kwestionować faktycznych podstaw wymiaru, jak to uczyniła w odwołaniu do Ministerstwa Skarbu i w skardze do Najwyższego Trybunału, albowiem zaoczność postępowania spór co do faktycznej kwalifikacji poszczególnych pozycji przesądza na niekorzyść płatnika.

Inna rzecz, że w myśl art. 21 ustawy i przy zaocznym postępowaniu dochód osób prawnych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, winien być ustalony na podstawie zatwierdzonego zamknięcia rachunkowego, a nie w drodze szacunku na podstawie opinii znawców, ale w danym razie skarżąca spółka nie może się do tego dobrodziejstwa ustawowego odwoływać, albowiem nie tylko nie protestowała przeciwko dyskwalifikacji swych ksiąg, ale w odwołaniu sama przyznała, że jej księgowość była w nieładzie.

Wobec tego postępowanie władzy wymiarowej było prawidłowe, a prawo jej do przesłuchiwania biegłych w podobnym wypadku nie może ulegać wątpliwości.

Wreszcie wniosek skarżącej, że wymiar podatku powinien być skutecznym w danym razie na podstawie zewnętrznych oznak (art. 64 ustawy), jest bezzasadny, gdyż taki tryb wymiarowy stosowany być może tylko do osób fizycznych, nigdy zaś do osób prawnych.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

KONWENCJA:

Przewóz napojów alkoholowych między Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki — konwencja, podpisana w Waszyngtonie dn. 19/VI 1930 r. oraz oświadczenie rządowe z dn. 2/VIII 1933 r. w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 57, poz. 468 i 469).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Ogłoszenie jednolitego tekstu ustawy z dn. 2/VIII 1926 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji — rozp. Ministra Przem. i Han., wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, z dn. 9/VII 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 56, poz. 467).

NOWE SPÓŁKI AKCYJNE

— „Powszechne Towarzystwo Powiernicze”, S. A. z siedzibą w Warszawie, Królewska Nr. 16; kap. zakł. 250.000, podzielony na 2.500 akcji na okaziciela; założyciele: 1) Maksymilian Friede, 2) Leon Perl, 3) Jakób Freyman, 4) Władysław Byłański, 5) Wacław Ostrowski, 6) Czesław Łukasiewicz, 7) Władysław Józef Szatensztajn, 8) Samuel Elblinger;

akt notarialny zeznany przed notariuszem Siennickim w dn. 12 lipca 1930 r. za Nr. 3316.

POWIĘKSZENIE KAPITAŁÓW ZAKŁADOWYCH W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

26 kwietnia:

— **Tomaszowskie Zakłady Metalurgiczne „Tozamet”, S. A.** z siedzibą w Warszawie; pow. kap. zakł. do 200.000, drogą II emisji 9.975 sztuk akcji, nominalnej wartości 20 zł każda, na sumę 199.500, przelanych z kapitału zapasowego do zakładowego; akcje będą wydane dotychczasowym akcjonariuszom bezpłatnie.

13 sierpnia:

— „**Spółka Akcyjna Fabryki Portland Cementu Szczakowa**” z siedzibą w Ciężkowicach; pow. kap. zakł. do 5.000.000, drogą przelania 1.000.000 ze specjalnego funduszu rezerwowego; akcjonariusze otrzymują bezpłatnie jedną nową akcję nomin. wartości 20 zł za dwie dawne akcje nomin. wartości 40 zł.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

25 sierpnia:

— „Kurlandzka Olejarnia”, S. A.: zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Wilnie, ul. Słowackiego 14 m. 3.

26 sierpnia:

— **Towarzystwo Akcyjne Kolei Lokalnej Chełmska-Melno (Kleinbahn-Aktiengesellschaft Culmsee-Melno):** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 11 w lokalu Zarządu Stacyjnego w Chełmży.

— **Spółka Akcyjna Gosp. Krajowego „Ekonomia”:** zebr. nadzwycz. — o godz. 16 w Warszawie, ul. Kopernika 10, m. 117.

— **„Omnium”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Naftowego we Lwowie:** zebr. zwycz. (zmniejszenie i powiększenie kap. akc.) — o godz. 16 w kancelarii Dr. Wojciecha Dziedzica we Lwowie, ul. Długosza 11.

— **„Warta” Towarzystwo Reasekuracyjne, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, al. Jerozolimskie 55.

27 sierpnia:

— **„Vacuum Oil Company”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Czechowicach.

28 sierpnia:

— **„Cukrownia Pelplin”, S. A.:** zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 14 w hotelu „Pod Orłem” w Pelplinie.

— **„Kościąńska Kolej Powiatowa”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat., pożyczka) — o godz. 11 w sali posiedzeń gmachu Wydziału Powiatowego w Kościanie.

29 sierpnia:

— **Powszechne Towarzystwo Filmowe „Petef”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Widok 10.

— **„Syndykat Rolniczy Warszawski”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 13 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Kopernika 30 (ew. II termin — dn. 15 września).

30 sierpnia:

— **„Wielkopolska Hurtownia Szklana”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Poznaniu.

— **Angielsko-Szwedzko-Polski Przemysł Gumowy „Gentleman”, S. A.:** zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Limanowskiego 156.

2 września:

— **„Pleszewskie Młyny Parowe”, S. A.:** zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 15 min. 30 w sali posiedzeń Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, ul. Wjazdowa 11.

5 września:

— **„Polscy Zjednoczeni Przemysłowcy Garbarze”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Garbarzy w Warszawie, ul. Bieleńska 7.

9 września:

— **„Spójnia”, Hodowla Nasion w Nochowiu pod Śremem, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, ul. Wjazdowa 11.

11 września:

— **„Fabryka Cukru w Melnie”, S. A.:** zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 11 w hotelu „Pod Złotym Lwem” w Grudziądzu.

12 września:

— **Starzycka Fabryka Wyrobów Sukiennych „Z. Bornstein”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Tomaszowie Mazowieckim, ul. Warszawska Szosa 57/71.

13 września:

— **„Dom Książki Polskiej”, Hurtownia dla Wydawców i Księgarzy w Warszawie, S. A.:** zebr. zwycz. (pow. kap. akc., zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, pl. Trzech Krzyży 8.

15 września:

— **Zakłady Przemysłowo-Budowlane „Fr. Martens i Ad. Daab”, S. A.:** zebr. zwycz. (zm. stat.) — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wiejska 9 (ew. II termin — dn. 30 września).

16 września:

— **„Superfosfat”, Fabryka Nawozów Stucznych Józefa i Karola Towarnickich, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Kopernika 9.

18 września:

— **„Lechja”, Spółka Akcyjna dawniej Kujawski, Milewski i S-ka:** zebr. zwycz. (pow. kap. akc., zm. stat.) — o godz. 17 w lokalu Izby Przemysłowo-Handlowej w Lublinie, ul. Powiatowa 5.

20 września:

— **„Cukrownia Kujawy”, S. A. w Janikowie:** zebr. zwycz. — o godz. 10 w hotelu Basty w Inowrocławiu.

23 września:

— **Fabryka Odlewów Żelaznych i Narzędzi Rolniczych oraz Warsztaty Mechaniczne „Ostrówek” w Ostrówku, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Ostrówku (ew. II termin — dn. 7 października).

— **Zakłady Chemiczne „LaoKoon”, S. A. we Lwowie:** zebr. zwycz. — o godz. 19 sali Izby Handlowej i Przemysłowej we Lwowie.

27 września:

— **„Henryka Francka Synowie” Fabryka Środków Kawowych, S. A.:** zebr. zwycz. (pow. kap. zakł., zm. stat.) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Skawinie.

— **„Tomaszowska Przędzalnia Włny Czesankowej”, S. A.:** zebr. nadzwycz. (zm. stat.) — o godz. 15 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18.

7 października:

— **„Królewsko-Hucka Gazownia”, S. A.:** zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Królewskiej Hucie, ul. Cementarna 23.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

SPRAWY BUDŻETOWE

DOCHODY I WYDATKI BUDŻETOWE W MAJU I CZERWCU 1930 R. — Według danych tymczasowych dochody i wydatki budżetowe w maju i czerwcu 1930 r. przedstawiają się następująco (w tys. zł):

	Dochody		Wydatki	
	Maj	Czerwiec	Maj	Czerwiec
A. — ADMINISTRACJA:				
Prezydent Rzeczypospolitej	30	21	348	352
Sejm	36	1	1.301	216
Senat	4	0	197	31

Kontrola Państwowa	1	0	473	580
Prezydium Rady Ministrów	4	6	566	376
Min. Spraw Zagranicznych	193	263	9.619	2.031
„ „ Wojskowych	386	353	59.230	63.152
„ „ Wewnętrznych	1.773	1.818	19.198	20.986
„ Skarbu	147.788	132.267	10.994	10.653
„ Sprawiedliwości	4.208	4.042	10.003	9.000
„ Przemysłu i Handlu	901	823	5.811	3.913
„ Komunikacji	59	102	901	1.843
„ Rolnictwa	699	531	4.022	4.023
„ Wyzn. Rel. i Ośw. Publ.	299	209	34.182	36.918
„ Robót Publicznych	1.648	1.069	11.156	8.847
„ Pracy i Opieki Społecznej	51	34	10.463	8.183
„ Reform Rolnych	156	127	4.236	3.551

Min. Poczty i Telegrafów	1	7	292	338
Emerytury	3.080	1.302	13.178	13.138
Renty inwalidzkie i pensje	—	—	12.917	12.086
Długi państwowe	—	—	22.032	15.165

Razem: 161.317 142.973 231.118 215.380

B. — PRZEDSIĘBIORSTWA:

Prezydium Rady Ministrów:				
a) Polska Agencja Telegraf.	—	—	63	63
b) Drukarnie Państwowe	13	13	—	—
c) Wydawnictwa Państwowe	65	55	—	—
Ministerstwo Spraw Wojsk.:				
a) Państwowe Wytwórnie Uzbrojenia	—	—	—	—
b) Państw. Wytw. Prochu i Materiałów Kruszących	—	—	—	—
c) Państw. Zakłady Inżynierji	—	—	255	150
Ministerstwo Spraw Wewn.:				
Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zboż. w Lublinie	—	—	—	—
Zdrojowiska Państwowe	—	—	—	—
Ministerstwo Przem. i Handlu:				
Przedsięb. przemysłowe, handlowe i górn.-hut.	—	—	—	—
Ministerstwo Komunikacji:				
P. K. P.	—	—	—	—
Ministerstwo Rolnictwa:				
Polskie Lasy Państwowe	7.000	6.000	—	—
Ministerstwo Poczty i Telegraf.:				
Polska Poczta, Telegraf i Telefon oraz przedsiębiorstwa pomocn.	2.000	2.000	—	—
Razem:	9.078	8.068	318	213

C. — MONOPOLE:

Monopol solny	3.035	3.506	—	—
" tytoniowy	32.000	37.000	—	—
" spirytusowy	25.131	22.625	—	—
" zapalczany	801	802	—	—
Loteria państwowa	1.000	1.200	—	—
Razem:	61.968	65.133	—	—
Ogółem:	232.363	216.174	231.436	215.593

Jak z powyższego zestawienia wynika, oba miesiące sprawozdawcze — podobnie zresztą jak i kwiecień — wykazują pełne wykorzystanie dochodów i tylko nieznaczne nadwyżki budżetowe. Polityka nietworzenia większych rezerw w okresie ciężkiej sytuacji rynku kapitałowego była stosowana i przez cały prawie 1929/30 r., lecz w pierwszych 2 miesiącach tego roku nadwyżki były jeszcze nieco wyższe, jak to ilustruje następujące zestawienie (w miljn. zł):

	1929/30	1930/31
Kwiecień	5'6	1'3
Maj	4'7	0'9
Czerwiec	0'5	0'6

Dochody budżetowe w maju utrzymały się prawie na poziomie kwietniowym, wykazując zniżkę zaledwie o zł 2'4 miljn., i dopiero czerwiec wykazał poważniejszą zniżkę, mianowicie o dalsze zł 16'2 miljn. Podobną tendencję wykazywały dochody i w roku budżetowym 1929/30, kształtując się następująco: zł 234'8 miljn., zł 232'4 miljn., zł 216'2 miljn. Gdy weźmiemy pod uwagę poszczególne grupy dochodów, to widzimy, że dochody administracji w maju wzrosły z zł 159'1 miljn. do zł 161'3 miljn., lecz w czerwcu obniżyły się poważnie bo o zł 18'3 miljn. (wahania te zostały spowodowane zmianami w wpływach z danin, bo dochody Min. Skarbu, których lwia część stanowią właśnie wpływy z danin, wahały się następująco: zł 146'8 miljn., zł 147'8 miljn., zł 132'3 miljn.); wpłaty przedsiębiorstw w maju utrzymały się na poziomie kwietniowym (zł 9'1 miljn.), a w czerwcu nieco obniżyły się (o zł 1'0 miljn.); wpłaty monopolów wykazały zniżkę w maju — z zł 66'6 miljn. do zł 62'0 miljn., a wzrost w czerwcu — do zł 65'1 miljn. W dochodach grupy przedsiębiorstw wpłata Lasów Państwo-

wych w czerwcu wzrosła o zł 1'0 miljn. do zł 7'0 miljn., w czerwcu zaś powróciła do kwietniowego poziomu zł 6'0 miljn., wpłata Poczty, Telegrafu i Telefonu w maju i czerwcu wyniosła po zł 2'0 miljn. wobec zł 3'0 miljn. w kwietniu.

Wydatki budżetowe zmniejszały się w omawianym okresie prawie równoległe z dochodami, mianowicie w maju o zł 1'9 miljn., a w czerwcu o zł 15'8 miljn. Zniżkowały zarówno wydatki administracji — z zł 233'0 miljn. do zł 231'1 miljn. i następnie do zł 215'4 miljn., jak i dopłaty do przedsiębiorstw, zresztą wyrażające się w znikomych kwotach — z zł 0'6 miljn. do zł 0'3 miljn. i do zł 0'2 miljn.

Zestawienie dochodów i wydatków budżetowych w miesiącach sprawozdawczych z dochodami i wydatkami w tych samych miesiącach 1929/30 r. przedstawia się następująco (w miljn. zł):

	Maj		Czerwiec	
	1929	1930	1929	1930
Dochody:				
Administracja	171'0	161'3	150'7	143'0
w tem:				
Ministerstwo Skarbu	156'3	147'8	138'1	132'3
Przedsiębiorstwa	12'4	9'1	13'3	8'1
w tem:				
Lasy państwowe	10'0	7'0	11'3	6'0
Poczta i Telegraf	2'0	2'0	2'0	2'0
Monopole	61'9	62'0	68'5	65'1
Ogółem:	245'3	232'4	232'6	216'2
Wydatki:				
Administracja	238'1	231'1	230'8	215'4
w tem:				
Min. Spraw Zagr.	10'2	9'6	2'3	2'0
" " Wojsk.	71'1	59'2	64'6	63'2
" " Wewn.	2'5	19'2	18'2	21'0
" Skarbu	10'2	11'0	10'9	10'7
" Sprawiedliwości	9'2	10'0	9'3	9'0
" Przem. i Handlu	6'2	5'8	5'5	3'9
" Rolnictwa	3'5	4'0	4'3	4'0
" W. R. i Ośw. Publ.	35'0	34'2	35'8	36'9
" Robót Publ.	12'1	11'2	17'2	8'8
" Pracy i Op. Społ.	4'4	10'5	4'9	8'2
" Reform Rolnych	2'7	4'2	4'9	3'6
Emerytury	10'7	13'2	12'2	13'1
Renty	11'1	12'9	11'3	12'1
Długi	27'7	22'0	15'3	15'2
Przedsiębiorstwa	2'5	0'3	1'3	0'2
Ogółem:	240'6	231'4	232'1	215'6

Jak widzimy, dochody w maju r. b. były o zł 12'9 miljn., a dochody w czerwcu r. b. o zł 16'4 miljn. mniejsze od dochodów, osiągniętych w odpowiednich miesiącach 1929 r. Wydatki tegoroczne były mniejsze od zeszłorocznych: w maju o zł 9'2 miljn., w czerwcu o zł 16'5 miljn.

Zestawienie rzeczywistych dochodów i wydatków w maju i czerwcu r. b. z $\frac{1}{12}$ kwot. prelininowanych w budżecie na cały 1930/31 r., przedstawia się, jak niżej (w miljn. zł):

	$\frac{1}{12}$ bud- żetu na 1930/31	Maj 1930	Czerwiec 1930
	Dochody:		
Administracja	158'5	161'3	143'0
w tem:			
Ministerstwo Skarbu	144'1	147'8	132'3
Przedsiębiorstwa	15'0	9'1	8'1
w tem:			
Lasy Państwowe	6'5	7'0	6'0
Poczta i Telegraf	0'5	2'0	2'0
Monopole	79'7	62'0	65'1
Ogółem:	253'2	232'4	216'2
Wydatki:			
Administracja	243'5	231'1	215'4
w tem:			
Min. Spraw Zagran.	4'4	9'6	2'0
" " Wojsk.	68'9	59'2	63'2
" " Wewn.	21'1	19'2	21'0

Min. Skarbu	12·1	11·0	10·7
" Sprawiedliwości	11·1	10·0	9·0
" Przem. i Handlu	4·5	5·8	3·9
" Rolnictwa	5·0	4·0	4·0
" W. R. i Ośw. Publ.	39·3	34·2	36·9
" Robót Publ.	13·4	11·2	8·8
" Pracy i Op. Społ.	6·9	10·5	8·2
" Reform Rolnych	5·1	4·2	3·6
Emerytury	9·3	13·2	13·1
Renty	13·6	12·9	12·1
Długi	24·7	22·0	15·2
Przedsiębiorstwa	1·7	0·3	0·2
Ogółem:	245·1	231·4	215·6

Jak widzimy, dochody i wydatki w miesiącach sprawozdawczych były mniejsze od przeciętnej miesięcznej budżetu ($\frac{1}{12}$ kwot, przewidzianych w budżecie na cały rok). Dotyczy to zarówno sum ogólnych, jak i poszczególnych grup budżetowych; jedynie dochody administracji były w maju wyższe od teoretycznie wyliczonej normy budżetowej.

W maju i cz. rwc. — jako w okresie ulgowym — poza wydatkami z budżetu na 1930/31 r. uskuteczniane były wydatki z budżetu na 1929/30 r., pokryte z nadwyżek budżetowych, osiągniętych w 1929/30 r. Były one następujące (w tys. zł):

	Maj	Czerwiec
Sejm	43	64·9
Kontrola Państwa	138·1	970·4
Prezydjum Rady Ministrów	30·9	133·1
Min. Spraw Zagranicznych	53·5	104·6
" " Wojskowych	469·5	1.226·4
" " Wewnętrznych	72·0	84·5
" Skarbu	198·1	1.697·2
" Sprawiedliwości	16·1	131·7
" Przem. i Handlu	261·0	683·0
" Komunikacji	93·2	148·4
" Rolnictwa	116·0	540·5
" W. R. i Oświec. Publ.	1.966·1	6.218·6
" Robót Publicznych	1.652·7	987·9
" Pracy i Op. Społ.	94·0	20·0
" Reform Rolnych	3·3	3·9
Razem:	5.168·5	13.015·1

Obok wydatków inwestycyjnych, uskutecznianych z budżetu administracji na rok 1930/31, oraz przez przedsiębiorstwa — wydatkowano też w maju i czerwcu dalsze kwoty na nadzwyczajne inwestycje z rezerw skarbowych (ustawa z dn. 31 marca 1928 r.), a mianowicie (w tys. zł):

	Wydatki netto:	
	maj	czerwiec
Prezydjum Rady Ministrów	44·8	45·5
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	93·8	15·0
" Skarbu	110·6	44·7
" Sprawiedliwości	265·7	471·9
" Wyznań Religijnych i Oświeceni- nia Publicznego	25·5	155·7
" Robót Publicznych	443·1	615·2
Razem:	983·5	1.348·1

W okresie do czerwca 1930 r. włącznie wydatkowano z kredytów na nadzwyczajne inwestycje, ustalonych w ustawie z dn. 31/III 1928 r. w sumie ogólnej zł 88·2 miljn., kwotę zł 85·7 miljn., t. j. c-a 97%.

Obroty kasowe w maju i czerwcu 1930 r. przedstawiały się następująco (w miljn. zł):

	Maj 1930:		Czerwiec 1930:	
	do- chody	wy- datki	do- chody	wy- datki
Pozostałość na początku miesiąca	301·1	—	286·8	—
Rachunek specjalny pożyczki sta- bilizacyjnej w Banku Polskim na początku miesiąca	89·7	—	88·2	—
Obroty budżetowe	232·4	231·4	216·2	215·6
Autonom. obroty budżetowe Wo- jewództwa Śląskiego	20·9	18·1	10·3	8·9
Nadzwyczajne wydatki inwesty- cyjne	—	1·0	—	1·3

Pożyczki państw. (wewnętrzne) —				
obroty gotówką	—	0·0	—	0·0
Pożyczki zagraniczne:				
pożyczka stabilizacyjna	—	1·5	—	—
Sumy obrotowe	662·9	676·3	521·6	559·8
" obce	241·6	240·0	208·1	193·9
Pozostałość na ultimo	—	286·8	—	250·3
Rachunek specjalny pożyczki sta- bilizacyjnej w Banku Polskim na ultimo	—	88·2	—	88·2
Ogółem:	1.548·5	1.548·5	1.331·2	1.331·2

WPLYWY Z DANIN ORAZ MONOPOLÓW W MAJU I CZERWCU 1930 R. — Według danych tymczasowych

wplywy z danin publicznych oraz monopolów państwowych w maju i czerwcu r. b. przedstawiały się następująco (w tys. zł):

		Maj Czerwiec	
1. — PODATKI BEZPOŚREDNIE			
Podatki gruntowe	6.467	2.536	
od nieruchomości miejskich i nie- których wiejskich	2.997	4.379	
Podatek przemysłowy	27.158	22.895	
dochodowy	31.761	14.963	
wojskowy	220	62	
od kapitałów i rent	625	497	
Zaległości podatków zniesionych	32	1	
Odsetki zwłoki, kary, należności egzekucyjne i grzywny	2.901	2.565	
R A Z E M:	72.161	47.898	

2. — PODATEK MAJĄTKOWY		1.177	
3. — PODATKI POŚREDNIE			
Podatek od wina	317	272	
" " piwa	1.069	1.289	
" " cukru	10.050	11.870	
" " drożdży	764	844	
" " olejów mineralnych	2.870	2.284	
" " zapalniczek	7	4	
" " kwasu octowego	18	8	
Akcyzowe opłaty patentowe	42	530	
Odsetki zwłoki, kary i grzywny	371	269	
Podatki zniesione	1	45	
R A Z E M:	15.510	17.415	

4. — CŁO			
Cło przywozowe	23.075	19.145	
Wplywy uboczne od cła przywozowego	2.575	1.990	
Cło wywozowe	223	208	
Wplywy uboczne od cła wywozowego	13	11	
R A Z E M:	25.886	21.354	

5. — OPŁATY STEMPLOWE I DANINY POKREWNE		15.156 16.472	
6. — NADZWYCZ. DODATEK DO DANIN		11.361 8.063	
7. — MONOPOLE			
Monopol solny	3.035	3.506	
" tytoniowy	32.000	37.000	
" spirytusowy	25.131	22.625	
" zapalczany	801	802	
Loteria państwowa	1.000	1.200	
R A Z E M:	61.968	65.133	
O G Ó Ł E M:	203.218	177.884	

Maj, ponieważ należy jeszcze do okresu ożywienia produkcji i obrotów w związku z sezonem letnim i ponieważ przypadają nań płatności niektórych podatków bezpośrednich — wykazuje zwykle stosunkowo wyższy poziom wpływów skarbowych, czerwiec jednak już należy do mało wydajnych dla Skarbu miesięcy letnich. Wobec panującej depresji i związanego z nią osłabienia produkcji i obrotów, a także zdolności płatniczej — wyniki tegoroczne w zakresie wpływów z danin i monopolów — poza tem że ulegały normalnym wahaniom — wykazują niższe ogólne poziomu w porównaniu z rokiem poprzednim, ilustruje to następujące zestawienie (w miljn. zł):

	1929/30	1930/31
Kwiecień	219·9	194·0
Maj	215·7	203·2
Czerwiec	194·5	177·9

Wpływy z danin i monopolów, faktycznie osiągnięte w maju r. b., przewyższyły wpływy, preliminowane na ten miesiąc przez Ministerstwo Skarbu — zarówno w sumie ogólnej, jak i większości poszczególnych pozycji, natomiast wpływy w czerwcu r. b. okazały się nieco niższe od preliminowanych, a to głównie dzięki mniejszym od spodziewanych dochodom z ceł i monopolów, w mniejszym stopniu — i z podatków bezpośrednich. Stosunek wpływów do preliminarzy miesięcznych przedstawia poniższe zestawienie (w miljn. zł):

	Maj:		Czerwiec:	
	preliminowano	wpłynęło	preliminowano	wpłynęło
Podatki bezpośrednie zwycz.	65·7	72·2	49·9	47·9
w tem:				
podatki gruntowe	11·0	6·5	3·0	2·5
podatek od nieruchomości	2·5	3·0	3·5	4·4
" przemysłowy	25·0	27·2	25·0	22·9
" dochodowy	24·3	31·8	15·0	15·0
Podatek majątkowy	1·0	1·2	1·0	1·5
Podatki pośrednie	15·9	15·5	16·5	17·4
Cło	25·0	25·9	25·0	21·4
Opłaty stemplowe	17·0	15·2	16·0	16·5
Nadzwycz. dodatek do danin	9·0	11·4	7·3	8·1
Monopole	65·8	62·0	68·4	65·1
w tem:				
monopol spirytusowy	25·0	25·1	26·0	22·6
" tytoniowy	32·0	32·0	37·0	37·0
Ogółem daniny i monopole:	199·3	203·2	184·1	177·9

Podatki bezpośrednie zwyczajne (a więc bez majątkowego) dały w maju zł 72·2 miljn., czyli o zł 9·1 miljn. więcej niż w kwietniu, lecz w czerwcu silnie spadły, mianowicie o zł 24·2 miljn. w porównaniu z majem. Wpływy z podatków gruntowych w maju nieco przewyższyły (z zł 5·4 miljn. do zł 6·5 miljn.), lecz w czerwcu uległy silniejszej redukcji (do zł 2·5 miljn.). Dość podobna sytuacja była w zakresie wpływów z podatku przemysłowego: w maju podniosły się z zł 15·5 miljn. do zł 27·2 miljn. (przypadał termin płatności I raty od obrotu za 1929 r.), a w czerwcu (mimo płatności II raty) obniżyły się do zł 22·9 miljn. Co do wpływów z podatku dochodowego, płatnego do dn. 1 maja, to one przez oba miesiące zmniejszały, tylko że w maju bardzo niewiele (z zł 34·8 miljn. do zł 31·8 miljn.), a w czerwcu bardzo silnie (do zł 15·0 miljn.). Wpływy z podatku od nieruchomości — mimo przypadającego terminu płatności (za I kwartał) — w maju obniżyły się — z zł 3·8 miljn. do zł 3·0 miljn., i dopiero w czerwcu wzrosły, i to ponad poziom kwietniowy (do zł 4·4 miljn.). W stosunku do wpływów w 1929 r. wpływy tegoroczne z podatków bezpośrednich wykazują bardzo niewielką zniżkę: w maju o zł 1·0 miljn., w czerwcu o zł 2·0 miljn.; zarówno w maju, jak i w czerwcu zmniejszały tylko w zestawieniu z r. ub. dochód z podatku przemysłowego, gdy wpływy z innych główniejszych podatków wykazały wzrost.

Dochód z podatku majątkowego był w maju nieco mniejszy od kwietniowego (z zł 1·2 miljn. wobec zł 1·3 miljn.), ale w czerwcu podniósł się (do zł 1·5 miljn.). W stosunku do odpowiednich miesięcy 1929 r. maj wykazał zniżkę dochodu o zł 0·2 miljn., czerwiec zaś zwyżkę o zł 0·4 miljn.

Wpływy z podatków pośrednich wykazywały przez I kwartał bieżącego roku budżetowego stałą tendencję zwyżkową, wynosząc: w kwietniu zł 14·4 miljn., w maju zł 15·5 miljn., w czerwcu zł 17·4 miljn. Wzrost ten pochodził głównie od podatku od cukru, z którego wpływy zwiększały się nastę-

pująco: zł 8·5 miljn., zł 10·1 miljn., zł 11·9 miljn.; poza tem wzrastał dochód z podatku od piwa: zł 0·8 miljn., zł 1·1 miljn., zł 1·3 miljn.; natomiast wpływy z podatku od olejów mineralnych wykazywały stały spadek: zł 3·3 miljn., zł 2·9 miljn., zł 2·3 miljn. W stosunku do wpływów w maju i czerwcu 1929 r. wpływy z podatków pośrednich w miesiącach sprawozdawczych wykazują: w maju przewyżką (z zł 15·5 miljn. w r. b. wobec zł 14·4 miljn. w r. ub.), w czerwcu — równość (z zł 17·4 miljn.); w maju r. b. większe były niż w r. ub. wpływy z podatku od cukru (o zł 0·5 miljn.) i z podatku od olejów mineralnych (o zł 0·6 miljn.).

Wpływy z ceł w związku ze spadkiem importu były w r. b. znacznie niższe niż w r. ub. W maju podniósł się one nieco w stosunku do kwietnia (z zł 23·1 miljn. do zł 25·9 miljn.), ale były znacznie niższe od wpływów w maju 1929 r. (z zł 36·0 miljn.), w czerwcu obniżyły się do zł 21·4 miljn., wykazując większą jeszcze różnicę z wpływami w czerwcu 1929 r. (z zł 32·6 miljn.).

Dochód z opłat stemplowych wykazał w maju lekką zniżkę (z zł 15·6 miljn. do zł 15·2 miljn.), by w czerwcu znacznie silniej wzrosnąć — do zł 16·5 miljn. Dochód, osiągnięty z tego źródła w tych samych miesiącach 1929 r., był nieco większy: w maju — o zł 1·7 miljn., w czerwcu — tylko o zł 0·2 miljn.

Wpływy z nadzwyczajnego dodatku do danin wahały się zgodnie ze zmianami wpływów z samych danin, w maju przewyższyły (z zł 10·0 miljn. do zł 11·4 miljn.), w czerwcu obniżyły się (do zł 8·1 miljn.). Wpływy w 1929 r. były nieznacznie wyższe: w maju stanowiły zł 11·9 miljn., w czerwcu zł 8·2 miljn.

Dochód z monopolów wykazał zniżkę w maju w stosunku do kwietnia (z zł 66·6 miljn. do zł 62·0 miljn.), lecz w czerwcu podniósł się, nie osiągając jednak poziomu kwietniowego (do zł 65·1 miljn.). Wpływy z monopolu tytoniowego stale rosły: kwiecień — zł 28·0 miljn., maj — zł 32·0 miljn., czerwiec — zł 37·0 miljn.; natomiast wpłaty monopolu spirytusowego były stale zmniejszane: kwiecień — zł 30·1 miljn., maj — zł 25·1 miljn., czerwiec — zł 22·6 miljn. Dochód, osiągnięty w 1929 r., był jeśli chodzi o maj niższy od tegorocznego, choć zaledwie o zł 0·1 miljn., natomiast dochód czerwcowy był wyższy — o zł 3·4 miljn. (głównie — większa wpłata monopolu spirytusowego).

Zestawienie wpływów z danin i monopolów w maju i czerwcu 1930 r. z wpływami, osiągniętymi w tych samych miesiącach 1929 r., przedstawia się następująco (w miljn. zł):

	Maj		Czerwiec	
	1929	1930	1929	1930
Podatki bezpośrednie	73·2	72·2	49·9	47·9
Podatek majątkowy	1·4	1·2	1·2	1·5
Podatki pośrednie	14·4	15·5	17·4	17·4
Cło	36·0	25·9	32·6	21·4
Opłaty stemplowe	16·9	15·2	16·6	16·5
Nadzwycz. dod. do danin	11·9	11·4	8·2	8·1
Monopole	61·9	62·0	68·5	65·1

Jak widzimy, dochody tegoroczne były w większości pozycji niższe od zeszłorocznych, lecz różnice te były naogół bardzo niewielkie.

Porównanie wpływów, osiągniętych w miesiącach sprawozdawczych, z przeciętną miesięczną wpływów, przewidzianych w budżecie na 1930/31 r., wypada, jak następuje (w miljn. zł):

	¹ / ₁₂ budżetu na 1930/31 r.	Maj 1930	Czerwiec 1930
Podatki bezpośrednie	55·7	72·2	47·9
Podatek majątkowy	6·3	1·2	1·5
Podatki pośrednie	15·5	15·5	17·4

Cło	32·2	25·9	21·4
Opłaty stemplowe	16·3	15·2	16·5
Nadzwycz. dodatek do danin	8·4	11·4	8·1
Monopole	79·7	62·0	65·1

W maju zwykłą (i to silną) ponad teoretycznie obliczoną miesięczną normę budżetową wykazały wpływy z podatków bezpośrednich oraz z nadzwyczajnego dodatku do danin w czerwcu — z podatków pośrednich oraz z opłat stemplowych.

Dochód z danin i monopolów w ciągu I kwartału 1930/31 r. wyniósł zł 575·1 miljn., a więc był niższy zarówno od dochodu uzyskanego w tym samym okresie 1929/30 r. (zł 630·2 miljn.), jak i od kwoty, przewidzianej w budżecie ($\frac{1}{4}$ kwoty, preliminowanej na cały 1929/30 r. = zł 642·5 miljn.). Przy porównaniu dochodów w 1930/31 r. z dochodami w 1929/30 r. stwierdzamy spadek wpływów zarówno z danin, jak i z monopolów.

Zestawienie wpływów w okresie I kwartału 1930/31 r. z wpływami, osiągniętymi w tym czasie w 1929/30 r., oraz z budżetem na 1930/31 r. przedstawia się następująco:

	I k w a r t a ł:		
	1929/30 m i l j n.	1930/31 zł	% budżetu
Daniny	430·4	381·4	22·4
Podatki bezpośrednie	187·4	183·1	27·4
w tem:			
podatki gruntowe	9·6	14·4	23·9
podatek od nieruchomości	9·0	11·2	26·7
" przemysłowy	76·1	65·5	23·8
" dochodowy	79·9	81·5	32·4
Podatek majątkowy	4·2	4·0	5·3
Podatki pośrednie	45·9	47·3	25·4
w tem:			
podatek od cukru	31·7	30·4	24·8
Cło	111·8	70·4	18·2
Opłaty stemplowe	51·0	47·2	24·1
Nadzwycz. dodatek do danin	30·0	29·4	29·1
Monopole	199·8	193·7	20·2
w tem:			
monopol tytoniowy	91·0	97·0	23·0
" spirytusowy	94·5	77·9	17·0
Ogółem daniny i monopole:	630·2	575·1	22·4

Wzrost wpływów w r. b. w stosunku do r. ub. wykazują z danin podatki pośrednie i większość bezpośrednich (gruntowe, od nieruchomości i dochodowy), z monopolów — wszystkie prócz spirytusowego i loterii państwowej, które dały mniejsze wpływy niż w r. ub.

W zestawieniu z budżetem osiągnięte w I kwartale 1930/31 r. wpływy okazały się wyższe od normy budżetowej w zakresie podatków bezpośrednich, pośrednich i nadzwyczajnego dodatku do danin; znacznie poniżej normy stały wpływy z podatku majątkowego (nie było terminów płatności) oraz ceł.

PODATKI I OPŁATY

KALENDARZYK PODATKOWY NA SIERPIEŃ 1930 R. — W sierpniu r. b. płatne są następujące podatki,

1) do 15 sierpnia — państwowy podatek przemysłowy od obrotu, osiągniętego w lipcu r. b. przez przedsiębiorstwa handlowe I i II kat. i przemysłowe I—V kat., prowadzące prawidłowe księgi handlowe, oraz przez przedsiębiorstwa sprawozdawcze;

2) do 15 sierpnia — odroczone zaliczka na poczet podatku przemysłowego od obrotu za II kwartał wymierzony za 1929 r., przez przedsiębiorstwa handlowe i przemysłowe, nie prowadzące prawidłowych ksiąg handlowych, oraz przez zajęcia przemysłowe;

3) w ciągu 7 dni po dokonaniu potrącenia — podatek dochodowy od uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę;

4) do dnia 31 sierpnia — państwowy podatek od nieruchomości za II kwartał r. b.;

5) do dnia 31 sierpnia — podatek od lokali za III kwartał r. b.;

6) do dnia 31 sierpnia — państwowy podatek od placów budowlanych za III kwartał r. b.

Nadto w sierpniu płatne są zaległości odroczone lub rozłożone na raty z terminem płatności w tym miesiącu, tudzież podatki, na które płatnicy otrzymali nakazy płatnicze również z terminem płatności w tym miesiącu.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 11 do 16 sierpnia 1930 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja spokojna; większość walut ulegała jedynie bardzo niewielkim wahaniom kursowym, tak iż różnice w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego są nieznaczne. Bez zmiany pozostały kursy koron czeskosłowackich i guldenów gdańskich, zniżkowały: dolary, franki francuskie, belgi, szylingi austriackie, korony szwedzkie i duńskie oraz pengő węgierskie, poprawiły się zaś funty szterlingów, franki szwajcarskie, liry włoskie oraz floreny holenderskie.

Na dolary gotówkowe nie było zupełnie zapotrzebowania, tak iż nie były one w okresie sprawozdawczym notowane. W obrotach prywatnych nastąpiła dalsza zniżka ich kursu — do zł 8·886 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania wykazuje w okresie sprawozdawczym pewne ograniczenie, nie osiągając naogół nawet średnich rozmiarów.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 14/VIII ¹⁾
w zł				
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8·90	8·90	8·90
" " " telegr.	\$ 1	8·911	8·911	8·911
Funty szterlingów	£ 1	43·40 $\frac{1}{2}$	43·39 $\frac{1}{4}$	43·40 $\frac{1}{4}$
Franki francuskie	100 fr.	35·05 $\frac{1}{2}$	35·04	35·04
Franki szwajcarskie	100 fr.	173·33	173·30	173·30
Belgi	100 blg.	124·70	124·67	—
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26·42	26·42	26·42
Szylingi austriackie	100 szyl.	125·95	125·92	125·92
Liry włoskie	100 lir.	46·69	46·68	46·69
Floreny holenderskie	100 fl.	359·20	359·14	—
Korony szwedzkie	100 kor.	239·63	239·58	239·58
Korony duńskie	100 kor.	238·92	238·92	—
Guldeny gdańskie	100 gld.	173·50	173·48	—
Pengő węgierskie	100 png.	156·25	156·25	156·25

Papierami lokacyjnymi państwowymi interesowano się w okresie sprawozdawczym niewiele. Przy tendencji niejednorodnej niżej cenione były: 10% Pożyczka Kolejowa oraz ostatnio rzadko ukazująca się na rynku 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa, bez zmiany pozostał kurs 5% Pożyczki Konwersyjnej i 7% Pożyczki Stabilizacyjnej. Poprawę o 1 $\frac{1}{2}$ % uzyskała 6% Pożyczka Dolarowa, obie zaś pożyczki premijowe ulegały minimalnym wahaniom kursowym, kończąc okres sprawozdawczy niemal na poziomie okresu poprzedniego.

Dział listów zastawnych wykazuje w okresie sprawozdawczym wzrost ożywienia przy tendencji nieco mocniejszej. Ilość notowanych papierów tej grupy wzrosła, większość zaś kursów, głównie listów prowincjonalnych, uzyskała nieznaczną poprawę. Z pośród notowanych listów zastawnych w walucie obcej 8% L. Z. T-wa Kredytowego Ziemińskiego w Warszawie, serja 1924 r., zniżkowały o 1%, natomiast 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego cenione były o 1 $\frac{1}{2}$ % wyżej.

¹⁾ W dn. 15 i 16/VIII giełda nieczynna.

Dział obligacyj mało ożywiony; VI 6% Obligacje Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r. notowane były po kursie nieco wyższym od notowań z końca ubiegłego miesiąca.

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 14 VIII ¹⁾	Kurs w % nominalu
5% Pożyczka Konwersyjna	zł 100	55.75	55.50	—	
5% " Konwers. Kol.	zł 100	50.50	49.50	49.50	
6% " Dolarowa	\$ 100	79.00	79.00	79.00	
7% " Stabilizacyjna ²⁾	\$ 100	88.00	88.00	—	
10% " Kolejowa	fr. w zł. 100	104.00	103.00	103.00	
7% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25	
8% " " " " "	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00	
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25	
7% Obl. " " " "	zł w zł. 100	83.25	83.25	83.25	
8% Obl. Bud. " " " "	zł w zł. 100	93.00	93.00	93.00	
8% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00	
8% Obl. " " " "	zł w zł. 100	94.00	94.00	94.00	
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ³⁾	£ 1	91.00	91.00	—	
7% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, serja 1928 r.	\$ 1	76.50	76.50	76.50	
8% L. Z. T-wa Kredytow. Ziems. w Warszawie, serja 1924 r.	\$ 1	89.00	88.00	88.00	
					w zł
4% Pożyczka Inwestycyjna	zł w zł. 100	112.00	111.50	112.00	
5% Pożyczka Premjowa	\$ 5	65.50	64.00	65.00	
					-64.00
					-64.25
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł 100	45.00	45.00	—	
4½% " " " " "	zł 100	56.50	56.25	—	
5% " " " " m. Warsz.	zł 100	60.25	59.50	60.25	
8% " " " " " "	zł 100	76.60	76.00	76.25	
					-76.00
8% L. Z. T-wa Kred. Częstochowy	zł 100	67.75	67.75	—	
8% " " " " Kalisza	zł 100	67.75	67.75	—	
8% " " " " Kielc	zł 100	65.50	65.50	—	
10% " " " " Lublina	zł 100	85.50	85.00	—	
4½% " " " " Łodzi	zł 100	53.00	53.00	—	
8% " " " " " "	zł 100	71.50	71.50	71.50	
5% " " " " Piotrkowa	zł 100	50.00	50.00	—	
8% " " " " " "	zł 100	68.25	68.25	—	
10% " " " " Radomia	zł 100	82.75	82.50	82.75	
10% " " " " Siedlec	zł 100	82.50	82.00	82.25	
VI 6% Obl. Pożyczki Konwersyjnej m. Warszawy 1926 r.	zł 100	59.00	59.00	—	

ZŁOTY ZAGRANICĄ

1930 r.	Gdańsk ⁴⁾	Berlin ⁴⁾	Wiedeń ⁴⁾	Paryż ⁴⁾	Zurych ⁴⁾
11/VIII	57.55—57.70	46.875—47.075	79.21 — 79.49	—	57.70
12/ "	" "	46.825—47.025	79.24 — 79.52	—	" "
13/ "	57.57—57.71	46.85 — 47.05	79.23 — 79.51	—	" "
14/ "	57.56—57.70	46.875—47.075	79.21 — 79.49	—	" "
15/ "	" "	" "	" "	—	" "
16/ "	" "	" "	" "	—	57.75
1930 r.	Londyn ⁵⁾	Praga ⁴⁾	New-York ⁴⁾	Amsterdam ⁴⁾	
11/VIII	43.41	377.25	11.23	—	
12/ "	43.42	" "	" "	—	
13/ "	43.40	" "	" "	—	
14/ "	43.41	" "	" "	—	
15/ "	43.42	" "	" "	—	
16/ "	" "	" "	" "	—	

¹⁾ W dn. 15 i 16/VIII giełda nieczynna.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁴⁾ Za zł 100.

⁵⁾ Za £ 1.

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs ultimo	Obroty
(w %/o-ach nominalu)				
Giełda w New-York'u				
6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$				
28/VII—2/VIII	74¾	74½	74¾	13.000
4—9/VIII	76 ³ / ₈	75½	76	5.000
11—16/VIII	75 ³ / ₈	75½	75½	11.000
8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)				
28/VII—2/VIII	95	94¼	94½	35.000
4—9/VIII	95	94	94¾	24.000
11—16/VIII	94½	94¼	94 ³ / ₈	29.000
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
28/VII—2/VIII	85	84½	85	83.000
4—9/VIII	85	84 ¹ / ₈	84½	104.000
11—16/VIII	85	83¾	84½	128.000
7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.				
28/VII—2/VIII	76½	75½	75½	8.000
4—9/VIII	75¼	74	74	36.000
11—16/VIII	74¾	73¾	73¾	22.000
7% pożyczka śląska z 1928 r.				
28/VII—2/VIII	73½	73 ¹ / ₈	73½	9.000
4—9/VIII	74	72	72	26.000
11—16/VIII	73	71	73	17.000

Giełda w Londynie

	Kurs	Kurs	Kurs	Obroty
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
28/VII—2/VIII	88.46	87.46	87.75	
4—9/VIII	87.80	86.80	87.30	
11—16/VIII	87.95	87.45	87.30	

Giełda w Zurychu

	Kurs	Kurs	Kurs	Obroty
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
28/VII—2/VIII	—	—	—	
4—9/VIII	—	—	—	
11—16/VIII	—	—	—	

Giełda w Sztokholmie

	Kurs	Kurs	Kurs	Obroty
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
Maj 1930	85½	85	85	18.000
Czerwiec "	85½	85	85	3.000

Giełda w Paryżu

	Kurs	Kurs	Kurs	Obroty
7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
28/VII—2/VIII	105.94	104.17	—	
4—9/VIII	104.40	102.44	—	

Giełda w Medjolanie

	Kurs	Kurs	Kurs	Obroty
7% pożyczka włoska z 1924 r. Liry				
28/VII—2/VIII	99.40	99.15	99.30	12.750
4—9/VIII	—	—	—	—

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 10 SIERPNI 1930 R.

— Od ostatniej dekady lipca bilans walutowy Banku kształtuje się dodatnio. Odbiło się to bezpośrednio na stanie rezerw walutowych Banku, które w III dekadzie lipca zostały zwiększone o zł 7.5 miljn., a w I dekadzie sierpnia obniżone o bardzo nieznaczną kwotę zł 1.2 miljn. Mianowicie, część rezerw, wchodząca w skład pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku, zwiększyła się z zł 221.8 miljn. do zł 221.9 miljn., część zaś rezerw, niezaliczona do pokrycia, obniżyła się z zł 110.7 miljn. do zł 109.4 miljn.

Rezerwy złote zwiększyły się w dekadzie sprawozdawczej bardzo nieznacznie, mianowicie tylko z zł 703·2 miljn. do zł 703·3 miljn. Zwyżka ta pochodziła wyłącznie z drobnego skupu złota (głównie w monetach), dokonywanego przez oddziały Banku. W związku z tem zapas złota, znajdujący się w skarbcach, zwiększył się o tę całą różnicę zł 0·1 miljn. do zł 484·2 miljn., zapas zaś, znajdujący się zagranicą, pozostawał w dalszym ciągu niezmienny w wys. zł 219·0 miljn.

Zmiany w stanie rezerw złoto-walutowych, stanowiących pokrycie obiegu biletów bankowych i natychmiast płatnych zobowiązań, w ciągu I dekady sierpnia i w okresie miesięcznym od końca I dekady lipca ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	10/VII	31/VII	10/VIII
Złoto	703.036	703.194	703.278
Waluty i dewizy netto	246.054	221.772	221.876
Razem:	949.089	924.967	925.154

W stosunku do sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku powyższe pokrycie złoto-walutowe stanowiło w dn. 10/VIII 59·53%, gdy w dn. 31/VII 59·16% i w dn. 10/VII 60·97% (statutowe minimum 40%). Samo pokrycie złotem wynosiło: w dn. 10/VIII 45·26%, w dn. 31/VII 44·98% i w dn. 10/VII 45·17% (statutowe minimum 30%).

Stosunkowo większy wzrost w I dekadzie sierpnia procentu pokrycia niż sumy pokrycia (rezerw) tłumaczy się jednocześnie zmniejszeniem się sumy obiegu banknotów i natychmiast płatnych zobowiązań, mianowicie o zł 9·4 miljn. do zł 1.554·0 miljn. (co prawie pokrywa się ze stanem w dn. 10/VII, gdy ta suma wynosiła zł 1.556·5 miljn.). Właściwie zmniejszył się tylko jeden ze składników powyższej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych — z zł 1.321·0 miljn. do zł 1.288·2 miljn. (na ultimo lipca wzrósł o zł 100·7 miljn.), podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — zwiększył się, choć nieznacznie, bo tylko z zł 242·4 miljn. do zł 265·8 miljn.

Wzrost zobowiązań dotyczy przede wszystkim lokat żywych, które powiększyły się w I dekadzie sierpnia o zł 18·4 miljn. do zł 231·8 miljn.; poza tem z innych zobowiązań wzrosło saldo rachunku państwowego funduszu kredytowego — o zł 2·0 miljn. do zł 6·5 miljn. i saldo pozycji „różne rachunki” — o zł 3·0 miljn. do zł 14·5 miljn. Z lokat żywych zwyżkowały tylko lokaty na rachunkach prywatnych — z zł 128·8 miljn. do zł 166·6 miljn., natomiast pozostałości na rachunkach kas państwowych wykazały zniżkę z zł 84·6 miljn. do zł 65·2 miljn., powracając prawie do poziomu z dn. 10 lipca r. b. (zł 63·5 miljn.).

Spadek obiegu banknotów (o circa 2½%) stanowi głównie odpowiednik wzrostu lokat na rachunkach żywych, poza tem zaś wiąże się ze zmniejszeniem się kredytów Banku.

Kredyty dyskontowe wykorzystane (czyli portfel wekslowy), które od ostatniej dekady czerwca stale zwyżkowały, zmniejszyły się w dekadzie sprawozdawczej (co jest objawem normalnym w I dekadzie miesiąca) — z zł 610·7 miljn. do zł 602·7 miljn. Pożyczki zastawowe wykazały jednocześnie wzrost z zł 74·4 miljn. do zł 75·1 miljn.

Z innych pozycji bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań — zapas monet srebrnych i bilonu zmniejszył się o zł 0·8 miljn. do zł 2·0 miljn.; zapas papierów procentowych własnych zniżkował zaledwie o zł 0·1 miljn. do zł 8·4 miljn.; dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu niezmienny w wys. zł 25·0 miljn.

Zmiany w stanie bankowego pokrycia obiegu i zobowiązań ilustruje następujące zestawienie (w tys. zł):

	10/VII	31/VII	10/VIII
Weksle	585.087	610.681	602.731
Polskie monety srebrne i bilon	2.729	2.814	2.038
Pożyczki, zabezpieczone zastawami	74.037	74.359	75.102
Papiery proc. własne	9.057	8.504	8.419
Zobowiązanie Skarbu Państwa	25.000	25.000	25.000
Razem:	695.910	721.357	713.290

Obieg pieniędzy skarbowych wykazał w I dekadzie sierpnia tendencję odmienną od tendencji obiegu biletów Banku, mianowicie lekko zwyżkował — z zł 222·6 miljn. do zł 223·8 miljn. Na sumę tę składa się: 1) obieg biletów państwowych (5-złotowych) w wys. zł 2·7 miljn. (w dn. 31/VII zł 3·2 miljn.), 2) obieg biletów zdawkowych (5- i 2-złotowych) w wys. zł 1·1 miljn. (w dn. 31/VII zł 1·1 miljn.), 3) obieg monet srebrnych (5-, 2- i 1-złotowych) w wys. zł 145·2 miljn. (w dn. 31/VII zł 143·9 miljn.), 4) obieg bilonu niklowego i brązowego w wys. zł 74·8 miljn. (w dn. 31/VII zł 74·3 miljn.).

AKTYWA

ZŁOTO w skarbcu	zł 484,232,913·70	
„ zagranicą	„ 219,045,501·15	
	zł 703,278,414·85	
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGRAN.	zł 221,875,799·89	zł 925,154,214·74
PIENIĄDZE I NALEŻN. ZAGR., niezaliczone do pokrycia	„ 109,405,636·13	
POLSKIE MONETY SREBRNE I BILON	„ 2,037,671·36	
PORTFEL WEKSLOWY	„ 602,730,850·34	
POŻYCZKI ZASTAWOWE	„ 75,102,069·98	
PAPIERY PROCENTOWE WŁASNE	„ 8,419,389·23	
PAPIERY FUNDUSZU ZAPASOWEGO	„ 86,579,616·90	
DŁUG SKARBU PAŃSTWA	zł 25,000,000·—	
NIERUCHOMOŚCI	„ 20,000,000·—	
INNE AKTYWA	„ 159,935,472·96	
	zł 2,014,364,921·64	

PASYWA

KAPITAŁ ZAKŁADOWY	zł 150,000,000·—
FUNDUSZ ZAPASOWY	„ 110,000,000·—
NATYCHM. PŁATNE ZOBOWIĄZANIA:	
a) rachunki żywe kas państwowych	zł 65,211,951·15
b) pozostałe rachunki żywe	„ 166,577,051·79
c) rachunek zakupu srebra	„ 13,000,000·—
d) rachunek państw. funduszu kredyt.	„ 6,456,713·02
e) różne rachunki	„ 14,542,385·96
	zł 265,788,101·92
OBIEG BILETÓW BANKOWYCH	zł 1,288,244,120·—
zł 1,554,032,221·92	
RACHUNEK SPECJALNY SKARBU PAŃSTWA	„ 75,000,000·—
INNE PASYWA	„ 125,332,699·72
	zł 2,014,364,921·64

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

W SPRAWIE WYKORZYSTANIA URZĘDÓW CZEKOWO-POCZTOWYCH W MIĘDZYNARODOWYCH STOSUNKACH FINANSOWYCH

KIEDY TWORZONO pierwsze urzędy czekowo-pocztowe w Europie, nie zdawano sobie wtedy dokładnie jeszcze sprawy z tego, jakie możliwości kryje w sobie ten najnowszy instrument regulowania zobowiązań. W każdym razie jest rzeczą pewną, iż początkowe aspiracje ich twórców nie sięgały w dziedzinę międzynarodową, a ograniczały się wyłącznie do potrzeb wewnętrznego rynku pieniężnego.

Dopiero później, kiedy rozwój nowoutworzonych instytucji przeszedł wszelkie najśmielsze oczekiwania, i czek pocztowy stał się jednym z najpopularniejszych sposobów regulowania zobowiązań w stosunkach wewnętrznych, zaczęto przemyślać nad tem, aby ten nowy środek zapłaty, odpowiadający najlepiej współczesnym wymaganiom życia, przekroczył granice poszczególnych państw i stał się regulatorem rozrachunków pomiędzy wierzycielami i dłużnikami, zamieszkującymi różne kraje.

Wysiłkom tym przyświecała idea, aby w okresie imponującego rozwoju wymiany międzynarodowej dóbr ekonomicznych, jak i wartości moralnych, ułatwić również krążenie kapitałów, t. j. aby w regulowaniu zobowiązań zagranicznych oraz otrzymywaniu należności stamtąd obywatel nie doznawał żadnej różnicy w porównaniu z tem, jak działo się to wewnątrz jego kraju.

Punktem wyjścia dla tego nowego sposobu regulowania zobowiązań zagranicznych był zjazd związków ekonomicznych, na którym uchwalono w Berlinie w początku 1909 r. rezolucję, wypowiedającą się za wprowadzeniem w życie międzynarodowych przelewów pocztowych. W następstwie tej rezolucji odbył się drugi zjazd również w Berlinie w październiku 1909 r., na którym przedstawiciele pocztowych urzędów czekowych Niemiec, Austrii, Węgier i Szwajcarii postanowili podjąć międzynarodowe przelewy pocztowe od dn. 1 lutego 1910 r. Na mocy zawartego układu między wszystkimi wymienionymi państwami każdy posiadacz konta czekowego przy jednym z układających się urzędów mógł przekazywać pieniądze na konta, prowadzone przez inny urząd czekowo-pocztowy. Niezależnie od wspomnianego układu, każdy urząd czeków i przelewów pocztowych posiadał nawet w krajach, nie mających własnych urzędów czekowych, jako swoich korespondentów różne banki, w których można było wpłacać na rachunek osób, będących uczestnikami pocztowego obrotu czekowego tego urzędu, którego korespondentem był dany bank.

Niestety, wojna, a następnie niezwykle szybki spadek kursów walut w poszczególnych państwach zadały bolesny cios pierwszym próbom wprowadzenia czeków pocztowych do stosunków międzynarodowych.

Ale myśl ta wciąż kiełkowała. Jeszcze wiele państw walczyło ciężko z głębokimi zaburzeniami walutowymi, a już przedstawiciele 26 państw na międzynarodowym

kongresie pocztowym, odbytym w Madrycie w 1920 r., przyjęli jednogłośnie rezolucję, wypowiedającą się za koniecznością jak najszybszego wprowadzenia przelewów międzynarodowych. Lecz coraz dalej postępujący spadek walut Francji, Niemiec, Polski i innych państw nie sprzyjał realizacji tej uchwały.

Więc dopiero w 1924 r. ponownie poruszono tę sprawę, i przedstawiciele wszystkich niemal państw na konferencji międzynarodowej, odbytej w Sztokholmie, przyjęli projekt umowy, która po uzyskaniu ratyfikacji stała się regulatorem wzajemnych stosunków, wynikających z wprowadzenia przelewów międzynarodowych. Według przepisów tej umowy, każdy uczestnik obrotu czekowego urzędów, które zawarły z sobą umowę, może za pomocą zwykłego czeku przelewowego, używanego w obrocie krajowym, przelewać dowolne kwoty na konta, prowadzone przez zagraniczne urzędy czekowe.

Bezsprzecznie jest to znaczne ułatwienie rozrachunków finansowych pomiędzy uczestnikami obrotu czekowo-pocztowego w różnych krajach, ale czy wyczerpuje już ono wszystkie korzyści, jakie możnaby wyciągnąć z pośrednictwa urzędów czekowo-pocztowych w międzynarodowych stosunkach finansowych?

Dokładna analiza strony technicznej oraz uprawnień ustawowych poszczególnych urzędów czekowo-pocztowych pozwala nam odpowiedzieć przecząco. Przelewy międzynarodowe rozwiązują dopiero jedną część zagadnienia, jakkolwiek — trzeba przyznać — bardzo poważną. Pozostawiają natomiast na uboczu tych wszystkich, którzy, nie będąc właścicielami kont w urzędach czekowych, korzystają jednak w stosunkach wewnętrznych z ich pośrednictwa.

Wszak olbrzymia ilość wpłat gotówkowych na konta pochodzi od osób, nie będących uczestnikami obrotu czekowego, tak samo, jak również przeważająca ilość wypłat przekazowych wewnątrz kraju przeznaczona jest dla osób, nie posiadających kont czekowych.

Powstaje pytanie, czy istnieje możliwość wykorzystania w międzynarodowych stosunkach finansowych wszystkich dobrodziejstw urzędów czekowo-pocztowych, osiągalnych w stosunkach wewnętrznych, i dla czego międzynarodowa konferencja sztokholmska ograniczyła się tylko do jednej części zagadnienia, mianowicie przelewów międzynarodowych.

Jak wiemy, wszystkie urzędy czekowo-pocztowe dopuszczają otwieranie kont i przez obywateli, zamieszkałych w państwach obcych. Jest to niezwykle ważna okoliczność, która pozwoli niewątpliwie doprowadzić w przyszłości do tego, że urzędy czekowo-pocztowe w poszczególnych krajach staną się jakgdyby oddziałami jednego międzynarodowego urzędu czekowo-pocztowego, umożliwiającego obywatelom różnych państw takie wykorzystywanie dla swoich celów pośrednictwa wszystkich urzędów czekowo-pocztowych, jak

to obecnie ma miejsce z poszczególnymi ich oddziałami, we własnej ojczyźnie.

Już dzisiaj, jeżeli np. mieszkaniec miasta X w Polsce otworzy sobie konto w urzędzie czekowo-pocztowym dajmy na to w Paryżu, może zapomocą francuskich czeków przekazowych i przelewowych czynić przelewy na wszystkie krajowe konta czekowo-pocztowe oraz dawać zlecenia wypłaty na terenie całej Francji. Również na konto jego mogą być wpłacane za pośrednictwem blankietów nadawczych dowolne kwoty we wszystkich francuskich urzędach pocztowych oraz czynione przelewy z kont innych, inaczej mówiąc, kto, mając interesy we Francji, otworzy sobie konto w jednym z oddziałów Bureau des Chèques Postaux, może ściągać z całego Państwa należności i płacić w całej Francji swoje zobowiązania.

Nowe zagadnienie powstaje dopiero wtedy, gdy chce zebrane pieniądze na swoim koncie zagranicznym sprowadzić do kraju, dajmy na to do Polski. Lecz i to będzie mógł łatwo skutecznić, jeśli wykorzysta umowę pomiędzy Polską i Francją o przelewach międzynarodowych i wystawi czek przelewowy ze swojego konta we Francji na konto w P. K. O. w Polsce.

Sposób postępowania zdaje się niezwykle prosty i zachęcający do szerokiego praktykowania go. A jednak, gdy przeglądamy spisy uczestników obrotów czekowych w poszczególnych państwach, uderza nas niezwykle mała ilość kont zagranicznych. Niezrozumiały ten objaw należy przypisać trudnościom językowym oraz znacznym różnicom w obowiązujących poszczególnie urzędy przepisach wewnętrznych. Takie rzeczy, jak wygląd formularzy, sposób ich wypełniania i dawań zleceń, wreszcie opłaty, odbiegają w poszczególnych krajach bardzo daleko od siebie. Obywatel, który zna dokładnie przepisy o obrocie czekowo-pocztowym swojego kraju, często staje wobec nie dających się pokonać trudności przy otwarciu konta i operowaniu niem w zagranicznym urzędzie czekowym.

Dopuszczając otwieranie kont przez zagranicznych obywateli, urzędy czekowo-pocztowe nie uczyniły niczego, aby im ułatwić te czynności. Nawet kraje o językach bardzo mało znanych poza ich granicami posiadają przepisy o obrocie czekowym i nadruki na formularzach w jednym tylko własnym języku.

Nie dość tego, skali różnorodności języków odpowiadają niemal w tym samym stopniu różnice w przepisach o opłatach. Wystarczy przytoczyć fakt, iż przekazanie za pośrednictwem urzędu czekowo-pocztowego równoważnika zł 1.000 kosztuje w przeliczeniu na polską walutę: w Czechosłowacji — gr 28, Holandji — gr 32, Szwecji — gr 36, Belgji — gr 41, Szwajcarji — gr 43, Łotwie — gr 44, Danji — gr 46, Jugosławji — gr 59, Włoszech — gr 64, Niemczech — gr 81, Austrii — zł 1'12 i Francji — zł 2'12.

Trudno o bardziej rażącą rozpiętość. W tych warunkach wspomniana konferencja sztokholmska z 1924 r. miała przed sobą 2 drogi: albo starać się doprowadzić do zupełnego ujednostajnienia głównych przepisów, dotyczących posługiwania się czekami pocztowymi, jak uczyniła to w pewnej mierze odnośnie czeków bankowych konferencja haska z 1912 r., albo też pójść po linii mniejszego oporu, zrezygnować z wielkiej idei rozszerzenia pełnej działalności urzędów czekowo-pocztowych na zagranicę i, pozostawiając dotychczasowe różnice w przepisach wewnętrznych, umożliwić uczestnikom obrotu czekowego tylko prze-

lewy z jednego konta na drugie i to przez zaofiowanie im przy tych czynnościach pośrednictwa samych urzędów.

Jak wiemy, konferencja obrała tę drugą drogę.

Ale gdy potrzeba jakaś dostatecznie nabrzmieje, zmusza ludzi do pokonania wszelkich przeszkód.

Polska posiada jedną z najliczniejszych emigracji do państw obcych. Ludność ta na szczęście nasze nie zrywa związku z krajem i domaga się, aby stworzyć dla niej najłatwiejszy sposób przekazywania pieniędzy do ojczyzny.

Potrzeba ta zrodziła myśl, aby Poczta Kasa Oszczędności otworzyła pod własną firmą konta we wszystkich zagranicznych urzędach czekowych i wykorzystywała je dla otrzymania pieniędzy z zagranicy. Na drodze realizacji nowej idei piętrzyły się początkowo znaczne trudności, ale ostatecznie pokonano je, a w miarę tego, jak nabierano większej wprawy w operowaniu kontami, przekonywano się o ich użyteczności. Niebawem spostrzeżono, że konta, otworzone początkowo dla ułatwienia emigrantom przekazów do Polski, mogą służyć i do wszystkich innych operacji z zagranicą, dostępnych w obrocie krajowym. Z tą chwilą została—że tak powiemy—odkryta nowa droga przesyłania pieniędzy z jednego kraju do drugiego, droga tak łatwa, jakgdyby obywatele nie dzieliły granice polityczne i każdy mógł korzystać z wszelkich usług wszystkich istniejących urzędów czekowo-pocztowych.

Gdyby bowiem wszystkie zagraniczne urzędy czekowo-pocztowe pootwierały u siebie wzajemnie konta, i numery tych były wydrukowane np. na okładkach książeczek czekowych, wszyscy obywatele w odnośnych państwach mogliby przy pomocy tych kont skutecznie wszelkie między sobą wpłaty i wypłaty w sposób najtańszy i najdogodniejszy.

Z powyższego wynika, iż został wynaleziony jeszcze tańszy sposób przekazywania pieniędzy od przelewów międzynarodowych, których prowizja wynosi 1%. Tutaj pośrednictwo urzędów czekowo-pocztowych byłoby zbędne i przelewy z konta w jednym kraju na konto w drugim możnaby skutecznie zupełnie bezprowizyjnie. Takie operacje przy pomocy kont P. K. O. zagranicą skuteczniają już nasze konsulaty. Konsulat przelewa bezprowizyjnie kwoty ze swojego konta np. w Brukseli na tamtejsze konto Pocztovej Kasy Oszczędności, a ta po otrzymaniu wyciągu z Bureau des Chèques Postaux dopisuje bezprowizyjnie przelewy na konta w Polsce, wskazane przez konsulat, lub też przekazuje kwoty pod adresem, osób, które nie posiadają nawet kont w P. K. O.

Pierwsze przeszkody zostały zatem pokonane, a zaszczyt pionierstwa spada na polską Poczta Kasa Oszczędności.

Oprócz P. K. O. konta w zagranicznych urzędach czekowych posiadają dotąd tylko: Czechosłowacja i Jugosławia.

Lecz i one wykorzystują je wyłącznie dla czynienia wypłat gotówkowych na zagranicę. Dla wpłat do kraju używa kont swoich dotychczas jedynie polska P. K. O. Trzeba jednak dbać o to, aby doświadczeń naszych nie zrealizował, jako swoich, kto inny. Sprawa dojrzała już do tego stopnia, iż powinny być czynione przygotowania do międzynarodowego zjazdu, któryby zajął się ujednostajnieniem przepisów w obrocie czekowym w poszczególnych krajach, normalizacją druków i możliwie najdalej posunięciem zrównaniem opłat.

Wtedy dopiero mógłby każdy obywatel albo bezpośrednio sam otwierać konta czekowe w tych krajach, z którymi wiąże go stosunki finansowe, albo też korzystać z kont urzędów czekowo-pocztowych, które na podobieństwo wielkich kanałów łączyłyby z sobą poszczególne kraje.

Przy sposobności takiego zjazdu międzynarodowego należałoby poddać również ściślejszej analizie oraz porównaniu wewnętrzną budowę wszystkich urzędów czekowo-pocztowych, ich organizację i stronę techniczno-manipulacyjną, co pozwoliłoby wykorzystać doświadczenia cudze i doprowadzić do większej jednolitości oraz sprawności, a tem samem jednakowej wydajności pracy w poszczególnych urzędach. Wogóle niezwykle zastanawiającą jest rzeczą, że urzędy cze-

kowo-pocztowe nie odczuwają dotąd potrzeby posiadania ściślejszych między sobą stosunków i komunikowania sobie wzajemnie wyników, zdobytych w dziedzinie udoskonalenia pracy. Koszty, z tem związane, zostałyby niewątpliwie dziesięciokrotnie pokryte przez osiągnięte korzyści, gdyby urzędy czekowo-pocztowe nawiązały bliższy z sobą kontakt na wzór kas oszczędności, skupionych w międzynarodowym biurze zjazdów.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że życie zmusi urzędy czekowo-pocztowe do realizacji poruszonych w tym artykule myśli. Chodzi tylko o to, kiedy nastąpi ta realizacja i które państwo da pierwsze inicjatywę na gruncie międzynarodowym.

R. Wojdaliński

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

FRANCJA

STAN PRZEMYSŁU WEŃNIA-NEGO. — Francuski przemysł wełniany pracuje w sytuacji pomyślniejszej aniżeli ten sam dział produkcji w innych krajach, jednakowoż z dużą siłą odczuwa wpływ zarówno spadku cen surowca wełnianego, jak i zacieśnienie się rynków. Spadek cen surowca, postępujący stale naprzód, utrudnia w najwyższym stopniu kalkulację przedział, które posiadają znaczne ilości towaru na składzie, a nie mogą zapasów tych ograniczyć w poważniejszym stopniu. Przemysłowcy przewidują jednak, że cena surowca w najbliższym czasie zatrzyma się w swym spadku i zacznie wzrastać, a to wskutek zmniejszenia się poglobia owiec, jakie nastąpić musi w związku z posuchą i pewnymi restrykcjami, obserwowanymi w głównych krajach produkujących, a mianowicie w Australji i Afryce Połudn. Wzwyżka cen surowca, a więc i przędzy wpłynie — zdaniem przemysłowców francuskich — ożywczo na konsumenta, wstrzymującego się obecnie z zakupami w przewidywaniu dalszego spadku cen. Co do sytuacji na rynku zbytu, to 60% produkcji francuskiej lokowane jest w kraju, napotykać na silną konkurencję jedwabiu sztucznego, którego produkcja wzrasta stale; objaw ten jednak uważany jest za przejściowy, i przewiduje się, że w razie nastania dłuższych chłódów konsument powróci do wełny, mniej eleganckiej od jedwabiu, lecz praktyczniejszej. Poza tem obserwuje się, że koło nabywców towarów wełnianych rozszerza się stopniowo, a mianowicie wieś francuska powoli przesuwa się z tkanin tańszych na wełniane. Natomiast rynki zagraniczne, odbierające 40% produkcji francuskiej, uległy znacznemu zacieśnieniu, wywołanemu kryzysem rolniczym, odczuwanym zarówno przez liczne kraje europejskie, jak i przez kolonie francuskie i inne kraje egzotyczne. W tym samym kierunku oddziaływały i zaburzenia polityczne w Chinach i Indjach, wreszcie również rosnące barjery celne, utrudniające konkurencję z przemysłami rodzimymi. Niemniej w zainteresowanych kołach francuskich sytuacja oceniana jest naogół optymistycznie, w przekonaniu, że przeżywane dziś trudności są przejściowe i znikną w miarę po-

praw ogólnej sytuacji gospodarczej świata.

BELGJA

NAJWYŻSZA RADA GOSPODARCZA. — Według wiadomości prasowych, w najbliższym czasie ma być utworzona Najwyższa Rada Gospodarcza, której zadaniem będzie przestudjowanie przyczyn i konsekwencji kryzysu, odczuwanego obecnie przez Belgję, oraz przedłożenie Rządowi propozycji co do pożądaných posunięć polityczno-gospodarczych. Przewodniczącym tego nowego ciała ma zostać P. G. Theunis, członkami będą bankierzy, przemysłowcy, ekonomiści, reprezentanci syndykatów i t. p. przedstawiciele sfer gospodarczych.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

SPADEK PRODUKCJI JEDWABIU SZTUCZNEGO. — Według informacji „Wall-Street Journal” tegoroczna produkcja jedwabiu sztucznego w Stanach Zjednoczonych okaże się niższą od zesłorocznej, co będzie pierwszym wypadkiem regresji w dziejach tej stale i konsekwentnie rosnącej gałęzi produkcji. W 1929 r. Stany Zjednoczone wyprodukowały około 123 miljn. lbs jedwabiu sztucznego, na rok zaś bieżący przewidywano produkcję 162 miljn. lbs; jednak fabryki pracują w 40 — 50% swej zdolności wytwórczej, a mianowicie American Viscose, dostarczająca prawie połowę zapotrzebowania, w 50%, Du Pont Rayon w 45%, The Tubize w 50%, Industrial Rayon w 42%, firmy mniejsze zaś w zakresie jeszcze znacznie więcej ograniczonym. Jeżeli wytwórczość pozostanie na tym samym poziomie do końca roku, produkcja całkowita w r. b. wyniesie 75—80 miljn. lbs; w pierwszym półroczu r. b. wyprodukowano 40 miljn. lbs, wobec 55 miljn. lbs w tym samym okresie r. ub.

Przyczyną spadku produkcji jest stosunkowo wysoka — pomimo obniżek — cena jedwabiu sztucznego na rynku Stanów Zjedn. i jednoczesny spadek ceny zagranicznego jedwabiu naturalnego poniżej \$ 3 za lbs, przez co ten ostatni stał się konkurencyjnym dla najlepszych gatunków

produktu sztucznego, co jest wypadkiem notowanym po raz pierwszy. Dają się również słyszeć głosy, że trudności produkcji jedwabiu sztucznego istotne swe źródło mają w nadmiernej ochronie celnej i związanej z tem wysokiej cenie wełny, stwarzającej mylnie wrażenie zupełnego bezpieczeństwa produkcji. Pod wpływem spadku ceny i rosnącej konkurencyjności jedwabiu naturalnego fabryki europejskie stale obniżają swe koszty własne, fabrykom amerykańskim zaś wydało się to zbyt wysokie, aż do momentu obecnego, gdy różnica cen przejawiała się z całą drastycznością i gdy powstaje ewentualność importu jedwabiu nie tylko naturalnego, lecz również sztucznego z Europy. Uważać to należałoby za dowód, iż ochrona celna zupełnie inaczej oddziaływała na przemysł nowopowstający, a inaczej na rozwinięty już w pełni, skłaniając ten ostatni do utrzymania nadmiernej wysokości ceny własnej, noszącej w sobie zarodek nieprzewidzianych a groźnych komplikacji.

NIEMCY

BANKRUCTWA W PRUSACH WSCHODNICH. — Do znacznej liczby bankructw, które w ostatnich czasach nawiedzają sztucznie podtrzymywany przemysł wschodnio-pruski, dochodzi obecnie bankructwo wielkiej fabryki dykt, fornirów i wyrobów stolarskich „Potempa & Co” w Królewcu. Firma „Potempa & Co” została założona w jesieni 1924 r. przy współudziale kapitału holenderskiego. W ciągu swej kilkuletniej działalności fabryka rozwijała się bardzo dobrze. W fabrykacji swej firma opierała się w dużej mierze na polskim surowcu. Firma „Potempa & Co” jest jednym z większych przedsiębiorstw przemysłowych w Królewcu. Fabrykę wyposażono w najbardziej nowoczesne urządzenia i maszyny. W czasie swego największego rozwoju zatrudniano w fabryce 700 osób, a z początkiem 1930 r. było w niej zatrudnionych jeszcze około 500 robotników. Obecnie fabryka „Potempa & Co” zawiesiła wypłaty — jak kursują pogłoski — proponuje swoim wierzycielom 30—40%. Przyczyną bankructwa jest nadmierne zadłużenie się na cele inwestycyjne.

Poza bankructwem fabryki „Potempa & Co” lipiec przyniósł też wiadomość

o ostatecznej likwidacji pralni wełny „Ostpreussische Dampfollwaescherei, A. G.” w Królewcu, która jesz ze przed paru laty, a szczególnie przed wojną, dostarczała wielkich ilości pranej wełny dla przemysłu włókienniczego w b. Królestwie i Rosji. Również w ubiegłym miesiącu zbankrutowała fabryka wyrobów emaljowanych, lakierowanych oraz cynowych „A. H. Neufeldt G. m. b. H.” w Elblągu. Na powyższych bankructwach jednak nie koniec. Dzienniki przyniosły ostatnio wiadomość o zgłoszeniu konkursu przez firmę drzewną Adolf Schwarz w Królewcu, posiadającą w Prusach Wsch. 3 wielkie tartaki parowe. Firma ta przeciera znaczne ilości drzewa polskiego.

KONCENTRACJA PRZEMYSŁU MASZYNOWEGO DLA CELÓW EKSPORTU.

— Według informacji „Frankfurter Ztg” w niemieckim przemyśle maszynowym nurtują projekty stworzenia wspólnej organizacji dla celów eksportu, głównie zamorskiego. Dotyczy to przede wszystkim powołania do życia wspólnych biur sprzedaży zagranicznej. Porozumienie to miałoby donieść znaczenie nie tylko ze względu na organizację handlową, lecz również dzięki możliwości obniżenia kosztów wstępnych prac inżynierskich, oraz większej łatwości finansowania eksportu. Projekty odnośne przewidują w jednym ze swych warańtów utworzenie syndykatu eksportowego, łączącego około tysiąca wielkich i mniejszych fabryk maszyn, domów instalacyjnych i domów handlowych, pracujących w branży maszynowej, przyczem syndykat ten rozporządzałby budżetem RM 4 miljn. rocznie, m. in. na cele propagandy. Koncesja ta spotyka się z krytyką ze względu na wielkie zróżnicowanie przemysłu maszynowego i trudność uzgodnienia ich potrzeb eksportowych. Więcej realnem wydaje się utworzenie organizacji o bardziej zacieśnionym zakresie, obejmującym tylko niektóre kategorie fabryk. Zaznaczyć należy, że wartość produkcji niemieckiego przemysłu metalowego wyniosła w 1929 r. RM 4.200 miljn., t. j. przewyższała produkcję z 1928 r., równą RM 4 milj., a również produkcję w 1913 r., obliczaną według cen z 1925 r. na RM 3.85 milj., przyczem na eksport przeznaczono w 1913 r. 27%, w 1928 r. 29%, a w 1929 r. już 34%.

PRZEMYSŁ NAFTOWY. — Rok 1929 wykazał już, że Niemcy w bardzo silnym stopniu przystąpili do rozwoju swej produkcji naftowej i poszukiwań nowych złóż naftowych. W rozmaitych częściach Rzeszy, szczególnie na równinie północnoniemieckiej, przystąpiono do nowych robót wiertniczych; poszukiwania te dały prawie wszędzie wyniki korzystne; rozwój produkcji zaś od 1928 r. wykazuje stały powolny wzrost: 1928 r. — 92.009 t, 1929 r. — 103.798 t, I połowa 1930 r. — 72.200 t (szacowana na cały rok około 150.000 t). Produkcja powyższa otrzymuje się głównie przy pomocy szybów wiertniczych głębokich (1.000 m i więcej), a tylko nieznaczna część (około 26%) w odbudowie górniczej; procent ten zmniejszy się jeszcze w stosunku do ogólnej produkcji tego roku. Wartość tej rocznej produkcji oceniana jest na RM 13 miljn., a o ile uwzględnimy się przeróbkę ropy na uszlachetnione produkty, to w niemieckim bilansie gospodarczym wyniesie kwota ta RM 40—50 miljn.

Ciekawe są dane co do pionierskiej działalności; i tak, pionierska działalność

prowadzona jest we wszystkich prawie okręgach: w Hannoverze, na równinie północnoniemieckiej, w Baden. Szczególnie zaciekawili cały świat wiercenia badające, gdzie w lesie Berkhöpen koło Peine odkryto rzekomo znaczne złoża naftowe dzięki licznym wierceniom próbnym. Te wszystkie wiercenia próbne zainteresowały mocno kapitały zagraniczne: amerykańskie, angielskie, francuskie i, ostatnio, szwedzkie. Dowodem tego jest zawiązana w końcu r. ub. spółka angielsko-amerykańska „North European Oil Corp.”, która zawarła w prowincjach Oldenburg, Bremen, Hamburg, Holstein, Meklenburg, Hannover i Braunschweig kontrakty na olbrzymie tereny z rządami krajowymi i osobami prywatnymi oraz rozpoczęła już duże wiercenia. Wyniki ich są korzystne i Niemcy mają nadzieję, że rozwój produkcji ropy pójdzie silnie naprzód.

Jednak trzeba przyznać, że choć rozwój pionierskiej i wiertniczej działalności jest duży, Niemcy załą się, że rozbudowa terenów postępuje powoli, gdyż spółki zagraniczne inwestują zbyt mało kapitałów, krajowe zaś zbyt są biedne, by mogły rozwinąć żywszą działalność. Drugim brakiem, powodującym wstrzymywanie rozwoju produkcji ropy, prócz czynników międzynarodowych, jak nadmiar ropy, polityka pewnych koncernów naftowych wszechświatowych, jest niedostateczna zdolność przeróbca krajowych zakładów rafineryjnych (zaledwie około 95.000 t rocznie), przez co ropa krajowa nie znajduje pożądanego zbytu. Dlatego też ządaniem niemieckich sfer naftowych jest zapoczątkowanie budowy nowych rafinerji oraz rozbudowa starych. Trzecim czynnikiem hamującym, na który Niemcy załą się — to ustrój stawek celnych. Wprowadzenie różnicy ceł między ropą i produktami naftowymi dałoby impuls do rozwoju krajowej produkcji ropy, budowy i rozbudowy rafinerji, gdyż wówczas z korzyścią przerabiałaby też ropy obce, co odbiłoby się niewątpliwie na rynku pracy oraz bilansie płatniczym Niemiec. Polityka Rządu w tych sprawach nie jest jasna, gdyż, zdaje się, zbyt jest uzależniona od czynników międzynarodowych, aby móc zdobyć się na samodzielną politykę naftową.

Wł. Łag.

AUSTRIA

KARTEL PRZĘDZAŁN BAWELNY. — Austriacki przemysł włókienniczy znajduje się od dłuższego czasu w ciężkiej sytuacji, wywołanej zacieśnieniem się rynku wewnętrznego i jednocześnie trudnościami w eksporcie. Miarą trudności bawelnictwa austriackiego jest zawieszenie pracy w 8 wielkich zakładach przędzalniczych i tkalniach, oraz w szeregu mniejszych przedsiębiorstw w Przedarulanji; pozostałe zakłady walczą z poważnymi trudnościami, pracując po parę godzin na dobę. W czerwcu i lipcu r. b. zatrudnienie przędzałań w dalszym ciągu pogarszało się, w związku z czem aktualne stały się plany kartelizacji przemysłu przędzalniczego, mające tem donioślejsze znaczenie, że wzajemna konkurencja fabryk była jedną z poważniejszych przyczyn przeżywanego trudności. Narady nad utworzeniem kartelu trwały parę tygodni i doprowadziły ostatnio do pozytywnych rezultatów; podpisana umowa kartelowa obejmuje wszystkich austriackich wytwórców przędzy bawełny. Uregulowaniu pod-

legła produkcja poszczególnych zakładów, przyczem produkcję globalną ograniczono do wysokości wytwórczości z lat 1925—1927, gdy wynosiła ona od 230 miljn. kg do 289 miljn. kg; kartel dokonał również ujedno tajnienia cen.

Nowa organizacja poczyniła w zarządzie austriackich kolei odpowiednie kroki, w celu uzyskania zniżek kolejowych dla transportów bawełny, motywując swe żądania tem, że obecnie obowiązujące stawki taryfowe, obliczane były wówczas, kiedy cena surowca była znacznie wyższa, przez co obciążenie procentowe surowca było mniejsze. Na powyższą interwencję wyraził zarząd kolei zgodę na obniżenie wspomnianej taryfy o 15%.

RUMUNJA

WYSTAWA MIĘDZYNARODOWA W BUKARESZCIE. — Od 7 do 8 września r. b. w Bukareszcie odbywać się będzie międzynarodowa wystawa radio i aero-chemii. Wystawa podzielona będzie na 2 sekcje, z których jedna obejmie wszelkie urządzenia, związane z radiofonją, filmem mówionym, telefotografją, telewizją i t. p.; druga sekcja obejmować będzie wszelkie środki walki chemicznej i urządzenia zbiorowej i indywidualnej obrony w wojnie chemicznej.

UDZIAŁ KREUGERA W INSTYTUCIE KREDYTU ROLNEGO.

— Według wiadomości prasy niemieckiej, podroz P. Ivara Kreugera do Rumunii wywołana była pertraktacjami o sfinansowanie Instytutu Kredytu Rolnego. Jak wiadomo, przy przejmowaniu monopolu zapalczanego w 1929 r. Kreuger udzielił Rumunii pożyczki w wysokości \$ 30 miljn., wchodzącej w skład pożyczki stabilizacyjnej. Obecnie jakoby zaferował Kreuger pożyczkę dla wymienionego powyżej Instytutu w wysokości zaledwie \$ 2 miljn., tem niemniej fakt ten uważany jest w Rumunii jako wielce doniosły.

WĘGRY

EKSPOKT BEKONÓW. — Pierwszy transport bekonów z Węgier do Anglii odszedł w połowie czerwca 1929 r. Od tego czasu przerobiono i wywieziono ok. 32.000 sztuk, co przy istniejącym na Węgrzech braku odpowiedniego materiału żywego można uważać niewątpliwie za wynik pomyślny. Zachęczone sukcesem niemieckiej firmy Anspachera, która pierwsza zaczęła na Węgrzech produkować bekon, węgierskie przetwórnice mięsne wzięły się tak gorliwie do wyrobu i eksportu bekonu, że niebawem załaty rynek angielski, a ponieważ eksportowany towar nie był zawsze pierwszorzędnej jakości, bekon węgierski tracił coraz więcej na cenie i nie zdołał wytrzymać konkurencji, w ostatnim zaś czasie zaufanie rynku angielskiego do towaru węgierskiego tak dalece się zachwiało, że nawet dwie największe wytwórnice bekonów (w Budapeszcie i Szeged) musiały być na kilka tygodni unieruchomione.

W celu uzdrowienia stosunków w produkcji i eksporcie bekonów sfery zainteresowane uważają za konieczne śpieszne rozpoczęcie akcji w dwóch kierunkach: wzmożenia propagandy w interesie zwiększenia hodowli trzody typu angielskiego oraz postawienia wyrobu bekonów pod ścisły nadzór państwowy i zarządzenia ich znakowania. Co się tyczy pierwszego

z tych punktów, to Rząd stara się podnieść hodowlę trzody angielskiej, udzielając kredytów na zakupienie kiernozów. Co się zaś tyczy drugiej kwestji, to ustawa o znakowaniu bekonu, mimo oporu pewnej części przetwórci mięsnych, obawiających się przewagi zwłaszcza Anspacherów, prawdopodobnie niebawem się ukaże.

SZWECJA

WPLYW KRYZYSU ŚWIATOWEGO. — Szwecja jest jednym z nielicznych państw, których sytuacja gospodarcza kształtowała się doniedawna pomyślnie, nie poddając się wpływom kryzysu światowego. Obecnie jednak okazuje się, że ta pożądana izolacja kraju nie da się nadal utrzymać, pojawiają się bowiem poważne oznaki, wskazujące, iż do końca pierwszego półrocza r. b. sytuacja zaczęła ulegać zmianie na gorsze, pod niewątpliwym wpływem stanu konjunktury w reszcie świata. Bilans handlowy za pierwsze półrocze dał saldo bierne w wysokości 86'4 miljn. koron wobec 55 miljn. w tym samym okresie r. ub., przyczem nastąpił spadek zarówno importu, jak i eksportu. Według informacji „Svensk Finanstidning” indeks produkcji spadł do 140 w maju r. b. do 123 w czerwcu; ceny surowców spadły do 127 w styczniu r. b. do 112 w lipcu, ceny hurtowe spadły do 131 w styczniu r. b. do 123 w czerwcu r. b.

BULGARJA

NOWA POŻYCZKA. — Według informacji, uzyskanych przez pismo „Zarja” od gubernatora „Narodna Banka”, Rząd bułgarski zamierza zaciągnąć pożyczkę zagraniczną, przeznaczoną na inwestycje rolne. Gubernator „Narodna Banka” ma się udać w początku września r. b. do Bazylei celem przeprowadzenia odpowiednich negocjacji w Banku Wyplat Międzynarodowych; chodzi tu o pożyczkę w kwocie 4 milj. lewów, która byłaby zużyta na prace irygacyjne w Bułgarii południowej, na budowę elewatorów i t. p., przyczem wyzyskanie całej sumy jednorazowo nie jest uważane za konieczne, przeciwnie, poszczególne jej transze mają się ukazywać w miarę postępu robót. Informacja ta spotkała się z oficjalnym dementi, które jednak było jakoby spowodowane przez Komisarza Finansowego Ligi Narodów P. Charona, pomimo, iż wiadomość jest zasadniczo prawdziwa.

LITWA

FABRYKA BEKONÓW. — W Kłajpedzie znajduje się obecnie w fazie organizacji towarzystwo akcyjne, które zamierza podjąć fabrykację bekonoń. W skład tego towarzystwa wchodzi grupa właścicieli ziemskich z okręgu kłajpedzkiego oraz grupa kapitalistów angielskich. Nowa fabryka ma wyrabiać bekony dla rynku angielskiego; z odpadków będą wyrabiane konserwy. Zdolność produkcyjna fabryki wynosić będzie c-a 20 — 30.000 sztuk świń rocznie.

Towarzystwo akcyjne, o którym mowa, nie zamierza budować całości potrzebnych budynków fabrycznych, lecz użyć do tego celu częściowo budynków i urządzeń rzeźni miejskiej w Kłajpedzie; reszta potrzebnych budynków zostanie wybudowa-

wana na terenach, przyległych do rzeźni miejskiej.

Porozumienie między zarządem rzeźni miejskiej w Kłajpedzie a nowym towarzystwem zawarto narazie na lat 3, na tej zasadzie, iż towarzystwo uiszczać będzie opłaty za każdą ubitą sztukę, obliczone według dosyć szybkiej degresji, a mianowicie wynoszące przy pierwszych 10.000 sztuk rocznie 4 lity za sztukę, przy uboju zaś powyżej 30.000 sztuk — już 2'25 litów. W razie przekroczenia przez ubój liczby 30.000 sztuk rocznie, rzeźnia udziela zniżki 1 lita od sztuki, na utworzenie sumy, wynoszącej 50% wartości inwestycji towarzystwa, lecz nie więcej jak 200.000 litów; wywołane to jest warunkiem umowy, iż w razie rozwiązania umowy, rzeźnia miejska staje się właścicielem wszelkich urządzeń, zbudowanych przez towarzystwo. Umowa po 3 latach podlegnie rewizji; towarzystwo gwarantuje, że począwszy od trzeciego roku dochody rzeźni nie będą mniejsze jak 100.000 litów.

Jak z treści umowy wynika, myślą przewodnią układu jest, aby bez nakładu wielkich inwestycji móc podjąć fabrykację bekonoń. Na pierwszy rzut oka wydaje się, że obie strony kontraktujące robią dobry interes, gdyż towarzystwo (dzięki dzierżawie) nie potrzebuje budować nowych gmachów fabrycznych, a rzeźnia miejska w Kłajpedzie, przynosząca dotąd deficyt, ma zapewniony stały dochód.

Nie trzeba chyba dodawać, jak ważne znaczenie dla hodowli litewskiej i ogólnego położenia rolnictwa litewskiego może mieć utworzenie tej nowej placówki przemysłowej. Zamierzony ubój 30.000 świń rocznie odpowiada 33% ogólnego eksportu świń z Litwy w 1929 r., przyczem 39% tego eksportu kierowało się do Niemiec. Wskutek podwyżki ceł na nierogaciznę w Niemczech, eksport świń z Litwy do Niemiec został mocno zahamowany, co odbiło się bardzo niekorzystnie na rolnictwie litewskim.

Jakkolwiek prasa kłajpedzka donosi, że nowe towarzystwo dla fabrykacji bekonoń finansuje własność ziemską okręgu kłajpedzkiego i kapitał angielski, to jednak bardzo prawdopodobnym wydaje się, że jest to w rzeczywistości kapitał niemiecki. Powyższe przypuszczenie jest tem bardziej uzasadnione, że zgadzałoby się ono z ogólną polityką Niemiec w stosunku do Litwy i że utworzenie podobnej fabryki bekonoń byłoby pewnego rodzaju rekompensatą za zamknięcie rynku niemieckiego dla świń litewskich, skutkiem podwyżki ceł.

Urzeczywistnienie planu eksportu 30.000 świń rocznie do Anglii, pod postacią bekonoń, stworzy też niewątpliwie pewną konkurencję dla eksportu polskiego.

INDJE BRYTYJSKIE

SKUTKI BOJKOTU GOSPODARCZEGO. — Wiadomości gospodarcze, przedstawiające się jedynie zrzadka z Indji, gdzie panuje ostra cenzura, pozwalają niemniej zdać sobie w ogólnych zarysach sprawę z niezbyt pomyślną sytuacją gospodarczą tego kraju. Od marca r. b., t. j. od czasu rozpoczęcia aktywnego bojkotu towarów zagranicznych, import do Indji zmalał zależnie od kategorii artykułów od 15 do 30%. Wpływy celne kraju w drugim kwartale r. b. wykazują deficyt £ 795 tys. w porównaniu z preliminowanymi w budżecie wpływami.

Koła miarodajne stwierdzają, że spadek importu jest rezultatem ruchu nieposłuszeństwa cywilnego. Uważają, że skutki bojkotu wystąpią w całej pełni dopiero w dalszej przyszłości. Za najpoważniejszą reakcją uważają podważenie zaufania wewnątrz kraju i sparaliżowanie handlu. Handel indyjski zostanie dotknięty obecnym stanem rzeczy w znacznie wyższym stopniu niż dochody Rządu.

Indyjski przemysł włókienniczy jest poważnie dotknięty kryzysem. Sytuacja przemysłu bawełnianego w Bombaju pogarsza się. Dziesięć przedziałów grupy Sassoon, zatrudniających ogółem 20 tys. robotników, ogłosiło, że począwszy od 15 sierpnia zamkna częściowo swe zakłady o ile warunki pracy nie poprawią się. Dwadzieścia innych przedsiębiorstw ma również uczynić to samo. Dzięki temu połowa przemysłu tekstylnego byłaby unieruchomiona.

W ciągu 3 miesięcy — kwietnia, maja i czerwca — przywóz tkanin brytyjskich do portu w Bombaju wynosił zaledwie 17 tys. pakunków wobec 43 tys. w analogicznym okresie r. ub. Przywóz wszystkich tkanin zagranicznych spadł do 68 tys. pakunków, wobec 91 tys. w r. ub. Podobna depresja panuje w przemyśle juty. Przedziałnie pracują czas ograniczony, a zapasy surowca wzrastają. Prezydent Izby Handlowej w Kalkucie przepowiedział, że tylko w tem miesiącu 30 czerwca roku przyszłego zapasy juty, przeniesione z poprzedniego sezonu, przedstawiać będą wartość kilkudziesięciu miljn. fr. Jedyne ratunek oczekiwany jest od śpiesznego uregulowania kwestji politycznej.

Od uspokojenia politycznego również zależy rozpoczęcie licznych prac o interesie ogólnogospodarczym. Najważniejszy z tych programów polega na wybudowaniu kolei żelaznych, dróg, kanałów irygacyjnych oraz tam w prowincji północno-zachodniej Indji — Sind. Dotychczas już suma £ 16 miljn. została ulokowana w budowę tamy w Sakkhar. Oczekują rozpoczęcia nawodnienia tej prowincji w 1932 r. i zwiększenia powierzchni uprawy z 2½ miljn. morgów do 6 miljn. morg. Ten rozległy program rozwoju ekonomicznego Sindu jest przedsięwzięciem Anglii, która widzi w niem również interes administracyjny. Skoro Sind zostanie połączony szybką komunikacją z Bombajem, ułatwi to również obronę pogranicza północno-zachodniego, do której władze brytyjskie przykładają wielką wagę.

Pozycja finansowa Rządu indyjskiego jest niejasna. Nie ulega wątpliwości, że posiada on swoje tajne fundusze, oraz źródła dochodów. Z drugiej strony kredyt City stoi dla niego zawsze otworem, jakkolwiek obecny moment nie jest odpowiedni dla zaciągania pożyczek.

Biuletyn kongresu panindyjskiego (cena, że Rząd Indji zmuszony jest ostatnio do wydobycia 93 kror rupij (bliisko £ 3 milj.) dla pokrycia natychmiastowych zobowiązań. Biuletyn dochodzi do liczby tej przez różne obliczenia. Tak np. uważa on, że bojkot cywilny przyniesie Rządowi stratę 10 kror (około £ 350 miljn.) na preliminowanych dochodach, oraz że kosztą represji opinii publicznej zwiększą o około 5 kror (£ 170 miljn.) przewidziane wydatki. O tem, że sytuacja finansowa Rządu Indji jest ciężka, świadczy fakt, że odłożył on do końca 1932 r. wykupno kolei żelaznej Annamu w Bengalu, które miało być przeprowadzone o rok wcześniej.

Wysoce interesujące i charakterystyczne jest, że w tym samym momencie Niemcy organizują swoją ekspansję handlową na rynki indyjskie. Pod nazwą „Export Dienst India Limited” została ostatnio utworzona ogólna instytucja wywozowa i przywozowa pomiędzy Indjami i Niemcami, mająca w Bombaju zależny od siebie organizm pod firmą „Indo-German Products Cooperation”. Niemiecki „Export Dienst” został założony przez przeszło 200 przedsiębiorstw niemieckich. Na czele jego stoi P. Teodor Ficker, który zwiedził Indie w styczniu. Agencja indyjska, znajdująca się pod patronatem wielkich finansistów indyjskich, zamierza zakładać w Indiach całą sieć fabryk, dla jak największego o ile możliwości ograniczenia przywozu towarów zagranicznych. Oczywiście jest, że plan ten w pierwszym rzędzie godzi w interesy handlu angielskiego.

R. Bat.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

CZECHOSŁOWACJA. — Zmiana taryfy celnej. — Ustawa z dn. 13 czerwca 1930 r. zawiera następujące zmiany taryfy celnej:

1. — W klasie VIII (stawka celna autonomiczna w Kcz. za 100 kg): poz. 63 — woły 260; poz. 64 — byki 260; poz. 65 — krowy 240; poz. 66 — bydło młode 210; poz. 67 — cielęta 210; poz. 70 — świnie 300.

Uwaga: o ile cena przeciętna na świnie żywej wagi (według obliczeń kasy bydła i mięsa w Pradze) w miesiącu kalendarzowym okaże się niższą od Kcz. 10'60, to do stawki autonomicznej i konwencyjnej dochodzi dodatek w wysokości Kcz. 80 za 100 kg żywej wagi. Zostanie on zniesiony z chwilą, gdy cena przeciętna za dany miesiąc osiągnie conajmniej Kcz. 11'70. O wprowadzeniu dodatku lub jego zniesieniu nastąpi ogłoszenie w zbiorze ustaw i rozporządzeń Ministra Skarbu, wydawanych w porozumieniu z Min. Przemysłu, Handlu, Rzemiosł i Opieki Publicznej z mocą obowiązującą od 10 każdego następnego miesiąca.

Jeżeli jednak cena, notowana w sposób, jak wyżej, spadnie poniżej Kcz. 9'80, to pobiera się dodatek podwyższony tak, by możliwe było osiągnięcie cenę Kcz. 10'60. O ile zaś cena przeciętna za 1 kg przewyższa Kcz. 12'50, to Rząd obniża stawkę umowną i konwencyjną, by osiągnąć poziom Kcz. 10'60. Dalsze zmiany stawek: (st. autonomiczna w Kcz. za sztukę) poz. 71 — konie; powyżej 2 lat — 2.500, do 2 lat — 1.200. Uwaga: źrebięta, towarzyszące matkom — 600; poz. 72 — muły i osły — 1.000.

2. — w klasie XIV (stawka auton. w Kcz. za 100 kg wagi netto) — poz. 113 — chleb zwykły biały i czarny, suchary okrągłe — 150; poz. 117 — mięso: świeże 520, przygotowane, solone, suszone, wędzone, obgotowane 840; poz. 118 — kielbasy — 1.200.

Stawki wymienionych dalej pozycji nie mogą być w nowozawieranych traktatach handlowych ustalane poniżej następującego poziomu:

1. — w VIII — poz. 63 — woły Kcz. 160 od 100 kg żywej wagi, poz. 64 — byki

160; poz. 65 — krowy 140; poz. 66 — młode bydło 130; poz. 67 — cielęta 130; poz. 70 — świnie wagi do 120 kg 120.

2. — w klasie XIV — poz. 117 — mięso świeże (za 100 kg wagi netto) 320.

W związku z obowiązującymi obecnie Czechosłowację traktatami, cło w stosunku do krajów traktatowych jest niższe od wymienionego w początku notatki: dla poz. 63 (woły) i 64 (byki) o Kcz. 44, poz. 65 (krowy) o Kcz. 38, poz. 66 (młode bydło) i poz. 67 (cielęta) o Kcz. 37, poz. 117 (mięso świeże) o Kcz. 88. Stawki te pozostają w mocy do czasu, gdy notowania nie spadną więcej, niż 8% w stosunku do przeciętnych cen z marca i kwietnia. Jeżeli zaś obniżą cen nastąpi, to stawki te podwyższą się do poziomu autonomicznych (wymienionego powyżej). Jako minimum ceny przyjmuje się dla tych obliczeń Kcz. 7'80. Jeżeli cena obniży się o 16%, to pobiera się dodatek, równy podwójnej wysokości obecnej różnicy cła.

Ustawa weszła w życie w 15 dni po ogłoszeniu, które nastąpiło dn. 26 czerwca r. b.

RUMUNJA. — Przedłużenie mocy obowiązującej traktatu z Austrią. — Wypowiedziany przez Rząd rumuński z dniem 1 marca 1930 r. traktat austriacko-rumuński z 1924 r. (oparty na klauzuli największego uprzywilejowania) przedłużony został do dn. 1 października 1930 r. Pozostaje to w związku z wydanym przez Rząd rumuński rozporządzeniem o niestosowaniu stawek nowej taryfy celnej wobec państw, z którymi nie odnowiono traktatów handlowych.

Poz. tar. cel.	T o w a r	Jednostka	Taryfa gen.	Taryfa konwenc.
380 p. 2	Ostrza do golenia	1 kg netto	105	35
564	Maszyny do szycia	1 kg brutto	3	1
565	Błaty drewniane do maszyn do szycia	100 kg brutto	162	54
691	Filmy fotograficzne niewyświetlone	1 kg netto	6	2
692	Filmy fotograficzne wyświetlone	„ „	75	25
721	Kołowce i części	„ „	15	5
722	Motocykle	„ „	12	4
723	Części rowerów i motocykli	„ „	15	5
729 i 730	Samochoody i podwozia z motorami, zależnie od wagi	„ „	7'20 — 3'60	3 — 1'50
795	Sztuczne barwniki o ganiczne w proszku i kryształach	„ „	12	6
796	Ditto w masie o zawartości wody minimum 50%	„ „	6	3
1288	Przędza z jedwabiu sztucznego, nieskręcana, koloru naturalnego lub bielona	„ „	7	3'50
1289	Ditto nieskręcana, barwiona	„ „	12	4'50
1290	Ditto skręcana, naturalnego koloru lub bielona	„ „	12	5
1325	Szynki surowe	100 kg netto	312	104
1325 p. 2	Szynki gotowane lub inaczej przyrządzone, prócz opakowanych w blachę	„ „	345	115

Podwyżki powyższe nie będą stosowane do towarów, nadanych bezpośrednio do Hiszpanji przed 23 lipca r. b. lub znajdujących się w tym dniu na składach celnych.

TURCJA. — Traktat handlowy z Bułgarią. — W dn. 27 maja 1930 r. został zawarty w Ankarze traktat handlowy bułgarsko-turecki, oparty na klauzuli największego uprzywilejowania. Ponadto Bułgarii zostały przyznane zniżki celne na węgiel drzewny (30%) i na Kaschkawal (ser bułgarski) (25%), Turcji zaś na ryby świeże, niesolone (poz. 30, 31 b i 31 c) i na wosk (poz. 124 a). Węgiel drzewny dostarczany był dawniej do Turcji z Wilenszczyzny.

NIEMCY. — Podwyższenie cła na masło. — Dn. 17 b. m. przyjął Reichstag projekt ustawy o dodatkowej umowie handlowej między Niemcami a Finlandią, z 25 listopada 1929 r. Umowa ta zmienia część taryfową traktatu handlowego między wymienionymi krajami (z 26 czerwca 1926 r.). Najważniejszą dla nas zmianą jest podniesienie konwencyjnej stawki celnej na masło z dotychczasowych RM 27'50 do RM 50 za 100 kg. Stawkę tę obniża się z dniem 1 stycznia 1934 r. do RM 40, z dniem zaś 1/l 1936 r. na RM 30 za 100 kg. Dzięki tej zwyzce istnieją szanse, że masło polskie odzyska obecnie na rynku niemieckim zdolność konkurencyjną, utraconą w końcu lipca r. ub.

WŁOCHY. — Zniesienie zakazu przywozu. — W „Gazetta Ufficiale” Nr. 154 z dn. 3 lipca r. b. zostało opublikowane rozporządzenie ministerjalne z dn. 26 czerwca r. b., które znosi zakaz przywozu dla oleju transformatorowego z dn. 30 września 1929 r.

HISZPANJA. — Podwyżki celne. — Rozporządzeniem królewskim z 22 lipca r. b. wprowadzono podwyżkę stawek celnych na szereg towarów, przyczem cło uiszczane być musi w efektywnym złocie lub czekiem, opiewającym na walutę złota. Rozporządzenie to oznacza w pewnym stopniu również zmianę struktury taryfy hiszpańskiej, albowiem niektóre towary, zawarte dotąd we wspólnych pozycjach, zostały przy okazji podwyżki wyodrębnione. Nowe cła na ważniejsze towary przedstawiają się następująco (w pesetach złotych):

ESTONJA. — Projekt nowej taryfy celnej. — Komisja Celna przy estońskim Ministerstwie Handlu zakończyła prace nad nową taryfą celną, przyczem pozostawiono zainteresowanym sferom gospodarczym czas do 1 września r. b. na wypowiedzenie swych wniosków i opinii. Nowa taryfa celna zawiera zniżki celne na artykuły, potrzebne dla przemysłu estońskiego, oraz szereg podwyżek celnych; między innymi na cukier (z 12'41 na 15 centów estońskich za 1 kg).

PALESTYNA. — Zwyżka ceł i reglamentacja wwozu produktów roślinoch. — W dn. 22 lipca r. b. zostało ogłoszone w palestyńskim dzienniku

urzędowym „Official Gazette” rozporządzenie Rządu w sprawie podwyższenia stawek celnych od importowanej mąki jęczmiennej, prosowej, pszennej, ryżowej, od pszenicy mielonej lub tartej, semoliny, pszenicy i nasion sezamowych.

Nowe stawki celne zamiast dotychczas obowiązujących są następujące (w milсах od 1 kg):

	Cł a:	
	nowe	dotych- czasowe
Mąka:		
jęczmienna i proso- wa	3.75	2.5
pszena, ryżowa, pszenica mielona lub tarta	4.5	3.—
Semolina	4.5	1.75
Nasiona sezamo- we	3.—	—
Pszenica	3.5	2.25

Równocześnie z podwyższeniem stawek celnych na wymienione produkty zabroniony został wóz do Palestyny mąki, semoliny, pszenicy (z wyjątkiem pochodzenia z Syrii i Transjordanji) oraz oliwy nie-rafinowanej (produkowanej z oliwek).

Importerzy, chcący importować mąkę, semolinę lub pszenicę przed dn. 31 grudnia 1930 r., muszą nie później, jak do dn. 10

sierpnia r. b. wnieść podanie do powołanej przed 3 miesiącami do życia specjalnej komisji dla badania sytuacji gospodarczej Palestyny (Standing Committee for Commerce and Industry) przy Departamencie Skarbu.

Import wspomnianych artykułów po dn. 31 grudnia 1930 r. regulowany będzie kwartalnie, przyczem odnośni importerzy winni przed upływem drugiego miesiąca kwartału wnieść podania o udzielenie im zezwolenia na wóz (również dla handlu tranzytowego).

Rozporządzenie zakazu wwozu wymienionych produktów rolnych obowiązuje od dnia ogłoszenia. Zamówienia wzgl. transakcje, dokonane przed dn. 22 lipca r. b., mogą być wykonane, niemniej odnośni importerzy winni wnieść podanie o udzielenie licencji. Podanie musi być poparte dowodami, iż zamówienie dokonane zostało przed powyższym terminem.

AUSTRALJA. — Zwyżka ceł. — Wnieiony w dn. 9 lipca r. b. budżet wprowadza cło dodatkowe do wszelkich importowanych towarów w wys. 2½%, poza tem podwyżki cła na tytoń, naftę, papier drukarski, dalej powiększenie do 25% ad val. stawki na rury do aparatów radiowych, jak równie i na filmy na 4 d od 1 stopy.

ANGLJA. — W tygodniu od 6 do 13 sierpnia sytuacja na rynku przedstawiała się, jak następuje:

Cukier. — Na rynku cukrowym tendencja raczej ospała. Za cukier jawański płacono na kontynencie £ 0.8.9 za cwt wobec £ 0.11.6 przed rokiem. Oficjalne notowania gatunków typowych bez zmiany w porównaniu do cen z ubiegłego tygodnia, a mianowicie: trzcinowy (z cłem opłaconem): kostkowy £ 1.5, najlepszy granulowany £ 1.1.9, kryształ zachodnio-indyjski £ 1.1; buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany £ 0.8.6, 96%-owy nowy standard £ 0.6.3, 88%-owy typu przedwojennego £ 0.5 za cwt.

Mąka. — Wymieniano następujące ceny różnych gatunków mąki: najlepsza londyńska biała £ 0.16.3, zwykła londyńska piekarniana £ 0.14.3, australijska £ 0.14, specjalna amerykańska północno-zachodnia £ 0.17, zwykła kanadyjska £ 0.13.9, najniższego gatunku La Plata £ 0.9 — za worek 140-funtowy. Zauważa się wyraźna tendencja wyczekiwania na wystawę piekarnianą, mającą się odbyć w dn. 8 września. Oficjalne notowania gatunków typowych wykazują identyczną zwyżkę do poziomu z przed 2 tygodni: dobra kanadyjska £ 0.16.9, domowa przemiału londyńskiego £ 0.16, angielska czy sta £ 0.15.3 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Cena ryżu birmańskiego na październik f. o. b. port birmański wynosi £ 11.5 za tonnę. Oficjalne notowania cen bez zmian w porównaniu do notowań zeszlotygodniowych, a mianowicie: oryginalny Caroliny £ 33, Patna £ 24, imitacja Caroliny £ 25, hiszpański £ 16, birmański £ 13 za tonnę.

Herbata. — Przeciętna cena różnych gatunków herbaty wzrosła w ciągu miesiąca z 14.20 d do 15.02 d; Darjeeling z nowego zbioru ma cenę bardzo stałą (17.60—17.57 d), ale jakość pozostawia dużo do życzenia. Przeciętne ceny gatunków typowych wynosiły: cejlońska 17.18 d, indyjska 12.89 d, jawańska 9.49 d.

Kawa. — W Londynie płacono £ 2.15 za cwt Santos Nr. 4 oraz £ 1.15 za Rio Nr. 7. Oficjalne notowania cen gatunków typowych dla zmiany w porównaniu do notowań zeszlotygodniowych: Jamajka £ 10, Costa-Rica £ 6, Kenya dobra średnia £ 5, brazylijska Santos £ 2.15 za cwt.

Kakao. — Nowe zbiory kakao zachodnio-afrykańskiego mają cenę £ 1.14 za cwt f. o. b. Oficjalne notowania bez zmiany w porównaniu z notowaniami z ubiegłego tygodnia, a mianowicie: Trinidad £ 3, Grenada przednie £ 2.10, Accra standardowe £ 1.17.7 za cwt.

BYDŁO I MIĘSO

— Na międzynarodowym rynku mięsnym w I połowie sierpnia panowała tendencja dość słaba przy dowozach nieco większych. W ostatnich dniach w związku z oziębieniem się pogody tendencja w hurtowym handlu mięsem nieco żywsza.

W Austrii tendencja słabsza z powodu znacznych dowozów, zwłaszcza świń tłustych. Na uwagę zasługuje pokazny spód świń mięsnych z Rumunii, podczas gdy import z Niemiec dalej się cofa.

W Niemczech ceny świń znacznie niżkowały dla wszystkich gatunków.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 1 do 15 sierpnia 1930 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	1 — 8/VIII		9 — 15/VIII		Różnica (w %-ach) cen z 9 — 15/VIII w stos. do cen z 1 — 8/VIII
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
Pszenica:					
Berlin	24.98	5.97½	24.80	5.93	— 0.7
Praga	153.00	4.62	156.50	4.64	+ 2.2
Chicago	—	3.31	—	3.43	+ 3.6
Buenos Aires	—	4.11	—	4.12½	+ 0.3
Liverpool	—	4.04½	—	4.28	+ 5.8
Wiedeń ¹⁾	28.65	4.02	—	—	—
Hamburg	9.49	3.82½	9.78	3.92½	+ 3.0
Zyto:					
Berlin	15.98	3.82	16.38	3.91½	+ 2.5
Praga	95.50	2.80	95.50	2.80	—
Chicago	—	2.53	—	2.64	+ 4.3
Wiedeń	18.83	2.64½	—	—	—
Hamburg	—	—	—	—	—
Owies:					
Berlin	18.45½	4.41½	18.76	4.48½	+ 1.6
Praga	112.50	3.34	110.00	3.26	— 2.2
Chicago	—	2.77	—	2.81	+ 1.4
Buenos Aires	—	2.00	—	1.96	— 2.0
Liverpool	—	2.80	—	2.60	— 7.1
Wiedeń	22.62½	3.17½	—	—	—
Hamburg	5.40	2.17½	5.70	2.28½	+ 5.5
Jęczmień browarowy:					
Berlin	—	—	21.88	5.23	—
Praga	131.75	3.91	135.75	4.27	+ 3.0
Wiedeń	28.50	4.00	—	—	—
Hamburg	5.29	2.13	5.46	2.19	+ 3.2
Jęczmień zwykły:					
Berlin	18.75	4.48½	19.10	4.56½	+ 1.8
Chicago	—	2.39	—	2.83	+ 18.4

¹⁾ Z Wiednia brak notowań za ostatni tydzień.

Woły, stadniki, krowy i cielęta podrożały mniej więcej w granicach od RM 2 do 3.

W Czechosłowacji tendencja naogół słabsza, dowóz trzody chlewnej i bydła z Polski do Pragi pokażnie się zwiększył.

PRAGA. — W jatkach Praga VII płacono — w Kcz. za 1 kg bitej wagi łącznie z podatkiem: cielęta 8'00—11'00, — wyjątkowo 11'50 — 11'75, cielęta polskie 7'50 — 10'50, świnie krajowe 11'50 — 13'50, — wyjątkowo 13'75, — polskie 12'50—14'00, — wyjątkowo 14'10 — 14'25, bagony jugosłowiańskie 10'50—11'20. Ceny na targowicy — w Kcz. za 1 kg bez podatku wynosiły: woły krajowe 5'50 — 6'50, prima 6'75 — 8'00, — wyjątkowo 8'50, stadniki 6'75—7'00, — wyjątkowo 7'40, prima krowy 5'30 — 7'00, jałówki 5'40 — 7'50, polskie woły 6'20 — 8'00, stadniki 5'75 — 7'00, krowy 4'00 — 6'00, jałówki 5'20 — 7'00. Na targu świń cena żywca wyniosła: — świnie krajowe 9'60 — 9'80, słowackie 8'80 — 9'60, — jugosłowiańskie 8'40—8'60, — rumuńskie 9'00 — 9'50, — polskie 8'70 — 9'70, wyjątkowo 9'80, bagony jugosłowiańskie 8'30 — 8'75, — madziarskie 8'50 — 9'00. Przebieg targu spokojny.

WIENIĘ. — Notowano — w szyl. austr. za 1 kg żywej wagi: świnie słoninowe prima 1'70 — 1'75, angielskie krzyżówki 1'75—1'90, świnie chłopskie 1'60—1'70, — stare 1'60 — 1'65, — mięsne 1'65 — 2'25.

BERLIN. — Urzędowe notowania — w RM za 50 kg żywej wagi: buhaje I gat. 57—59, II gat. 56—57, III gat. 54—55, gorsze 52—53, krowy I gat. 45—50, II gat. 39—43, III gat. 34—37, gorsze 30—32, jałówki 55—56, cielęta I gat. 68—74, II gat. 65—75, III gat. 55—63, maciory 56—58.

MASŁO

— Na rynkach zagranicznych daje się zauważyć w I połowie sierpnia wzmoczona podaż masła, tak z wewnętrznego produkcji, jak i z importu. Jednakowoż pojemność głównych naszych rynków odbiorczych w dalszym ciągu zmalała, a to wskutek ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczego. To też popyt ze strony importerów wskutek ograniczonego zapotrzebowania uległ dalszej redukcji. Kraje eksportowe, chcąc ulokować swój towar, konkurują ze sobą ceną, oferując towar poniżej notowań oficjalnych. Pierwszy krok w tym kierunku poczyniła Dania, która obniżyła swoje notowania na rynku berlińskim o 3 punkty, w ślad za tem poszło i masło pochodzenia z krajów bałtyckich i Szwecji.

Rynek niemiecki w dalszym ciągu utrzymuje notowania cen masła na poprzednim poziomie, aczkolwiek obroty są dokonywane po cenach wyższych.

Rynek angielski również utrzymał poprzednie notowania cen masła, tylko duńskie uległo nieznacznej niższe cen. Podaż masła na rynek jest w dalszym ciągu duża, duże zapasy towaru posiadają również chłodnie. Chociaż obecne notowania cen masła są niskie, jednakże w najbliższym czasie należy się spodziewać dalszej niżki cen.

Okres sprawozdawczy charakteryzuje na wszystkich rynkach duża podaż masła, tak że w najbliższym czasie należy się spodziewać dalszej niżki cen.

BERLIN. — Notowano — w RM za 50 kg: I gat. 145, II gat. 135, III gat. 119.

LONDYN. — Notowano — w sh za 1 cwt.: nowozelandzkie niesolone 138 — 140 — 144, — gorsze 134 — 136, argentyńskie niesolone 130 — 134, — gorsze 122 — 125, duńskie 146 — 150, estońskie 140, polskie 116 — 126.

JAJA

— Na światowym rynku jajczarskim w I połowie sierpnia panował nastrój bardziej spokojny. Dowozy naogół nie są duże, jednak zapotrzebowanie jest jeszcze stosunkowo mniejsze, to też ceny nie wykazują tendencji zwykłej, która zwykle w tym okresie już ma miejsce, przeciwnie nawet częściowo zniżkują. Częściowa niżka ta jednak ma charakter przejściowy i nie posiada cech trwałości. Utrudniony zbyt ma przedewszystkiem towar ciężki, towar zaś normalny w dalszym ciągu znajduje dość jeszcze dobre warunki zbytu.

Na rynku niemieckim sytuacja prawie bez zmian, tylko większe gatunki jaj, a mianowicie duńskie, nieco słabiej. Dowozy dość małe. Rosja prawie nic nie przywozi, ale popyt również jest mały. To samo dotyczy towaru niemieckiego, Obroty naogół nieznaczne.

Na rynku angielskim nastrój uległ osłabieniu, droższe gatunki tylko z trudem mogą być umieszczone na rynku, również i jaja tańsze, jak i polskie, nie cieszą się zbyt wielkim popytem.

Na rynku austriackim nastrój również jest słabszy, widoki na przyszłość nie są jasne.

Na rynku czeskosłowackim jaja krajowej czeskosłowackiej produkcji nie są w stanie pokryć zapotrzebowania konsumpcyjnego, w związku z czem dość dużo towaru sprowadza się z Polski.

Na rynku holenderskim tendencja spokojna, ceny bez zmian, sfery kupieckie liczą się zżywieniem rynku już w najbliższym czasie.

Na rynku duńskim położenie naogół bez zmian, zapotrzebowanie na towar normalny niezły, na towar ciężki mniejsze.

BERLIN. — Notowano — w fenigach za sztukę franco wagon Berlin: niemieckie do picia stemplowane ponad 65 g 12¹/₄, niemieckie świeże 53 g 9¹/₂, 18 lbs. duńskie 12 — 12¹/₄, 60 — 66 g holenderskie 11¹/₂ — 11¹/₂, poznańskie duże 10¹/₂, normalne 8¹/₂, polskie normalne 8 — 8¹/₂; jaja małe i brudne 6¹/₂ — 7¹/₂.

LONDYN. — Notowano — w sh za 120 szt.: angielskie 11/6 — 19/3, 18 lbs. duńskie 13/0—13/6, 18 lbs. holenderskie brązowe 13/3—14/6, francuskie 11/0—13/0, polskie niebieskie 45/48 kg 7/6 — 7/9, 51/54 kg 7/6 — 8/9, polskie czerwone 6/7¹/₂ — 6/9.

WIENIĘ. — Notowano — w groszach austriackich za 1 szt.: prima jugosłowiańskie i węgierskie przerobione 12¹/₂—12¹/₂, oryginalne 11¹/₂ — 12, prima polskie 51/54 kg 11¹/₂ — 12¹/₂, 48/51 kg 11 — 11¹/₂.

REICHENBERG. — Notowano — w Kcz. za kopę: jaja krajowej czeskosłowackiej produkcji 42 — 43, polskie 51/54 kg 37'50 — 40.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 7 sierpnia 1930 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	3. 7. 6	3. 0. 0	3. 0. 6
tomasowska	—	2.18.0	—
hematytowa	3.10.6	—	—
ferromangan	11. 0. 0	—	—
Półwytwór:			
kęsy	6. 2. 6	4. 7. 0	4. 7. 0
plątny	5 15.0	4. 9. 0	4. 9. 0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	7. 5. 0	4.11.0	4.11.0
belki	7. 2. 6	4.16.0	4.16.0
katowniki	7. 2. 6	4.10.6	4.10.6
blacha okrętowa, rezerwarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	5. 5. 0	5. 5. 0
druk-walcówka	7.12.6	—	—
blacha tomasowska	8.15.0	5.15.0	5.15.0
blacha czarna (24 gąge)	9.15.0	—	—
druk ocynkow.	13. 0. 0	7.12.6	7.12.7
gwoździe druc.	10. 0. 0	6. 6. 6	6. 6. 6

Położenie na rynku starego żelastwa w ciągu dwóch tygodni od 2 do 15 sierpnia wykazało pewne polepszenie pod względem ożywienia, ceny naogół zmieniały się jednak tylko bardzo nieznacznie w zależności od miejscowych warunków.

W Niemczech w okręgu reńsko-westfalskim dało się zauważyć ożywienie, gdyż huty wystąpiły na rynku z pewnym zapotrzebowaniem, które, jak się zdaje, ma jedynie na celu uzupełnienie zapasów, nadcierpanych w czasie długiego wstrzymywania się hut od kupna. Niewątpliwie przyczynił się do tego niski poziom cen przy znacznym nagromadzeniu towaru na rynku, co daje hutom możliwość czynienia zakupów bez ryzyka podniesienia się cen. Żądane ilości mogły być bez żadnych trudności dostarczone, gdyż w stosunku do normalnych obrotów rynkowych były one bardzo nieznaczne. Gdyby nawet to chwilowe zapotrzebowanie utrzymało się dłuższy czas, to i tak nie groziłoby to jeszcze zwyżką cenę; w handlu przeważa nawet zapatrywanie, iż prędka zwyżka ceny jest mało prawdopodobna. Tranzakcje w okresie sprawozdawczym zawierane były przy cenie zasadniczej RM 42 za staliwo loco huta, jednakże były i tranzakcje, robione według wyższej ceny. W związku ze zwiększeniem ogólnego zapotrzebowania wzrosło również zapotrzebowanie i na żelastwo wielkopiecowe, choć sytuacja w tym przemysle ciągle przedstawiała się niekorzystnie. Jednakże, dzięki niskiej cenie żelastwa, dodatek jego do wsadu wielkopiecowego jest obecnie ekonomicznie korzystny, to też huty, pomimo znacznych zapasów rudy, znów zaczęły w większej mierze stosować żelastwo. W Niemczech środkowych i wschodnich ogólne poło-

zenie na rynku żelastwa pozostawało mniej więcej bez zmiany, ale i tu dało się zauważyć lekkie polepszenie. Narazie prawie wszystkie gatunki znajdują zbyt, dzięki jednak również i temu, że dostawa jest niezmiernie mała; gdyby zapotrzebowanie obecne utrzymało się w dalszym ciągu, dostawa zaś się nie zwiększyła, mogłaby być mowa o ustaleniu się równowagi między dostawą i zapotrzebowaniem, co bezwarunkowo wpłynęłoby na ustalenie się ceny. Żelastwo wielkopiecowe również i w tych okęgach znalazło zapotrzebowanie w większym rozmiarze. Ceny żelastwa utrzymywały się na dotychczasowym poziomie, gdyż całe zwiększone zapotrzebowanie mogło być odrazu pokryte z zapasów rynkowych.

Natomiast na rynku druzgu żeliwnego polepszenia nie było zupełnie, gdyż zapotrzebowania ze strony odlewni prawie nie było, a co jeszcze jest gorsze, iż niema zupełnie widoków na prędkie poprawienie się sytuacji.

Gatunki druzgu kupnego nie znajdują żadnego zbytu, to też pomimo nawet pewnej jego wysyłki z Berlina drogą wodną, w handlu nazbierały się duże zapasy. Jedynie tylko druzg maszynowy, i to przy wielkich trudnościach, można było umieścić, przyczem jednak od ceny oficjalnej musiały być czynione nieraz dosyć znaczne ustępstwa.

Oficjalnie notowane ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska — przedstawiały się, jak następuje:

	15/VII	8/VIII
Staliwo	43	43
Żelastwo I gatunku	40	40
Pakiety z blachy czarn.	40	40
Martenowskie otoczki	38	38
Żelastwo wielkopiecowe	30	30
Otoczki "	32	32
Żelastwo mieszane	30	30
Żeliwo maszynowe tłucz.	58/60	58/60
" kupne	46/48	46/48

We Francji na rynku starego żelastwa panuje tendencja zniżkowa. Ponieważ w ciągu pewnego czasu żelastwo kosztowało zbyt drogo, huty zaczęły szukać sposobów technicznych dla zmniejszenia ilości żelastwa na wsadzie. Poszukiwania te dały częściowo dobre rezultaty, tak że z tego powodu pewna część żelastwa rynkowego straciła swój zbyt. Z drugiej strony ceny wywozowe są niskie i mają ciągle tendencję zniżkową, to też wiele hut woli spożywać we własnych piecach lepsze odpadki swoich walcowni i, oczywiście, o tę ilość mniej zakupują na rynku. Ogólne spożycie starego żelastwa we Francji w 1929 r. wyniosło 3,579.000 t. W r. b. przypuszczalnie ilość ta będzie mniejsza. Na rynku druzgu żeliwnego ceny również zniżkują. W ostatnich czasach oferowano stare hamulce żeliwne loco Paryż po 440 fr. za tonnę, podczas gdy niedawno jeszcze były one sprzedawane po 500 fr.

Oficjalnie notowane ceny — we fr. fr. loco Longwy za 1.000 kg przedstawiały się następująco:

	2/VIII	12/VIII
Staliwo	200/210	200/210
Żelastwo I gatunku	180/190	170/185
Odpadki blachy niesort.	60/70	60/70
" pakiet.	120/130	120/130
Otoczki	120/130	120/130
Żelastwo mieszane	140/150	140/150
Żeliwo maszyn. tłucz.	320/330	310/320

Na rynku belgijskim polepszenie, jakie dało się zauważyć w poprzednich tygodniach, robi bardzo powolne postępy, które na rynku starego żelastwa odbijają się jedynie w minimalnych rozmiarach. Polepszenie to objawia się prawie wyłącznie w zwiększeniu zainteresowania się hut rynkiem żelastwa i sondowania gruntu, do zawierania jednak poważniejszych transakcyj, które mogłyby wpłynąć na podniesienie się cen, początkowo nie dochodziło. Dopiero w drugim tygodniu okresu sprawozdawczego zawartych zostało kilka transakcyj, które odbiły się na rynku, podnosząc cenę niektórych gatunków. Dla druzgu żeliwnego położenie jest bardzo słabe, i ceny spadły znacznie.

Oficjalnie notowane ceny — w fr. belg. loco miejsce spożycia za 1.000 kg — przedstawiały się, jak następuje:

	4/VIII	12/VIII
Staliwo	370/380	370/380
Żelastwo I gatunku	300,310	345
Odpadki blachy nowe	270	270
Otoczki	270	250
Żelastwo wielkopiecowe	270	270/280
Żeliwo maszyn. tłucz.	560	510/520

Rynek starych metali pozostawał bez zmiany. Ożywienia dużego nie było, co jest oczywiście w łączności z ogólnym zastojem w przemyśle. Ceny utrzymały się prawie bez zmian.

Oficjalnie notowane ceny (w Niemczech loco Berlin, we Francji i Belgii loco miejsce spożycia wzgl. loco granica za 1.000 kg):

	Niemcy	Fran- cja	Bel- gja
	14/VIII	9/VIII	9/VIII
	RM	Fr. fr.	Fr. belg.
Miedź — odpadki grube	101	630/640	825
Bronz — "	91	570/580	825
Mosiądz — "	73	400/410	600
Cynk stary	24	130/140	200
Ołów miękki stary	34	190/200	250

ANGLJA. — Depresja, jaka zaznaczyła się na rynku londyńskim w tygodniu poprzednim, miała w okresie sprawozdawczym od 2 do 15 sierpnia w dalszym ciągu miejsce, a nawet w ostatnim tygodniu dosyć znacznie się pogłębiła. Zapotrzebowanie rynkowe było bardzo niewielkie, to też większość główniejszych metali wykazała dalszy spadek ceny. Kwestja ograniczenia produkcji jest ciągle bardzo aktualna, a wynika ona dziś już nie tyle ze spadku ceny na rynku światowym, ile z niemożności producentów wytwarzania metali dla trzymania ich na składzie, co odpowiada wykładaniu ze strony wytwórców olbrzymich kapitałów bez należytego oprocentowania. Ciężar utrzymywania tych składów przeszedł obecnie wyłącznie na wytwórców, gdyż spożywczy, wobec od dłuższego już czasu niepewnych stosunków na rynku, unikają robienia jakichkolwiek zapasów, kupując jedynie takie ilości, jakie mają pewność zbyć bezwzględnie. Na poprawę tego stanu rzeczy można rachować tylko w tym wypadku, o ile się poprawi ogólnoswiatowe położenie ekonomiczne, narazie jednak zewsząd dochodzą bardzo niekorzystne wiadomości o stanie przemysłu wszystkich krajów.

Na rynku miedzi depresja w okresie sprawozdawczym była nieco mniejsza niż w ubiegłym, tem nie mniej zapotrzebowanie nie osiągnęło jeszcze nawet swojej normalnej wysokości ostatnich tygodni, wy-

razem czego był też dalszy spadek ceny, który w ostatnim tygodniu zaostrzył się bardzo znacznie. Jedynie cena terminowych transakcyj zrównała się z ceną sprzedaży natychmiastowej, co w pewnych kołach poczytywane jest za dobrą oznakę. Cena kartelowa pozostawała dawna, i w dzisiejszem położeniu zdaje się być wykluczona jakakolwiek jej zmiana w czasie najbliższym.

Cyna w pierwszym tygodniu okresu sprawozdawczego, prawdopodobnie pod wpływem spekulacji, wykazała wyższość, która jednak w następnym tygodniu ze znaczną stratą została zniwelowana.

Zapotrzebowanie ze strony konsumpcji było bardzo nieznaczne, i dopóki sprawa ograniczenia wytwórczości nie zostanie należyte wprowadzona, nie można oczekiwać od konsumentów zaufania i poważniejszych zakupów. Narazie jeszcze wytwórczość jest większa od spożycia, tak że zapasy ciągle rosną.

Rynek ołowiu wykazywał względne ożywienie. Jest to jeden z metali, którego położenie statystyczne jest względnie najlepsze dzięki temu, że zapotrzebowanie utrzymywało się przez długi czas niezłe i zmniejszyło się dopiero niedawno. Ujemną stroną rynku ołowiu jest to, iż cena jego bywa sztucznie tworzona przez wpływowych wytwórców, co w rezultacie zawsze wypada ujemnie.

Spadek ceny cynku, jaki nastąpił w poprzednim tygodniu, utrzymał się w okresie sprawozdawczym. Cena ta pozostawała na jednej wysokości, nie wykazując większych wahań, i dopiero w ostatnich dniach wykazała ponowny spadek. Ogólny nastrój zdaje się jednak lepszy pod wpływem utworzenia kartelu, choć narazie jeszcze zawczasem jest mówić o jakichś realnych wynikach nowego porozumienia.

Ruch cen poszczególnych metali w okresie sprawozdawczym 2 tygodni od 2 do 15 sierpnia przedstawiał się w następujący sposób:

Miedź standard wykazała stratę po £ 1⁴/₁₆ zarówno przy sprzedaży natychmiastowej, jak i terminowej. Miedź elektrolityczna straciła £ ¹/₂, rafinowana zaś poniosła stratę £ ¹/₄. Blacha miedziana pozostała bez zmiany.

Cyna wykazała w okresie sprawozdawczym stratę przy sprzedaży natychmiastowej £ 1¹/₂, przy operacjach zaś terminowych £ 1³/₈.

Ołów przy transakcjach gotówkowych zamknął swój okres dwutygodniowy na zero, przy operacjach zaś kredytowych dał stratę £ 1¹/₁₀.

Cynk dał stratę przy operacjach kasowych £ ³/₁₆, przy operacjach zaś terminowych £ ³/₈.

Glin i nikiel nie wykazały zmian ani przy sprzedaży krajowej, ani zagranicznej.

Antymon stracił £ ¹/₄.

Blacha biała i rteć pozostawały bez zmiany.

Ruda wolframowa zyskała sh ¹/₄ na 1% w tonnie.

Platyna straciła £ ³/₄ na uncji.

Srebro wykazało zysk przy sprzedaży za gotówkę ¹/₈ d i przy sprzedaży na termin ³/₁₆ d na uncji.

Złoto zyskało w ciągu okresu sprawozdawczego ¹/₈ d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: rtęci, która notowana jest w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, srebra — w d za uncję, złota — w sh za uncję i blachy białej — w sh za skrzynkę o 120 ark. 24 g.):

Metal	Poprzed. Okres sprawozdawczy:			
	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
M i e d ź:				
standard				
kasa . . .	48 $\frac{5}{8}$	48 $\frac{7}{8}$	47 $\frac{1}{2}$	47 $\frac{3}{8}$
term. . .	48 $\frac{5}{8}$	48 $\frac{13}{16}$	47 $\frac{1}{4}$	47 $\frac{3}{8}$
elektrol.	51-52	52	50 $\frac{1}{2}$	50 $\frac{1}{2}$ -51 $\frac{1}{2}$
refinow.	50 $\frac{1}{4}$ -51 $\frac{1}{2}$	52 $\frac{1}{4}$	50	50-51 $\frac{1}{4}$
blacha miedz.	79	79	79	79
C y n a:				
kasa . . .	135 $\frac{5}{8}$	137	134 $\frac{1}{8}$	134 $\frac{1}{8}$ -136
term. . .	137 $\frac{3}{8}$	138 $\frac{3}{4}$	135 $\frac{7}{8}$	135 $\frac{7}{8}$ -136
O ł ó w:				
kasa . . .	18 $\frac{3}{16}$	18 $\frac{3}{8}$	18 $\frac{1}{16}$	18 $\frac{3}{16}$
term. . .	18 $\frac{3}{16}$	18 $\frac{5}{16}$	18 $\frac{1}{16}$	18 $\frac{1}{8}$
C y n k:				
kasa . . .	16 $\frac{1}{16}$	16 $\frac{1}{8}$	15 $\frac{13}{16}$	15 $\frac{7}{8}$
term. . .	16 $\frac{11}{16}$	17 $\frac{3}{8}$	16 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{5}{16}$
G l i n:				
dla kraju .	95	95	95	95
„ zagr. .	100	100	100	100
Antymon	46 $\frac{1}{2}$	46 $\frac{1}{2}$	46	46-46 $\frac{1}{2}$
B l a c h a				
biała .	18 $\frac{1}{8}$	18	18	18
Rtęć .	22 $\frac{3}{4}$	23 $\frac{3}{4}$	22 $\frac{3}{4}$	22 $\frac{3}{4}$
N i k e l:				
dla kraju	175	175	175	175
„ zagr. .	175	175	175	175
R u d a				
wolfram.	16 $\frac{1}{4}$	16 $\frac{1}{2}$	15 $\frac{3}{4}$	16 $\frac{1}{2}$
P l a t y n a				
„Spong”	8 $\frac{3}{4}$	8 $\frac{3}{4}$	8	8

Srebro:

kasa . . .	16 $\frac{1}{16}$	16 $\frac{5}{16}$	15 $\frac{15}{16}$	16 $\frac{3}{16}$
term. . .	16	16 $\frac{3}{16}$	15 $\frac{7}{8}$	16 $\frac{3}{16}$

Złoto . 84.11 $\frac{7}{8}$ 85.0 $\frac{1}{8}$ 84.11 $\frac{7}{8}$ 85.0

— Wewnętrzne ceny żelaza — w £ za 1.016 kg loco huta wysyłająca — przedstawiały się w następujący sposób:

	12/VIII	4/VIII
Surówka odl. Nr. III (2'5—3'0% Si) . . .	3.7.6—3.16.6	3.7.6—3.16.6
Surówka marten. zasadowa . . .	3.2.6—3.10.0	3.0.0—3.10.0
Kęsy . . .	5.17.6—6.5.0	5.17.6—6.5.0
Szyny . . .	8.10.0	8.10.0
Żelazo sztabowe . . .	7.17.6—8.5.0	7.17.6—8.5.0
Żelazokształ. . .	8.10.0	8.10.0
Blacha okrętowa, mostowa i t. p. . .	8.15.0—8.17.6	8.15.0—8.17.6
Blacha czarna (24 gąge) . . .	9.12.6—9.15.0	9.12.6—9.15.0
Blacha ocynkowa. (24 g.) . . .	11.17.6	11.17.6
Drut - walcówka . . .	8.0.0	8.0.0
Bednarka . . .	9.5.0—9.15.0	9.5.0—9.15.0
Koks wielkopiecowy . . .	0.14.0 i wyż.	0.14.0 i wyż.

SUROWCE I PÓLPRODUKTY WŁÓKNISTE

ANGLJA. — W tygodniu od 6 do 13 sierpnia sytuacja na rynku przedstawiała się następująco:

B a w e ł n a. — Dobre zbiory tegoroczne w połączeniu ze zmniejszoną konsumpcją zapowiadają spadek cen i równoległe powiększenie zapasów, które i w r. b. są już

dość znaczne. Cena bawełny surowe amerykańskiej „middling” wyniosła w Liverpoolu w dn. 14 b. m. 7 d za za funt, czyli że wykazuje w porównaniu do notowań z przed tygodnia spadek o 0'50 d. Cena przędzy bawełnianej wynosiła: amerykańskiej 11 d, egipskiej 20 d za funt.

W e ł n a. — Oficjalne notowania cen gatunków typowych pozostały bez zmiany w porównaniu z notowaniami z przed tygodnia i wynosiły: myta merynosowa Queensland £ 0.2.6, śnieżno-biała z Przyładka Dobrej Nadziei £ 0.2, Victoria tłusta średnia £ 0.1.3; krzyżówka: australijska przednia £ 0.1.6, średnia £ 0.1, licha £ 0.0.9 za funt; topsy typ „64” £ 0.2.3 za funt.

J u t a. — Tossa 2 miała cenę £ 19. Daisee 2 — £ 17.15 za tonnę. Oficjalne notowania wykazują spadek: przednia spada z £ 19.5 do £ 18.5, „lightnings” z £ 17.10 do 17, „hearts” z £ 16.5 do £ 15.15 za tonnę.

K o n o p i e. — Włochy lokują większe ilości miękkich konopi po uprzedniej niskiej cenie. Sisal, zarówno z Kenya, jak i meksykański, ma ceny bardzo niskie. Oficjalne notowania cen były następujące: sisal przedni spadł z £ 25.15 do £ 25 za tonnę, manilskie „J” bez zmiany £ 23.10, miękkie północno-włoskie Cannabis również bez zmiany £ 46.10 za tonnę.

L e n. — Na rynku panuje wielki zastój; notowano nieliczne tylko transakcje lnem bałtyckim po £ 62 — 68 za tonnę. Oficjalne notowania cen bez zmian: len przedni £ 100, średni £ 70, liche £ 50 za tonnę.

J e d w a b. — Mandżurja zaczyna eksportować coraz więcej Tussore, gatunku t. zw. „dzikiego” jedwabiu. Ceny jedwabiu w Londynie, Macclesfield, Kantonie i Szanghaju bez zmian. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmian: japoński i włoski po £ 0.12.6, chiński £ 0.10.6 za funt.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—zł 15, półrocznie—zł 30, rocznie—zł 60

z a g r a n i c ą:

kwartalnie—zł 25, półrocznie—zł 50, rocznie—zł 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—zł 1.200; II i III str. okł.—zł 900;

½ str. — zł 500; strony zwyczajne — zł 600,

¼ str. — zł 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

LUBELSKI SYNDYKAT ROLNICZY, S. A.

Bilans w dn. 31 grudnia 1929 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z dn. 12 lipca 1930 r.

STAN CZYNNY:		Z		STAN BIERNY:		Z		Z	
Nieruchomości	3.103.652'65			Kapitał Akcyjny				1.200.000'00	
Budowle na gruntach dzierżawnych	227.211'17	3.330.863'82		Kapitał Zasobowy				473.846'69	
Ruchomości	165.075'35			Specjalna rezerwa do dyspoz. Walnego Zgromadzenia				400.000'00	
Inwentarz żywy	16.915'00	181.990'35		Kapitał Amortyzacyjny:					
Udziały, Pap. % i akcje		141.791'49		Nieruchomości	587.464'29				
Lub. Spółdzielnia Rolnicza rachunek dzierżawny		7.924.881'18		Budowli na grunt. dzierżaw.	66.664'31				
Różni za weksle dyskont. w 1914/15 r.		39.303'03		Ruchomości	89.646'23				
Różni za Pap. % w zastawie		3.294'00		Inwentarza żywego	11.710'00			755.484'83	
				Akcepty				14.500'00	
				Pożyczki hipoteczne				8.490'72	
				Sumy przechodnie				10.950'00	
				Lubelska Spółdzielnia Rolnicza r-k dzierżaw.				8.325.806'54	
				" " " bieżący				306.735'27	
				Banki za weksle zdyskontow. w 1914/15 r.				39.303'03	
				Papiery % w zastawie				3.294'00	
				Bonifikata B. G. K. od dawnych zadłużeń w Kooperacji Rolnej — pozostałość				83.712'79	
								<u>11.622.123'87</u>	<u>11.622.123'87</u>

Gwarancje żyrowe na akceptach i wekslach dla Lubelskiej Spółdzielni Rolniczej Z 3.833.095'97

Rachunek Strat i Zysków za 1929 r.

STRATY:		Z		ZYSKI:		Z		Z	
Procenty	3.037'21			Zysk na sprzed. nieruchomości ruchom. inwent. żywym i odpisana różnica Amortyz.	16.170'34				
Płace	4.035'00			Odzyskane należności	6.945'04				
Wynagrodzenie i przejazdy Komisarza	15.125'86			Lub. Spółdz. Roln. za lokal	72.000'00				
Odpisane należności	5.431'49			Różne	3.461'57				
Podatki	10.634'03			Bonifikata B. G. K. od dawnych zadłużeń w Kooperacji Rolnej	550.000'00			648.576'95	
Składki ubezpieczeniowe	1.150'32								
Ofiary	994'00								
Strata na sprzed. nieruchomości ruchom. inwent. żywym i zniszcz. ruchomości	4.892'23								
Amortyzacja	80.701'20								
Koszty Handlowe	24.418'57								
Zetonne Członków Rady	8.700'00								
Różne	5.744'25								
Część bonifikaty B. G. K. przeniesiona na dobro Lubelskiej Spółdzielni Rolniczej	400.000'00	564.864'16							
Pozostałość z bonifikaty B. G. K. od dawnych zadłużeń w Kooperacji Rolnej przeniesiona na specjalny rachunek		83.712'79							
		<u>648.576'95</u>							<u>648.576'95</u>

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE FIRMY

„SUPERFOSFAT”, Fabryki Nawozów Sztucznych Józefa i Karola Towarnickich, S. A. we Lwowie

odbędzie się we wtorek dn. 16 września 1930 r., o godz. 5 po południu w lokalu Spółki we Lwowie, ul. Kopernika 9, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Uzgodnienie statutu Spółki z nowym prawem o Spółkach Akcyjnych (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39 z dn. 26/III 1928 r.);
- 2) Wnioski członków.

Celem wykonania prawa głosowania winni akcjonariusze złożyć swoje akcje względnie tymczasowe potwierdzenia w biurze Spółki we Lwowie, ul. Kopernika 9, najpóźniej do dnia 7 przed terminem Zgromadzenia, gdzie otrzymają legitymacje imienne, uprawniające do wzięcia udziału w Zgromadzeniu.

Prezes Rady Nadzorczej

Compagnie d'Electricité de Varsovie Towarzystwo Elektryczności w Warszawie

Spółka Akcyjna z kapitałem 50,000.000 franków

Siedziba Spółki: Paryż, ul. Caumartin 60

Bilans na dzień 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:	Fr. fr.	PASYWA:	Fr. fr.
Rachunek urzędzeń	172,267.376'53	Kapitał: do zamortyzow. Frs 41,500.000'00	
Roboty bieżące i zaliczki wypłacono do- stawcom	3,385.505'30	zamortyzowany „ 8,500.000'00	50,000.000 00
Skład	14,470.755'23	Obligacje w obiegu	3,798.000'00
Kasa i Banki	42,547.481'92	Obligacje zamortyzowane	6,101.000'00
Akcjonariusze	20,903.250'00	Fundusz Rezerwowy Ustawowy	3,795.730'95
Różni Dłużnicy i należności z tytułu nie- pokrytych rachunków	26,534.019'88	Fundusz Rezerwowy Nadzwyczajny	8,696.645'34
Portfel papierów wartościowych	4,879.952'85	Różni Wierzyciele i rachunki do pokrycia	33,529.211'06
Sumy sporne	18,874.968'11	Fundusz Renowacyjny	89,570.377'92
		Rezerwa na amortyzację urzędzeń	73,775.872'46
		Rezerwa specjalna: równowartość pozycji	
		„Sumy sporne“ . . . . . Frs 18,874.968'11	
		odpisy dokonane w ro- ku obrachunkow. 1929 „ 3,500.000'00	22,374.968 11
		Zyski i Straty:	
		Warsz. (zł 4,549.477'12) Frs 12,966.009'79	
		Paryż . . . . . „ 2,755.494'19	
		Frs 15,721.503'98	
		od czego odliczyć na- leży figurujący powy- żej odpis na rachunek „Rezerwy specjalnej”	
		za rok obrachunk. 1929 „ 3,500.000'00	12,221.503'98
	<u>Frs 303,863.309'82</u>		<u>Frs 303,863.309'82</u>

FRANCUSKA SPÓŁKA AKCYJNA

Compagnie d'Electricité de Varsovie ■ Towarzystwo Elektryczności w Warszawie

Biurowy Dyrekcji Elektrowni: Warszawa, ul. Foksal 11

Bilans Elektrowni Warszawskiej na dzień 31 grudnia 1929 r.

AKTYWA:	zł	PASYWA:	zł
Place, bud., maszyny, kotły i in. urządzenia	95,357.052 89	Kapitał Akcyjny subskrybowany	13,744.850'00
Plac przy ul. Kolejowej	2,522.261'78	Kapitał obligacyjny	9,899.000'00
Materiały na składzie	4,803.588'16	Fundusz amortyzacyjny na zużycie urzą- dzeń	42,540.699 93
Roboty bieżące	786.172'48	Fundusz na pokrycie zobowiązań z tytułu bezpłatnego przejścia prawa własności przedsiębiorstwa na rzecz m. st. War- szawy	38,774.514'69
Warsztaty	273 869'82	Różni Wierzyciele	7,787.273'76
Zaliczki wydane dostawcom	401.724'12	Zysk za 1929 rok	4,549.477'12
Kaucje i fundusze rezerwowe złożone w Magistracie m. st. Warszawy	3,669.664'25		
Kasa i Banki	1,951.192'33		
Papiery procentowe			
własność Towarzystwa . . . . . zł 78.232'28			
złożone przez inkas., abo- nentów i przedsiębiorców . . . . . 48.644'52	126.876'80		
Różni Dłużnicy	7,403.412'87		
	<u>117,295.815'50</u>		<u>117,295.815'50</u>

Rachunek Zysków i Strat za 1929 r.

	zł		zł
Wydatki na eksploatację	19,987.464'22	Dochody z eksploatacji	37,316.573'24
Podatek majątkowy	36.083'71	Dochody różne	987.951'27
Wydatki różne	127.265'82		
Amortyzacja obligacji wylosow. w 1929 r.	158.948'64		
Fundusz na pokrycie zobowiązań z tytułu bezpłatn. przejścia prawa własn. przed- siębiorstwa na rzecz m. st. Warszawy:			
Amortyzacja urzędzeń:			
z 1926 r. . . . . zł 925.106'74			
z 1927 r. . . . . „ 897.761'37			
z 1928 r. . . . . „ 779.306'14			
z 1929 r. . . . . „ 1,402.221'82	4,004.396'07		
Fundusz amortyzac. na zużycie urzędzeń	7,705.088'93		
Rezerwa podatku dochod. za r. operac. 1929	1,735.800'00		
Zysk za 1929 rok	4,549.477'12		
	<u>38,304.524'51</u>		<u>38,304.524'51</u>

Powszechny Bank Depozytowy, Sp. Akc.

w Warszawie, Długa 48.

Bilans Brutto na dz. 30 czerwca 1930 r.

AKTYWA:

Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gosp. Krajow. zł 471.023'89; Waluty zagraniczne zł 16.658'88; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 27.426'94, b) akcje zł 155.044'33; Banki krajowe: a) Loro zł 6.071'22; b) Nostro zł 59.026'32; Banki Zagran.: a) Loro zł 1.060'00, b) Nostro zł 61.534'82; Weksle Zdyskontowane zł 7.995.615'19; Weksle Protestowane zł 33.453'92; Rachunki Bieżące: a) zabezpieczone zł 1.006.223'50, b) niezabezpieczone zł 349.715'24; Sumy Przechodnie zł 80.611'50; Nieruchomości zł 29.607'63; Ruchości zł 55.126'10; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 179.126'93; **Ogółem zł 10.527.326'41.**

PASYWA:

Kapitały własne: a) zakładowy zł 2.500.000'00, b) zapasowy zł 50.000'00; c) Fundusz amortyzac. zł 6.978'08; Wkłady: a) termin. zł 3.041.188'91, b) à vista zł 88.603'86; Rachunki Bieżące zł 312.092'38; Zobowiązania inkasowe zł 9.903'27; Redyskonto weksli zł 2.299.025'73; Banki krajowe: a) Loro zł 37.140'00, b) Nostro zł 143'34; Banki Zagran.: a) Loro zł 952.336'28, b) Nostro zł 615.566'95; Sumy przechodnie zł 222.196'02; Procenty, prowizje i różne zyski zł 392.151'59; **Ogółem zł 10.527.326'41.**

Gwarancje . . . . . zł 22.546'40
Inkaso . . . . . zł 926.201'49

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

„DOM KSIĄŻKI POLSKIEJ”

Hurtownia dla Wydawców i Księgarzy
W WARSZAWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że dn. 13 września 1930 r., o godz. 17 w siedzibie Spółki, ul. Plac Trzech Krzyży 8, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie listy obecności i prawidłowości zwołania Zgromadzenia;
- 3) Sprawozdanie Zarządu za 1929/30 r.;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu zamknięcia oraz rachunku zysków i strat za 1929/30 r.;
- 5) Sprawozdanie Rady Nadzorczej;
- 6) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 7) Podział zysków;
- 8) Zatwierdzenie budżetu na 1930/31 r.;
- 9) Wniosek o podwyższenie kapitału akcyjnego o zł 150.000 do sumy zł 250.000 drogą przelewu kapitału specjalnej rezerwy na kapitał akcyjny i zamiar dotychczasowych każdych 4 akcji po zł 10 nom. wartości na jedną akcję 100-złotową;
- 10) Zmiana Statutu Spółki w celu przystosowania go do przepisów prawa o spółkach akcyjnych z dn. 26 marca 1928 r.;
- 11) Wybór Zarządu;
- 12) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej;
- 13) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej;
- 14) Wolne wnioski.

W myśl § 15 Statutu Spółki właściciele akcji mogą uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożą Zarządowi swe akcje, ewent. świadectwa zastawowe i depozytowe.

Na Zwyczajne Walne Zgromadzenie Tow. Akc. „CUKROWNIA CHELMŹA”

które się odbędzie w poniedziałek dn. 8 września 1930 r. o godz. 10 min. 30 przed poł. w „Hotelu Pomorskim” w Chełmży, wszystkich uprawnionych do głosowania członków tegoż towarzystwa niniejszem uprzejmie zapraszamy.

Porządek Obrad: 1) Sprawozdanie Zarządu o przebiegu i stanie interesów oraz przedłożenie bilansu; 2) Sprawozdanie rewizorów wybranych przez Walne Zgromadzenie dla sprawdzenia rachunków ubiegłego roku rachunkowego; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej dotyczące bilansu, rachunku zysków i strat oraz podziału czystego zysku; 4) Zatwierdzenie bilansu i udzielenie pokwitowania; 5) Podział czystego zysku; 6) Wybór pięciu rewizorów, których zadaniem będzie sprawdzać rachunki następnego roku obrachunkowego i złożyć sprawozdanie z tej czynności przy następnym Walnym Zgromadzeniu.

Wszyscy pięciu wybrani mogą być też nieakcjonariuszami. Dotychczas są to: PP. Działowski — Mirakowo, Klug — Różankowo, Mellin — Kuczwały, Plehn — Józefkowo, Doerfel — Bydgoszcz.

7) Wybór członków do Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących zgodnie z przepisami: PP. Feldtkeller'a z Koniczynki, Feldt'a z Kowroza, Loga z Wichorza, Cleinow'a z Książek.

W miejsce zmarłego P. Kurta Wegnera z Ostaszewa jest również wybór jednego członka do Rady Nadzor. konieczny.

8) Uchwała, dotycząca zmiany statutu, a mianowicie: a) według nowego rozporządzenia o spółkach akcyjnych art. 172 l. I brzmienie firmy musi być następujące: „Cukrownia Chełmża — Spółka Akcyjna”; b) § 17 statutu musi brzmieć: Zaproszenia na Walne Zgromadzenie dokonuje Zarząd przez dwukrotne ogłoszenie w czasopiśmie publikacyjnych Spółki i ustawowo przewidzianych organach. Pierwsze ogłoszenie musi być dokonane przynajmniej na dwadzieścia jeden dni, a drugie przynajmniej na dziesięć dni przed terminem Zgromadzenia; c) § 22 ustęp 2 musi brzmieć: W obu wypadkach jest większość $\frac{3}{4}$ oddanych głosów wymagana; d) § 26 l. 12 musi brzmieć:

Rada Nadzorcza ma prawo zwołać przez swego przewodniczącego Walne Zgromadzenie ilek oć uważa to za potrzebne; e) Dodatek do statutu musi brzmieć: Wskutek uchwał Walnych Zgromadzeń z dn. 27 sierpnia 1928 r. i 8 września 1930 r. odpowiada statut rozporządzenia o spółkach akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, poz. 383, i tem samym została Spółka podporządkowana nowemu rozporządzeniu; 9) Uchwała w sprawie zakupu akcji Banku Handlowego w Warszawie; 10) Powzięcie uchwały co do prawidłowo nadesłanych wniosków i zażeń, które na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem wpłynąć muszą; 11) Powzięcie uchwały o dalszych zmianach statutu, celem uzgodnienia takowego z nową ustawą.

Rada Nadzorcza „Cukrowni Chełmża” Spółka Akcyjna
Feldtkeller, Przewodniczący.

PP. Akcjonariuszy uprasza się w myśl kod. handl. § 255 ust. 3 o piśmienne zgłoszenie Zarządowi swego udziału na Walnym Zgromadzeniu najpóźniej na 3 dni przed Walnym Zgromadzeniem, celem uzyskania prawa do głosowania. Wszystkich tych Panów, którzy akcjonariuszów zastępują, uprasza się celem zbadania pełnomocnictw i odebrania kartek do głosowania, o rychłe przybycie przed rozpoczęciem Walnego Zgromadzenia. Ostemplowane karteczki do głosowania, zaopatrzone w odpowiednią ilość głosów, zechcą PP. Akcjonariusze odebrać w dniu odbycia Walnego Zgromadzenia w biurze, które znajdować się będzie w sali „Hotelu Pomorskiego”, począwszy od godz. 9½ przed południem. Jedynie przez biuro ostemplowane kartki do głosowania są ważne. Wszystkich tych PP. Akcjonariuszy, którzy w Walnym Zgromadzeniu udziału brać nie mogą, uprasza się, aby upoważnili osoby trzecie do zastąpienia siebie. Po Walnym Zgromadzeniu odbędzie się wspólny obiad. Udział w obiedzie prosimy zgłosić w biurze Cukrowni do dnia 1 września r. b.

Bank Spółek Niemieckich w Polsce, S. A., Łódź

Bilans surowy na dz. 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:		zł	zł	STAN BIERNY:		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i B-ku Gospodarstwa Krajowego			209.283'06	Kapitały własne:			
Waluty zagraniczne			40.318'44	a) zakładowy	1.500.000'00		
Papiery wartościowe własne:				b) zapasowy	86.000'00		
a) pożyczki państwowe	7.525'50			c) inne rezerwy	48.000'00		
b) papiery hipoteczne	9.476'53			d) fundusz amortyzacyjny	—	1.634.000'00	
c) akcje	144.492'82	161.494'85		Wkłady:			
Udziały i akcje w przedsiębiorstwach kon-sorcjalnych		330.999'18		a) terminowe	1.212.643'72		
Towary		—		b) à vista	596.264'12	1.808.907'84	
Banki krajowe		90.372'14		Rachunki bieżące (saldo kredy-towe)			433.493'44
Banki zagraniczne		44.483'35		Zobowiązania inkasowe			2.847'75
Weksle zdyskontowane		1.562.801'57		Redyskonto weksli			458.778'45
Weksle protestowane		—		Banki krajowe			36.605'75
Rachunki bieżące (saldo debe-towe):				Banki zagraniczne			35.485'35
a) zabezpieczone	679.702'35			Wierzyciele hipoteczni			—
b) niezabezpieczone	402.887'49	1.082.589'84		Różne rachunki			9.478'42
Pożyczki terminowe		659.337'63		Procenty, prowizje i różne zyski			200.878'26
Nieruchomości		279.586'01		Oddziały			—
Różne rachunki		22.971'39		Listy zastawne (obligacje)			—
Koszty		136.237'80					
Oddziały		—					
Długoterminowe pożyczki hipoteczne		—					
			4.620.475'26				4.620.475'26
Gwarancje							zł 20.651'78
Inkaso							zł 262.133'80

Dnia 27 września 1930 r. o godz. 3 po poł. odbędzie się w Skawinie

SIÓDME ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI p. f. „HENRYKA FRANCKA SYNOWIE“ FABRYKA ŚRODKÓW KAWOWYCH SPÓŁKA AKCYJNA W SKAWINIE,

w biurach tejże spółki, z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za ubiegły rok gospodarczy, badanie i zatwierdzenie zamknięcia rachunkowego i bilansu, oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej;

2) Powzięcie uchwały co do użycia czystego zysku, jak również ustalenie wynagrodzenia Zarządu i Rady Nadzorczej;

3) Ustalenie ilości i wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej;

4) Podwyższenie kapitału zakładowego spółki o kwotę zł 3.000.000'00, drogą VI emisji 5.000 sztuk nowych akcji, pełnowpłaconych i na okaziciela opiewających, nominalnej wartości zł 600 każda, i związana z tem zmiana postanowień statutu spółki, jak również powzięcie uchwały co do objęcia całej emisji przez firmę „Englisch and Foreign Food Products Limited, London“ z tem, że dotychczasowi akcjonariusze w myśl postanowień art. 116 prawa o sp. akc. wyłączeni być mają od przysługującego im prawa poboru tych nowych akcji;

5) Zmiana postanowień § 53 statutu spółki, co do ogłoszeń spółki;

6) Powzięcie uchwały co do pozbycia poszczególnych parcel i co do hipotecznego obciążenia nieruchomości;

7) Wnioski.
Celem wykonania prawa głosowania należy akcje, uzasadniające prawo głosowania, wraz z odnośnymi niepłatnymi kuponami złożyć najpóźniej na 7 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia w kasie spółki. Zamiast akcji złożone być mogą zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w instytucji kredytowej krajowej, lub też w „Schweizerische Bankgesellschaft“ w Zurychu (Szwajcaria), a to w myśl zezwolenia Ministerstwa Skarbu z dn. 27 marca 1928 Nr. D. II 2027/3. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej 1/10 część kapitału akcyjnego, mają prawo zgłosić do Zarządu pisemne żądanie umieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym tego Walnego Zgromadzenia, ze wskazaniem powodów i konkretnych wniosków, oraz udowodnić posiadanie wymaganej ilości akcji. Zgłoszenie to winno nastąpić najpóźniej na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

ZARZĄD.

ZARZĄD

**Starzyckiej Fabryki Wyrobów Sukiennych
Z. BORNSTEIN, S. A.**

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 września 1930 r., o godz. 6 po poł. w lokalu biura Spółki Akcyjnej w Tomaszowie-Mazow., ul. Warszawska — Szosa 59/71, odbędzie się, stosownie do art. 19 statutu,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1929/30 rok operacyjny, oraz podział zysków, osiągniętych w tymże okresie;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu i planu działań na rok operacyjny 1930/31;
- 6) Wybór 2 członków Zarządu, 1 zastępcy, oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 7) Rozpatrzenie i zaakceptowanie nowego statutu Spółki, uzgodnionego z treścią Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Spółkach Akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 8) Wolne wnioski.

W myśl art. 23 Statutu Spółki, Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni nie później, niż 7 (siedem) dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje Zarządowi w Tomaszowie-Mazowieckim.

ZARZĄD SP. AKC.

„Tomaszowskiej Przędzalni Wełny Czesankowej“

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 września 1930 r., t. j. w sobotę, o godz. 15 w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście Nr. 16/18, odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym: 1) Uzgodnienie Statutu Spółki z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 19 września 1930 r. złożyć swe akcje w biurze Zarządu.

Warszawa, dn. 14 sierpnia 1930 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie

Wydział II handlowy

L. cz. Firm 699/30

B. II. 208

Do ts. rejestru handlowego Oddział „B” przy firmie „Oryza” Zakłady Przemysłu Ryżowego, S. A. w Krakowie, ul. Podwale 7, wpisano dodatkowo: Dzień wpisu 7 lipca 1930 r. Członek Dyrekcji Jakobius von Blerkom zmarł. Członkiem Dyrekcji ustanowiony został Joseas Leendert de Bruyn w Krakowie, ul. Dunajewskiego 1. Wpisano na podstawie uchwały Walnego Zgromadzenia z dn. 30 czerwca 1930 r.

SPÓŁKA AKCYJNA

ZAKŁADY ROLNICZO-PRZEMYSŁOWE Z. GRÓJECKIEJ

BILANS NA DZIEŃ 30 CZERWCA 1929 r.

AKTYWA: 1) Kasa zł 6.827⁹²; 2) Dłużnicy zł 216.902³⁵; 3) Weksle zł 16.432⁵³; 4) Papiery Wartościowe zł 4.075⁰⁰; 5) Towary zł 48.823³⁴; 6) Depozyty zł 14.038⁰⁴; 7) Worki zł 6.070⁴⁰; 8) Materiały Techniczne i Pędne zł 6.567⁹²; 9) Nieruchomości zł 323.688⁴⁶; 10) Maszyny i Urządzenia zł 716.153⁴⁸; 11) Ruchomości zł 62.623¹⁶; 12) Procenty zł 13.231⁸⁹; 13) Koszty Handlowe zł 10.775²⁸; 14) Podatki zł 949⁰⁰; 15) Sumy do wyjaśnienia zł 3.577¹⁴; 16) Strata zł 263.856¹⁶; **Razem zł 1,714.592⁰⁷.**

PASYWA: 1) Kapitał Zakładowy 216.000⁰⁰; 2) Kapitał Rezerwowy zł 5.148⁹⁰; 3) Kapitał Amortyzacyjny zł 96.241⁸⁹; 4) Wierzyciele zł 656.144⁰⁹; 5) Akcepty zł 684.648⁰⁹; 6) Depozytarjusze zł 14.038⁰⁴; 7) Dwidendy zł 5.799¹⁰; 8) Procenty zł 356²⁵; 9) Sumy przechodnie zł 33.155⁰⁰; 10) Sumy do Wyjaśnienia zł 3.060⁷¹; **Razem zł 1,714.592⁰⁷.**

Zarząd Spółki Akcyjnej Zakłady Rolniczo-Przemysłowe Ziemi Grójeckiej w Grójcu powiadamia PP. Akcjonariuszów teje Spółki, że na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów z dn. 12 czerwca 1930 r. uchwalono wezwać wszystkich akcjonariuszów do dopłaty na kapitał w stosunku 3/7 krotnym, a to na mocy art. 53 p. 1 Statutu Spółki, t. zn. po zł 74⁰⁰ na każdą akcję 20-złotową.

Termin, w ciągu którego wpłaty tej dokonać należy, wyznacza się zgodnie z tymże 53 art. statutu w ciągu 6 miesięcy od daty niniejszego ogłoszenia. Akcjonariusze, którzy na posiadane przez nich akcje wskazanej wyżej dopłaty nie uskuteczniają, utracą prawo do posiadanych akcji, będą uznane one za unieważnione, poczem po ogłoszeniu tego przez Zarząd zostaną wypuszczone nowe akcje z temi samymi numerami. Po uskutecznieniu tego nowe akcje w trybie art. 53 Statutu Spółki zostaną sprzedane.

Polskie Zakłady Chemiczne „Nitrat“

SP. AKC. W WARSZAWIE

Bilans Netto w dn. 31 grudnia 1929 r.

STAN CZYNNY:

Place, grunta i lasy zł 363.446²⁵; Budyńki zł 1.032.905³⁹; Maszyny i urządzenia zł 4.226.533⁶⁷; Bocznicza kolejowa zł 91.731³⁹; Tabor i ruchomości zł 126.827¹³; Wyroby gotowe zł 167.350⁷⁴; Półwyroby zł 181.289⁶⁰; Materiały zł 421.028⁹⁶; Dłużnicy zł 306.789⁹⁸; Banki zł 44.843⁷⁷; Papiery wartościowe zł 37.332⁵⁰; Gotowizna zł 18.184⁴⁸; Depozyty zł 1.700⁰⁰; **Razem zł 7,019.963⁸⁶.**

STAN BIERNY:

Kapitał Akcyjny zł 2.000.000⁰⁰; Kapitał Zapasowy zł 28.312²²; Fundusz do dyspozycji Walnego Zgromadzenia zł 1.842.093²²; Fundusz amortyz. zł 1.784.715⁵²; Długi hipotecz. zł 46.578⁶⁸; Wierzyciele zł 1.034.896⁹¹; Akcepty zł 214.753⁵⁰; Dywidenda nieodebrana za 1928 r. zł 21.462⁴¹; Zysk zł 45.451⁴⁰; Deponenci zł 1.700⁰⁰; **Razem zł 7,019.963⁸⁶.**

Rachunek Strat i Zysków za 1929 r.

STRATY:

Koszty ogólne: Wynagrodzenie Zarządu, Rady, Dyrekcji i Pracowników zł 144.925⁹²; Różne wydatki administracyjne zł 148.967⁹⁷; Podatki zł 218.917⁷⁷; Procenty zł 165.414⁷⁹; Amortyzacja budynków, maszyn i urządzeń zł 489.688¹⁰; Różnice kursu zł 111.997⁵⁰; Strata na Gospodarstwie Rolnym zł 48.661⁶⁰; Zysk zł 45.451⁴⁰; **Razem zł 1,374.025⁰⁵.**

ZYSKI:

Zysk brutto ze sprzedaży produkcji zł 1.374.025⁰⁵; **Razem zł 1,374.025⁰⁵.**

Powszechny Bank Związkowy w Polsce, S. A.

Bilans surowy na dzień 30 czerwca 1930 r.

STAN CZYNNY:		zł	zł	STAN BIERNY:		zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gosp. Krajowego			2,088.233'22	Kapitały własne:			
Waluty zagraniczne			2,641.099'07	a) zakładowy	8,000.000'00		
Papiery wartościowe własne:				b) zapasowy	782.840'84		
a) pożyczki państwowe	402.730'83			c) rezerwa specjalna	1,585.000'00	10,367.840'84	
b) papiery hipoteczne	1,389.168'57			Wkłady:			
c) akcje	1,471.423'19	3,263.322'59		a) terminowe	11,265.265'29		
Udziały i akcje w przeds. kon-sorc.		934.361'25		b) à vista	8,284.433'26		
Banki krajowe		3,097.816'45		c) książeczki wkładk.	33,196.213'48	52,745.912'03	
Banki zagraniczne		4,143.166'03		Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		9,972.616'03	
Weksle zdyskontowane		51,125.110'32		Zobowiązania inkasowe		138.571'97	
Weksle protestowane		1,091.395'40		Redyskonto weksli		20,070.401'85	
Rachunki bieżące (saldo debet.):				Banki krajowe		8,813.693'42	
a) zabezpieczone	52,435.817'52			Banki zagraniczne		34,389.609'66	
b) niezabezpieczone	12,737.074'38	65,172.891'90		Wierzyciele z tyt. akcept. remburs.		4,279.145'58	
Pożyczki terminowe		1,562.442'59		Procenty, prowizje i różne zyski		5,268.093'32	
Dłużnicy z tyt. akceptów rembursowych		4,279.145'58		Różne rachunki		2,917.776'43	
Nieruchomości		4,230.431'57		Oddziały		31,132.331'72	
Koszty handlowe i administracji nieruchom.		3,130.797'31					
Różne rachunki		1,393.283'21					
Oddziały		31,942.496'36					
			180,095.992'85				180,095.992'85
Gwarancje				zł 7,843.131'71			
Inkaso				zł 19,005.902'04	26,849.033'75		

ZARZĄD Towarzystwa Przemysłowego Zakładów Mechanicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein“, S. A.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że na za-sadznie §§ 43, 44 i 45 Statutu Spółki zwołuje na dz. 12 września 1930 r., na godz. 4 po południu

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

które odbędzie się w gmachu Stowarzyszenia Techników w Warszawie, ul. Czackiego Nr. 3.

Porządek dzienny:

- 1) Zagajenie obrad;
- 2) Wybór przewodniczącego i sekretarza;
- 3) Zmiana wartości nominalnej akcji na zł 100 drogą zamiany każdych 4 akcji zł 25 nominalnej wartości na 1 akcję nominalnej wartości zł 100 i wynikająca stąd zmiana § 4 Statutu;
- 4) Upoważnienie Zarządu do powiększenia kapitału zakładowego Spółki w czasie i o sumę podług jego uznania drogą wypuszczenia nowej emisji akcji na okaziciela po zł 100 nominalnej wartości każda, po cenie nie niższej od nominalnej, z wykluczeniem dotychczasowych akcjonariuszów od prawa poboru tej emisji, i do przeprowadzenia wynikających stąd zmian w § 4 Statutu.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w tem Nad-zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarzą-dowi Towarzystwa swoje akcje lub też odpowiednie zaświadczenie jednego z banków akcyjnych ze wskaza-niem numerów akcji najpóźniej do dn. 5 września 1930 r.

Bank Zachodni przyjmuje akcje Towarzystwa do de-pozytu narówni z jego Zarządem.

ZARZĄD TOWARZYSTWA AKCYJNEGO ZAKŁADÓW PRZEMYSŁOWO-BUDOWLANYCH

FR. MARTENS & AD. DAAB

w Warszawie, S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 15 września 1930 r. o godz. 19 w siedzibie Zarządu w War-szawie, ul. Wiejska Nr. 9, odbędzie się

XXX Zwyczajne Ogólne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego, asesorów i sekretarza;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, rozpa-trzenie i zatwierdzenie bilansu na rok operacyjny 1929, podział zysków oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi za czas ubiegły;
- 3) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na 1930 r.;
- 4) Zatwierdzenie zmiany statutu Spółki, doko-nanej na podstawie Rozporządzenia Prezydenta Rzeczy-pospolitej z dn. 22/III 1928 r.;
- 5) Upoważnienie Zarządu do nabycia placu w celu przeniesienia fabryki i składów z dotychczasowego pomieszczenia;
- 6) Potwierdzenie do-tychczasowych pełnomocnictw, udzielonych Zarządowi w protokole Ogólnego Zgromadzenia z dn. 29/XII 1922 r.;
- 7) Wybór Członka Zarządu oraz zastępcy na miejsce ust pujących z kadencji, oraz wybór 5 Członków Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wnioski Zarządu i Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w powyższem zebraniu, winni na 15 dni przed Ogólnym Zgromadze-niem złożyć w biurze Zarządu, Wiejska 9, swoje akcje lub odnośne dowody. W razie niedojścia do skutku zebrania w pierwszym terminie, niniejszem zwołane ns dz. 30 września 1930 r. w tym samym lokalu o godz. 19, z niezmiennym porządkiem dziennym, które będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

Tow. Schlösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie

SP. AKC.

BILANS ZA 1929 R.

STAN CZYNNY:	zł	STAN BIERNY:	zł
Kasa	61.495'09	Kapitał zakładowy	4.500.000'00
Nieruchomości	4.399.789'70	Kapitał zasobowy	633.172'66
Maszyny, urządzenia i instalacje	8.740.592'95	Specjalna rezerwa	604.698'48
Ruchomości	369.941'37	Kapitał amortyzacyjny	9.088.411'92
Bawełna	1.593.168'89	Wierzyciele	5.042.659'42
Materiały techniczne i opałowe	860.016'89	Akcepty i Remboursy	4.179.951'92
Przędza, półfabrykaty, towary i odpadki	4.612.767'57	Zarząd za depozyty	270.000'00
Dłużnicy	2.585.944'19	Pozostałość od podziału zysku za 1928 r.	256.969'53
Papiery procentowe	194.634'90	Zysk z lat ubiegłych, wykazany w 1929 r.	412.182'03
Weksle	1.643.785'62	Zysk za 1929 rok	344.091'14
Depozyty Zarządu	270.000'00		
	<u>25.332.137'10</u>		<u>25.332.137'10</u>

Rachunek Strat i Zysków

WINIEN:	zł	MA:	zł
Ubezpieczenia od wypadków	34.523'03	Zysk na fabrykacji	3.393.422'09
Dopłata na Kasę Chorych	212.328'94	Pozostałość od podziału zysku za 1928 rok	256.969'53
Dopłata na Fundusz Bezrobocia	57.855'04	Dywidenda od akcji Banku Polskiego	11.600'00
Dopłata na ubezpieczenie pracown. umysłów	24.977'40	Dywidenda od udziału w Banku Przemysłowców Łódzkich	4.427'35
Urlopy	216.722'77	Zysk na odstąpionych materiałach różnic	3.858'13
Podatki i opłaty stemplowe	641.399'66	Wpływy na poczet należności, spisanych w latach ubiegłych	11.136'79
Koszty handlowe	708.809'76	Zyski z lat ubiegłych, wykazane w 1929 r. (z odpisów na straty w latach ubiegłych z 132.728'03 i różnica na remanentach za 1928 rok zł 279.454'00)	412.182'03
Procenty, dyskonto i inkaso i prowizje bankowe	1.054.822'48		
Straty na rachunkach dłużników	122.055'72		
Różnice kursu	6.458'42		
Straty różne	400'00		
Pozostałość od podziału zysku za 1928 rok	256.969'53		
Zysk z lat ubiegłych, wykazany w 1929 r.	412.182'03		
Zysk za 1929 rok	344.091'14		
	<u>4.093.595'92</u>		<u>4.093.595'92</u>

Podział czystego zysku za 1929 rok: Ogólne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dniu 28 maja 1930 r. podzieliło zysk w następujący sposób: na kapitał zasobowy zł 37.813'66; na amortyzację zł 314.851'51; na dywidendę zł 225.000'00 i do przeniesienia na 1930 r. zł 435.577'53; razem zł 1,013.242'70.

RADA ZARZĄDZAJĄCA

Spółki Akcyjnej Fabryk Metalowych pod firmą „Norblin, B-cia Buch i T. Werner“

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 7 października 1930 r., o godz. 18 odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Żelazna 51.

NADZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE

w sprawie zmiany statutu Spółki, w myśl rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39).

PP. Akcjonariusze, zyczący sobie wziąć udział w rzezonem Zebraniu, winni do dn. 30 września 1930 r. zło-

żyć swoje akcje lub odnośne kwity depozytowe w biurze Spółki, w Banku Handlowym w Warszawie, ulica Traugutta 7/9, w Warszawskim Oddziale Banku Związku Spółek Zarobkowych, ul. Jasna 8, lub w Banku Dyskontowym Warszawskim, ul. Fredry 8.

Bilety wejścia wydawane będą w biurze Spółki na trzy dni przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zebrania za przedstawieniem dowodu Banku na złożone akcje lub kwity depozytowe.

CUKROWNIA WIERZCHOSŁAWICKA, Tow. Akc.

Bilans zamknięcia w dn. 30 kwietnia 1930 r.

AKTYWA:		zł	PASYWA:		zł
Rachunek	nieruchomości	50.297'00	Rachunek	kapitału akcyjnego	1,080.000'00
"	budynków fabrycznych	1,147.849'96	"	funduszu rezerwowego	4.292'67
"	budynków administrac. i mieszkań	281.388'29	"	rezerwy specjalnej	507.543'01
"	maszyn i aparatów	2,748.900'72	"	funduszu wyrównania dywidendy	3.936'28
"	przyborów i narzędzi fabrycznych	32.554'42	"	kapitału amortyzacyjnego	2,094.254'13
"	kolejki wąskotorowej	743.184'51	"	wierzycieli	7,918.443'90
"	taboru kolejki wąskotorowej	221.008'57	"	weksli	2,529.904'51
"	bocznic kolei normalnej	91.359'71	"	kredytu akcyjowego	863.769'28
"	taboru kolei normalnej	56.637'56	"	kaucji	6.270'55
"	wag	44.874'07	"	sum przechodnich	128.527'76
"	studni i wodociągów	42.451'68	Zysk		1.191'15
"	stawu	1'00			
"	urządzenia biur i laboratorjum	14.174'16			
"	" strażnicy pożarnej	2.985'16			
"	" koszar i mieszkań	9.347'35			
"	sprzężaju	4.276'05			
"	samochozu	21.303'45			
"	papierów wartościowych i udziałów	397.401'90			
"	kaucji	57.816'32			
"	kasy	48.796'49			
"	dłużników	3,837.494'19			
"	sum przechodnich	57.506'67			
Remanenty inwentarzowe		5,226.524'01			
		<u>15,138.133'24</u>			<u>15,138.133'24</u>

Rachunek zysków i strat w dn. 30 kwietnia 1930 r.

STRATY:		zł	ZYSKI:		zł
Rachunek	buraków	5,220.600'40	Rachunek	towarów	9,801.921'97
"	kosztów fabrykacji	3,596.698'91			
"	ubezpieczeń socjalnych	105.279'29			
"	asekuracji	24.313'65			
"	podatków	296.137'39			
"	procentów	496.141'23			
Niepokryta strata z lat poprzednich		60.488'03			
Różnice kursowe		1.071'92			
Zysk		1.191'15			
		<u>9,801.921'97</u>			<u>9,801.921'97</u>

Poświadczamy zgodność bilansu, oraz rachunku strat i zysków z ksiązkami handlowymi i inwenturami firmy „Cukrownia Wierzchosławiicka, Tow. Akc. — Aktien-Zuckerfabrik Wierzchoslawice”.

„POWIERNIK”

Spółka Rewizyjno-Powiernicza Thiel & Marciniak

(—) A. Thiel

W ogłoszeniu Cukrowni „Kujawy”, Sp. Akc., które ukazało się w Nr. 33 Tygodnika w dn. 16 sierpnia r. b. po punkcie „3-cim” porządku dziennego opuszczono: „...Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej — co niniejszem prostujemy.

Zasadą nowoczesnego kupca jest:

„Największy obrót i najmniejsze zapasy, by nie więzić kapitału obrotowego”.
Zasadę tę realizuje samolot, przywożąc towary z odległych miast z szybkością telegraficzną.

Samoloty kursują codziennie. Niskie taryfy przewozowe. Ułatwione formalności celne. Dostawa do domów.

Informujcie się w biurach Polskich Linij Lotniczych „LOT”.

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

CENTRALA W WARSZAWIE
UL. KRÓLEWSKA 5

DEPARTAMENT
BUDOWLANY
WARSZAWA,
ULICA SIENNA Nr. 17

ZAŁATWIA OPERACJE BANKOWE, W SZCZEGÓLNOŚCI:

- 1) SKUP I SPRZEDAŻ WEKSLI
- 2) NABYWANIE I SPRZEDAWANIE
NA RACHUNEK WŁASNY WALUT
OBcych ORAZ PAPIERÓW WAR-
TOŚCIOWYCH PAŃSTWOWYCH,
KOMUNALNYCH I INNYCH
- 3) INKASOWANIE WSZELKIEGO RO-
DZAJU NALÉŻNOŚCI
- 4) WYDAWANIE PRZEKAZÓW NA
MIEJSCOWOŚCI W POLSCE ORAZ
ZAGRANICĄ POŁOŻONE
- 5) PRZYJMOWANIE DO DEPOZYTU
WSZELKICH PAPIERÓW WAR-
TOŚCIOWYCH, DOKUMENTÓW
ORAZ KOSZTOWNOŚCI
- 6) UDZIELANIE KREDYTU DŁUGO-
TERMINOWEGO PRZEZ EMISJĘ
7% LISTÓW ZASTAWNYCH, 7%
OBLIGACyj KOMUNALNYCH,
A DLA POTRZEB PRZEMYSŁU
7½% OBLIGACyj BANKOWYCH.
PAPIERY TE WYSTAWIONE
W PEŁNOWARTOŚCIOWEj WA-
LUCIE ZAOPATRZONE SĄ W GWA-
RANCJĘ SKARBU PAŃSTWA ORAZ
ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

KAPITAŁY WŁASNE BANKU WYNOSZĄ zł 200,000.000

20 ODDZIAŁÓW PROWINCJONALNYCH

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH
WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

**FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105**

**REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-04, 114-75, 512-33 i 177-0**

**Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy**

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

**OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE i TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINĘ, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNĄ. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPLOMIENNA. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.**

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 114-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

**BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BIŁGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW**

WŁASNY PARK CYSTERNOWY